annū completū. ⁊ inde incipit cura q̄ durat vſ
q̀ȝ ad. xxv. annū completuȝ. inſti. qui. mo. tu.
fi. ⁊ inſti. de curato.
1 ¶ Utrū clerici teneant̄ ſuſcipe tutelā? R. q̄ nec
clerici nec monachi aut epi cogunt̄ vllā tute/
lā accipe. Cleric⁹ tn̄ ⁊ eps pn̄t ſuſcipe legitimā
ſi volunt: teſtamentariā vel datiuā non pn̄t.
Sil'r oēs religioſi clerici vel epi tenent̄ recipe
tutelā miſerabiliū pſonaꝝ. Sed religioſi cuȝ
licentia ſuoꝝ prelatoꝝ pn̄t etiam recipe legiti
mā. vt. xvi. q. i. monachi. Et ſic cōcorda. lxxx/
viij. diſt. c. i. ⁊ fi. xvi. q. i. generaliter. xij. q. iij.
Cyprian⁹. lxxxvi. di. puenit.
2 ¶ Quid ptinet ad officiū tutorū? R. tria. pri/
mū vt pupillos a crimib⁹ intactos ɔſeruent.
Scdm q̄ res coꝝ ab iniuria pſeruēt. xij. q. i. c.
i. facit. l. i. ff. de tutel. Unde tutores dicti ſunt
q̄ſi tuitores in. d. l. i. Terciū q̄ pecuniā coꝝ vl'
bona mobilia q̄ ad nihilū valēt eis ſuata con
uertant in pdijs: ex q̄b⁹ pcipiāt aliquē fructū.
q: ſm Bar. in. l. tutor q̄ repertoriū. §. i. ff. de ad
mini. tu. ſi tutor pecuniā pupilli non ponit in
pdijs: tenet̄ pupillo ad fruct⁹ q̄s poterat habe
re deductꝭ expenſis ⁊ piculis. Qd' limita verū
ſi potuit emere. puta erāt q̄ volebant vendere:
vl' alio mō licite lucrari poterat. al's nō. Ideȝ
dic vbi eſſet ſtatutū. vt ianue: q̄ oīa bona mo/
bilia diſtraherent̄ ⁊ venderent̄. vt de pecunia
acq̄reret pupillus lucrū. Si tutor nō fecit cū
potuerit tenet̄ ad intereſſe. Et Bal. in. l. fi. C.
de ɔdi. inde. ⁊ Jo. de anania. in. c. q: in oībus.
de vſu. tenent q̄ vbicūq̀ȝ olim tutor tenebat̄ fe
nerari d' pecunia pupilli. q̄ hodie cū vſure ſint
phibite tenet̄ pecuniā pupilli ponere in iuſtaȝ
negociationē ad partē lucri ⁊ dāni. Aduerte
o tutor q̄ ſi vis eſſe tut⁹ q̄ nō tenearis: nec tu:
nec heredes tui p aliq̄ facto. p pupillo illo fac
cū ɔſilio coniūctoꝝ pupilli ⁊ facias poni in in
ſtrumēto. q: ɔſiliū ppinquoꝝ facit pſumptio
nē q̄ dolus ⁊ culpa abeſt a tutore. ar. l. eciā. C.
ſi tu. vel cu. inter. ſm Bal. in. l. pola. C. de his
qui. vt indig. De hoc vide q̄n̄o tenet̄ tutor. s.
Clericus. xiij. §. v. ⁊. vij.
3 ¶ Utrū tutor teneat̄ facere inuentariū de reb⁹
pupilli? R. q̄ ſic. niſi cā neceſſaria vel iuſtiſſi/
ma impediat̄. tex. eſt in. l. tutor q̄ reptoriū. ff. d'
admini. tu. Idē dic ſm Bar. ibidē. de curato/
re. ⁊ cauſa neceſſaria d'r ſm eundē Bar. ex pte
tutoris morb⁹. puta: q: podagroſus et hmōi
impedit⁹ eſt. vel ex pte rei. q: nō reptitur adhi/
bita diligens inquiſitio. Cauſa vero iuſtiſſima
dicit̄ ſi teſtator remiſit ɔfectionem inuētarij.
vt in. l. fi. C. ar. tute. Quod limitat Bar. vbi
s. niſi ex cauſa iudici aliter videat̄. vt in. l. i. cō
firmando. ⁊. l. vtilem. ff. de ɔfir. tu. Fallit hͦ in
duob⁹ caſib⁹ in quib⁹ nō tenet̄ facere inuenta
rium ſm Barto. vbi s. Primus ſi conſuetu/
do eſſet vt nō fieret. Scdus ſi iudex ex cauſa
remitteret: q: poſſet.
¶ Qn̄ tenet̄ facere? R. ſm Bart. vbi s. q̄ glo. 4
ibidē ⁊ cōiter doc. tenent q̄ mox. i. q̀ȝ primū po
terit. facit. l. hec cōditio. ff. de condi. ⁊ de. aliter
videt̄ in dolo. Intellige ſi adminiſtrauit. al's
nō. Item nō videt̄ in dolo ſi fecit illa q̄ dilati
onē nō recipiūt. vel q̄ neceſſario pcedūt confe
ctionē inuentarij. vt pſcrutatio ſube heredita
rie. vel ea q̄ nullo mō pn̄t obeſſe pupillo. ſȝ be/
ne pdeſſe. q: talia agēdo an̄ ɔfectionē inuēta/
rij nō pſumit̄ in dolo. ſm Bar. vbi s.
¶ Qualiter debet fieri? R. tex. in. l. tutores. C. 5
de admini. tu. q̄ in pſentia publicarū pſonaꝝ.
Glo. tn̄ ibidem dicit q̄ ſufficit vn⁹ notarius
pſentia vero iudicꝭ nō eſt neceſſaria ſm Bar.
vbi s. ⁊ cōiter doc. niſi vt faciat fidē ɔtra debi/
tores nominū: quoꝝ noīa ſcribunt̄ in inuēta/
rio. Et ita tene. q̀ȝuis glo. i. d. l. tutor teneat q̄
eſt neceſſaria:
¶ De q̄b⁹ debȝ fieri inuētariū? R. tex. in. d. l. tu 6
tores: q̄ oīm rerū. i. corpaliū ſm Bar. vbi s. ⁊
inſtrumentoꝝ. i. oīm iuriū incorpaliū. de qui
bus apparēt inſtrumēta ſeu pbatiōes in bo/
nis pupilli. de alijs nō.
¶ Quomō mater pdit tutelaȝ filij? R. Pa. in 7
c. vxorat⁹. de conuer. coniu. q̄ dupliciter. Pri/
mo ſi tranſit ad ſcdas nuptias Scdo ſi incō
tinenter viuit. de hoc eſt glo. quā ſequit̄ Bar.
in autē. matri ⁊ auie. C. quādo mulier tu. of
fi. fun. poteſt. facit tex. in. l. ſi. co. ti. vbi requi/
ritur q̄ pudice viuat. qd' no. glo. in. l. fideicō/
miſſum. C. de fideicōmiſ. vbi vult q̄ vxor reli
cta ſi incōtinenter viuat pdat legatum ſibi fa
ctum a marito. ⁊ aufert̄ ſibi tanq̀ȝ ab indigna:
vel ex pſumpta volūtate defuncti reuocat̄. qd'
maxime pcedit ſi vixit incontinenter tpe vite
mariti ipo ignorante. p hoc glo. no. in. l. ſoro/
rem. C. de his q̄ vt indig. Et pōt inferri p hoc
q̄ oēs penas q̄s trāſiens ad ſcdas nuptias in/
fra annū incurrit. q̄ ⁊ ipa ſil'r. qd' no. Sȝ limi
ta quo ad lucrū pdendū. ſed nō q̄ ad penā ali/
am incurrendā.

Vana gloria

Vana gloria Uno modo dicit appetitꝰ dignitatꝭ ⁊ excellē
tie. ⁊ ſic eſt idē cū ſupbia: ⁊ eſt ca/
pitale viciuȝ. q: animus directe mouetur ad

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dignitatē ⁊ excellentiā appetendā. Alio mo-
do dicit appetitū laudis. ⁊ ſic eſt filia ſupbie.
hec ex ſancto Bo. in. ij. di. xlij. q. ij.
1 ¶ Utrū ſit mortale pctm? R. ſm ꝙ colligo ex
Alex. i ſcda ſcde. et Tho. ſcda ſcde. q. cxxxij. ⁊
He. de gan. in quol. pmo. q. xxuij. ꝙ vana glo
ria de ſe nō dicit aliqd qd ſit ꝯtra charitatē dei
vel ꝓximi. Attn̄ dupl'r pōt ꝯtrariari charitati
dei. Primo rōne rei ſup qua q̄rit laus vel glo
riatur. Et hō mō pōt ee pctm mortale tripl'r.
Primo qn̄ gloriat de re q̄ eſt ꝯtra deuꝫ. ſ. que ē
mortalis pcti. de qbꝰ dr in pſ. Quid gloriaris
in malicia. Secꝰ eſſet ſi gloriaret de re pecca-
ti venialis ſolū. qꝛ ſic non eſſet mortalis vana
gloria. Scdo eſt mortale pctm qn̄ id de q̄ glo
riat pfert deo. ſicut ille de q̄ Ezech. xxviij. Ele-
uatū eſt cor tuū: dixiſti deꝰ ego ſuꝫ. Iſtud eue
nire ſolet: qn̄ hō ꝓpter inanē gloriā pfert teſti
moniū hoīm teſtimonio dei. puta ꝓpter glo-
riā humanā nō pdendā nō ꝯfitet deū vl' fidē
tpe debito: vl' nō vult pdicare vel dicere verita
tē loco ⁊ tpe qn̄ tenet. Tercio eſt pctm morta-
le qn̄ ea q̄ ſunt ordinata ad gl'iam dei. vt ſunt
ſacra ⁊ ea q̄ ptinēt ad fidē ſpem ⁊ charitatem:
pncipaliter facit ad gl'iam ſuā. Un̄ dicit Au-
gꝰ. li. i. de doc. xpiana. Ad fidē ſpem ⁊ charita-
tē tota militat diuina ſcriptura: que pncipali
ter ordinat ad honorē dei in quo deꝰ ꝯtemnit
ſi pncipaliter ad alterius honorē ordinet. hec
ille. Un̄ ſi quis pncipaliter ꝓpter gloriā pdi-
caret: vel diceret miſſam ⁊ hmōi: peccaret mor
taliter. Secus ſi aliqd aliud qd nō ptinet ad
diuinā ſcripturā vel ſacra ꝓpter gloriam face
ret. qꝛ peccaret venialiter: ⁊ amitteret fructum
bone opatiōis. Cōtrariat ſcdo vana gl'a chari
tati dei rōne finis ſeu intentiōis ipius glorian
tis. vtputa. qꝛ ꝯſtituit finē vltimū in gl'ia va-
na paratꝰ facere quecūqꝫ ꝓpter illā. Et ſic eſt
pctm mortale. ſi eſt in deliberatiōe voluntatis
Et hoc eſt qd dicit Augꝰ. v. de ciui. dei. hoc vi
cium tūc eſt inimicū pie fidei. ſi maior ſit i cor
de cupiditas gl'ie qꝫ dei timor ⁊ amor. hec ille.
alias eſt cōmuniter pctm veniale.
2 ¶ Que ſunt eiꝰ filie? R. Prima immodeſtia
ornatus. vide Ornatus. Secunda inobedi-
entia. Tercia iactantia. Quarta pertinacia.
Quita hypocriſis. Sexta diſcordia. Septi-
ma ꝯtentio. De qbus in ſuis locis.

Vaſa ſacra eccleſie debent eſſe ſacrata ⁊ honeſta. et tm̄ ab hominibꝰ ſacratis tractari. ⁊ ſi ſint facta inutilia vel vetuſta-
te ꝯſumpta debent cōburi. ⁊ cineres condi in
loco honeſto: ne pedibꝰ intrantiū ꝯculcentur
de ꝯſe. diſ. i. c. altaris. c. in ſancta. ⁊. c. veſtimē
ta. ⁊ de reli. do. c. ad hec. de re. pmu. mancipiū.
De eorū ꝯſecratiōe vide ſ. Benedictio ⁊ Cō-
ſecratio. De eoꝝ mūdicia dr i. c. ij. de cuſto. eu-
cha. in fi. Precipimꝰ qꝫ vt oratoria. vaſa. cor-
poralia ⁊ veſtimēta miniſtroꝝ. pale altaris:
necnō ⁊ ipa corpalia mūda ⁊ nitida ꝯſeruent.
Nimis em̄ videt abſurdū in ſacris ſordes ne
gligere q̄ dedecerent etiā in ꝓphanis. hec tex.
ibi ⁊c. Ex q̄ patꝫ ꝙ peccat mortal'r. q̄ illa tenet
ita immūda. ac ſi eſſent p ſeruitio ruſticoꝝ.

Vaſallus dicit q̄ hꝫ feudū ab aliq̄. vide ſ. Feudum.

Vectigal eſt qd preſtatur ex his rebꝰ que vendunt. Tributū vero vl' annona vl' publica penſatio ſeu functio
eſt que rōne fundi vel ſoli a poſſidente preſta
tur. Idqꝫ dr cenſus ſm Azo. in ſumma. ⁊ ido
vide pedagia.

Velatio virginuꝫ. vide ſ. Conſecratio virginum.

Venatio triplex. vna oppreſſiua hoīm. ⁊ hec ſemper ꝓhibita. vi. di. ꝟ. iſta. in. fi. Alia dr arenaria. ſ. q̄ fit
in arena cū fera dentata. ⁊ hec ſil'r eſt ꝓhibita.
lxxxvi. di. c. q̄ venatoribꝰ. ⁊. c. ſe. Tercia dr ſal
tuoſa q̄ fit in ſiluis ⁊ ſaltibꝰ. ⁊ hec oibꝰ ꝓhibi-
ta tpe q̄ hoīes tenent eſſe i eccl'ia ⁊ orare. lxxx-
vi. di. an putas. de ꝯſe. di. iij. irreligioſa. ⁊ diſ.
v. ieiunia. niſi forte neceſſitate famis ingruen
te. c. licꝫ de ferijs. aut alia ſili. Alijs aūt diebꝰ ē
licita laicꝪ. de deci. c. nō eſt in ptāte. ClericꝪ ꝟo
⁊ religioſis ē ꝓhibita. niſi ex ncc'itate eccl'ie vr-
gente vt dictū eſt. Pn̄t tn̄ plati ⁊ alij eccl'iaſti
ci cā recreatiōis vl' excitādi appetitū ⁊ hmōi
cū rhetibꝰ ⁊ laqueis. ⁊ etiā canibꝰ cū ſilentio ⁊
modeſtia aliqn̄ venari: niſi tpe q̄ debēt viſita-
re vl' pdicare. extra de cēſi. cū apl's. ꝟ. archidya-
coni. ⁊ ſic intellige illud ne cle. vl' mo. c. i. Et iu
ra q̄ vident ꝯtraria ſm Hoſ. ſunt intelligēda
de illis q̄ nimis mentē talibꝰ implicāt.
¶ Utrū ſerui teneant obedire dn̄is volentibꝰ 1
venari tpe ꝓhibito? R. Redo. ꝙ nō. An aūt
excuſent a peccato ꝓpter metū. dic vt ſ. Me-
tus. ꝟ. vi.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

2 ¶ Utrū venatores q̄ ꝯculcant agros vineas ⁊
ſegetes. ⁊ q̄ꝛ canes occidūt gallinas ⁊ aīalia
paupeꝝ ⁊ alioꝝ teneant̄ ad reſtōem: ℟. Aſtē.
ꝙ ſic. ad extimatōnē. al's peccāt mortal'r: niſi
ita modicū ſit dānū ꝙ ꝓbabiliter nō curaret.
3 ¶ Quid de dn̄is q̄ occidūt vel mutilāt hoīes
ꝓpter lepores ⁊ ſilueſtria aīalia capta: ℟.
Aſtē. ꝙ mortal'r peccāt: ſi faciāt libidine vin
dicte vl' amore hmōi aīalium: aut venandi.
Credo etiā ꝙ ſi ſit ꝯſuetudo loci vel ſtatutū
ꝙ ꝓ vno actu venatōis tanta pena infligat̄:
ꝙ nō excuſat a mortali oēs obſeruātes eaꝫ. vt
no. Tancre. in ſum. ti. de rapina.

Venditio
Vide ſ. Emptio.
1 ¶ Utrū q̄s poſſit cōpelli ad vendendū inuit⁹: ℟. ꝙ regl'ariter nō
ſicut nec emere. Un̄ dicit tex. in. l. inuitū. C. d
ꝯtrahē. empt. Inuitū cōparevl' diſtrahere po
ſtulant̄ iuſtā cām nō ꝯtinet deſideriū. hec ibi
facit. l. nec emere. C. de iure deli. Fallit h̄ i mul
tis caſib⁹. de q̄b⁹ vide glo. in. l. Iulian⁹. §. ideꝫ
celſus. ff. de ac. emp. ⁊ vē. ⁊ in ꝑallegat̄ legib⁹.

Veneficiū
Vide ſ. Sortilegium.

Veniale
Vide ſ. Peccatum.

Verberatio
vide ſ. percuſſio.
1 ¶ Utrū ille q̄ nō valens ſoluere i
ciuilib⁹ luit in corpe: ſi veniat ad pinguioreꝫ
fortunā teneat̄ ampli⁹ ſoluere: ℟. Bald. in. l.
fi. ff. de in iuſ. vo. ꝙ nō. q̄ꝛ luitio corꝑalis cedit
loco ſolutiōis. facit. l. ſed ſi vn⁹. §. ſi ante. ff. de
iniur. glo. eſt in. c. ſicut dignuꝫ. de homi. vide
glo. in regula Pactum. li. vi. Limita ſ. Solutio. §. xxij.

Veſtis
⁊ cetera indumenta eccleſie debent eſſe ſacrata ⁊ honeſta: nec debent tangi
a nō ſacratis hoīb⁹. de ꝯſe. diſt. i.
c. in ſanct̄. ⁊ duob⁹. c. ſe. nec femie etiā ſacrate
debēt ea tangere. diſ. xxiij. ſacratas. Nō intel
ligit̄ ſm̄ Ho. in ſum. ti. de eucha. qn̄ ſunt per
pontificē benedicta. c. iij. de reli. do.
1 ¶ Utrū de veſte alicu⁹ dn̄e poſſit fieri caſula:
℟. glo. in. c. ad nuptias. de ꝯſe. di. i. ꝙ nō. cui
non aſſentio. imo eo ipo q̄ dedicat̄ deo purgat̄
oīs macula. facit. c. nō liceat. xix. q. vltima.
2 ¶ Utrū veſtes ⁊ manutergia eccl'iaſtica poſ
ſint deputari ad vſus laicoꝝ: ℟. glo. ꝙ nō. i. c.
mancipia. de re. ꝑmuta.

Vicarius
eſt q̄ vices alterius gerit ſiue in officio nō ꝯtentioſo. vt
extra eo. ti. ꝑ totū. ſiue in ꝯtentio
ſo. C. de offi. ei⁹ q̄ vi. al. ge. ꝑ totū.
¶ Quot ſūt ſpēs vicarioꝝ: ℟. d. Car. in cle. 1
vnica. eo. ti. ꝙ quattuor. Quidā ſunt ꝑpetui
eccleſiarū parochialiū. ⁊ tales facit epus. ſm
Lau. ex quo ſuſcipiūt curā aīaꝝ. vnde quoti
ens quis eſt deputat⁹ auctē epi curato benefi
cio vicari⁹ eo ipo eſt ꝑpetuus ⁊ immutabilis.
ꝑ. c. vnicū. de capel. mo. li. vi. ⁊ nō debent de
putari niſi in parochialib⁹ habentib⁹ latitu
dinē parochie vel aliam neceſſitatem. ⁊ tal' ha
bere debet. xxv. annū ⁊ ordinari ad ſacerdotiū
infra annū. d. cle. vnica. alias priuatus eſt ipo
facto. ⁊ ſi recipiat eccleſiam aliā cū cura perdit
vicariā. extra eo. ti. c. ad hec.
¶ Quid ſi deputent̄ ad eccleſias nō parochia 2
les. puta rurales: ℟. ꝙ nō erūt ꝑpetui. ⁊ ſic po
terūt mutari ad velle p̄lati. quod tenet etiam
glo. in. d. cle. vnica.
¶ Utrū talis vicari⁹ ꝑpetu⁹ habeat indiſtīcte 3
curā aīaꝝ: ℟. d. Car. in. d. cle. vnica. ꝙ ſic. q̄
ad oēm effectū. q̄ꝛ poſſideꝫ ſuo noīe ad iſtar cō
ducēt̄ nō ad modicū tpſ. l. fi. ff. ſi ager. vec. pe.
¶ Utrū poſſit inſtituere aliuꝫ vicariū: ℟. do. 4
Car. ibidē ꝙ nō ꝑpetuū. ſed bene tꝑalē. vt cō
muniter tenent doc.
¶ Quidā ſunt vicarij tempales ſicut mercen 5
narij qui ad temp⁹ aſſumunt̄ ad adiuuandū
ad curā aīarū. ⁊ tales poſſunt aſſumi a cura
tis etiā ſine licentia epi de iure cōmuni. niſi ſta
tuto epi ꝓhiberetur. vij. q. i. illud. ⁊. c. nihil: ⁊
licet tali aſſumpto ꝯfiteri. licet nō habeat curā
aīarū ſm̄ Pau. qn̄ rector ꝑ viā delegationis
ei cōmittit auctēm audiēdi. q̄ꝛ h̄ pōt etiā non
habenti curā aīarū. Et hoc veꝝ niſi ſit ꝓhibi
tus ad exercitiū cure. vt ꝑegrinus ⁊ ignot⁹. de
cle. ꝑegri. ꝑ totum. q̄ꝛ tunc non teneret tal' cō
miſſio. q̄ꝛ ad ſolū epm ꝑtinet. de cle. pere. c. tue.
⁊. c. fi. Et ſil'r dic qn̄ cōmittit̄ religioſo cui a re
gula. vel ſuo prelato ꝓhibetur. De h̄ dic vt ſ.
Confeſſio. iij. §. iiij.
¶ Quidā ſunt vicarij q̄ deputant̄ ad aliquaꝫ 6
prouinciā aut dyoceſim vel locū. de q̄b⁹ extra
eo. ti. c. pe. ⁊. xvi. q. i. addicimuſ. ⁊ tales vicarij
iuriſditionales tantā ꝑtātem hn̄t q̄ntū meſu
ramus ex eoꝝ cōmiſſione. ꝑ hoc de puil'. acce
pimus. ⁊. c. porro.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

7 ¶ Quidā ſunt vicarij q̄ ꝯſtituunt̄ ad oīa in
cumbētia p̄lato nō ſolū reſpectu cure. ſꝫ etiam
reſpectu oīm incūbentiū. ⁊ eſt dr̄ia inter iſtos
ꝓprie. ⁊ officialeſ epoꝝ. q2 officiali ſolū cōmit
tit̄ cognitio cāꝝ toti9 dyoceſis. nō aūt inquiſi
tio: correctio exceſſuū ⁊ amotio a bn̄ficijs. niſi
ſpecial'r ſit ei cōmiſſuꝫ. Vicarij aūt generales
oīa hec pn̄t. excepta bn̄ficioꝝ collatione. vt in
c. cū in generali. eo. ti. li. vi. ſꝫ in italia rara eſt
dr̄ia. ⁊ iō videat̄ eoꝝ cōmiſſio vt ſciat̄ auctori
tas. ⁊ iſtos ꝯſtituit eps ſine cōſenſu capl'i. ſm
Ho. allegat. c. ea noſcit̄. de his q̄ fi. a p̄la.

8 ¶ Utrum vicarij tp̄ales. ſ. ſcdi tercij ⁊ q̄rti poſ
ſint aliū vicariū inſtituere: R. ꝙ nō. extra eo.
ti. c. clericos. Fallit in archip̄bro: q̄ cū ſit vica/
rius epi in ſpūalibꝫ. de of. archip. c. miniſteriū
aliū tn̄ vicariū p̄t inſtituere. vt ibidēꝫ dr̄. Et
intellige nō poſſe niſi ſpecial'r eis cōmittat̄

9 ¶ Utrū p̄lati poſſint vices ſuas alicui cōmit
tere ſub annuo cenſu: R. ꝙ non ſine ſymonia.
extra. ne p̄. vi. ſu. c. i. ij. ⁊. iij. q2 ſicut ꝑ cōmiſſio
ne iuriſditiōis nō licet recipe certam pecunie
q̄ntitatē. ita m'lto min9 licet recipe quotā p̄tē
ꝓuentuū ſm Ho. bene p̄t vicario tale ſalariū
ꝯſtituere. imo ad h̄ tenet̄. xij. q. ij. charitatem.
habet etiā talis vicari9 ius petēdi ſibi aſſigna
ri ꝯgruā portionē de redditibꝫ eccl'ie: ex quibꝫ
cōmode poſſit ſuſtētari. extra eo. ti. c. ad h̄ ſm
Ho. Et idō poſſet dicere. Ego do tibi ꝓ ſala/
rio tuo centū. ⁊ totū lucrū dabis mihi de exer
citio iuriſditiōis ſm Inno.

10 ¶ Qui ſunt caſus in q̄bꝫ licite p alium deſeruit̄
eccl'ie: R. ꝙ m'lti. ſ. ſi parochia ſit lata. ſi ceci/
dit in infirmitatē ſine ſua culpa debilitatēꝫ vl'
deformitatē. vl' neceſſitas abſentandi. ſeu vti/
litas eccl'ie ⁊ h'mōi. Et de hoc habes ſ. Cleri/
cus. vij.

Vidua

Vidua ꝓprie ex ſignifica
tione vocabuli:
ſeu ſꝫ ethimologiā dr̄ q̄libꝫ mu/
lier ſine viro: etiā ſi nunq̄ꝫ virum
habuiſſet q̄ ſi ſine duitate. ⁊ dr̄ a vi qd̄ ē ſine. ſic
vecors. ſ. ſine corde. ita dicit tex. in. l. malū. §.
viduas. ff. de ver. ſig. ⁊ tex. in. c. vidua. xxxij.
di. ⁊ Gracian9 ibi q̄ vult ꝙ dicat̄ illa cui9 ma
ritus mortu9 eſt. Debet intelligi ex cōi vſu lo
quēdi. Et itellige ſi ab eo fuit cognita. al's nō.
vt ibi. Et iō in q̄cūq̄ꝫ materia etiā penali vſus
loq̄ndi p̄fert̄ ꝓprio ſignificato vboꝝ: ſiue pro/
priū ſignificatū eliciat̄ ex ethimologia ſeu ex/
diffinitione: ſiue ex aucte iur. l. libroꝝ. §. ꝙ tn̄
caſſius. ff. de le. iij. ⁊ l. cū de lanionis. §. aſiam.
ff. de fun. inſtruc. inſtru. q3 le. ⁊ l. labeo. ff. de
ſup. le. no. Bar. in. l. oēs ppl'i. ff. de iuſti. ⁊ iur.
Et Inno. in. c. olim. de ver. ſig. ⁊ glo. in. c. nō
nulli. de reſcrip.

Villicus

Villicus dicit̄ ville cu/
ſtos. ⁊ q̄ fructi
bus ꝑcipiēdis ⁊ colligēdis impo
nitur. ff. de inſtito. l. ſi cū villico.

Vindicatio

Vindicatio vtrū ſit
peccatū:
R. ꝙ ad ſatiſfactionē animi irati
⁊ in malū ꝓximi ſolū nūq̄ꝫ licet.
imo eſt pctm̄ mortale. xxiij. q. iiij. ſicut eccleſia
⁊. c. ꝙ xp̄s. ⁊. c. ea vindicta. Si vero fit ex zelo
iuſticie ⁊ ad correctionē pctōꝝ. ⁊ ab eo qui ex
officio poteſt ſic meritoria eſt. vt in dict. c. et
q. v. nō vos.
¶ Utrū aliq̄s poſſit vindicare ſuā iniuriā: R.
Ho. ꝙ nō. etiā ſi ſupiorē n̄ hꝫ. vn̄ licet p̄nceps
non ſubſit legibꝫ. l. digna vox. C. de legibꝫ. tn̄
ipe delegat. de iudi. c. i. q̄ꝫuis ipe punire poſſet
Et ſic intellige ⁊ limita. c. olim. el. i. de reſtitu.
ſpo. c. ſignificaſti. el. ij. de homi.

Violentia

Violentia que ē filia
auaricie.
vide Rapina.

Virginitas

Virginitas ſm Ri
cardū
in. iiij. di. xxxiij. dupliciter ſumi
tur. Primo mō improprie ꝑ in
tegritate carnis. ⁊ ſic q̄libꝫ naſcit̄ vgo. ⁊ iſtud
nō eſt vtus. Scdo mō vginitas ſumit̄ ꝑ ha
bitu q̄ volūtas determiat̄ ad reſpuēdū prom/
pte ⁊ facil'r oēm delectatōeꝫ venereā et licitaꝫ.
vt mens liberi9 ſpūalibꝫ vacꝫ. q2 vt dr̄. i. Coꝝ.
vij. Virgo cogitat q̄ dn̄i ſunt. vt ſit ſctā corpe
⁊ ſpū. ⁊ hec ē virt9. Et diffinit̄ ab Augu. ij. de
nup. Virginitas ē in carne corruptibili incor
ruptōis ꝑpetua meditatio. i. ꝙ vgo dꝫ gerere
in ꝓpoſito. vt in h̄ pſeueret ꝑpetuo. Et ex hoc
pꝫ ꝙ integritas carnis nō ē de eſſentia vgini
tat. ſꝫ eſt q̄dā ei9 decor accidental' extrinſecus
exn̄s q̄ ꝑdi p̄t ſine diminutiōe vtut vginitat
vt pꝫ. xxxij. q. v. in p̄n. ⁊. c. tolerabili9.
¶ Utrū vginitas ſit vtus ſpecial': R. ſm Ri.
vbi ſ. ꝙ nō. ſed addit vltra caſtitatē ꝯiugaleꝫ
ſtatū pfectiōis. ⁊ mag' placet q3 opinio illoꝝ
q̄ volūt ꝙ ſit virt9 ſpecial'. q2 ſic ſeq̄ret̄ ꝙ virtus
amitti poſſet ſine pcto. nec valet rn̄ſio ꝙ votū
requirit̄ in vginitate. q2 nō eſt verū. ſed bene
ꝓpoſitū: qd̄ tn̄ poſſet mutari ſine pcto aliq̄s oc
currentibꝫ de nouo.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

2 ¶Que requirunt̃ vt amittat̃ ꝟgitas? R. ꝙ re
quirit̃ ꝑmo pollutio ꝯpleta. Ubi ſciēdū ꝙ tri
plex hūoꝛ de genitalibꝫ ſtillat. ſ. ſemē. Scḋs
humoꝛ ſiľis ſemi qui ē medius. ⁊ ſtillat q̄n̄qꝫ
ex ſolo tactu vľ auditu turpiū. Tercius ē vri
na. Perdit̃ autē virginitas ꝑ ſolam ſeminis
reſolutionē que locū coitus ſupplet: vel eius
complet delectationē. Secūdo requirit̃ vt
amittat̃ ꝙ talis delectatio ſit ex voluntate ope
rāte vľ ꝯſentiēte: vľ nō diſſentiēte. vel nō quā
tum pōt renitēte. Alij tñ volūt ꝙ ſi etiā pollu
tio nō ſequat̃. vt ī illis q̇ ſunt añ tps ſeminis
qui tñ explēt coitū: vel ꝑ turpē tactū. vel ꝑ cō
mixtionē cum alio ⁊ h̄moī amittat̃. ⁊ placet.
tñ recupabit̃ ꝑ pniam.
3. ¶Quid ſi añ pollutōem nec ī ipſa interuenit
volūtas. ſed poſt ē ꝯtēta? R. ꝑdit ꝟgitatē ſed
recupat̃ ꝑ pniam. Alij dicūt ꝙ nō recupatur
exq̇ pollutio ē ſecuta. ⁊ ꝯſenſus mētꝫ ſiue añ ſi
ue poſt. ſed ꝑmū mihi videtur verius.
4 ¶Utꝝ illi qui corrūpūtur ī ſomnis vel ebrie
tate ⁊ h̄moī amittāt? R. ꝙ nō amittūt ꝟgita
tē. ſꝫm Tho. ī. iiij. di. xxxij. niſi hac intētōne
iuerint dormitū vľ ſe inebriauerit. Et idē di
cēdū de h̄ñtibꝫ fluxū ſemis. ⁊ ſi poſt ſint ꝯtēti
amittit̃ ſed ꝑ pniam recupatur.
5 ¶Utrum puelle añq̄ꝫ coitum poſſint exple
re aliquid carnale ꝯmittētes ꝑdāt virginita
tē? R. ꝙ ſi ſunt doli capaces ꝑdūt quidē mē
talr̃ ſolū. ſed ꝑ pniam recupabūt. Si ꝟo nō
ſunt doli capaces. ſic nec etiā mētalr̃ perdūt.
Dicit. n. Ale. ij. ij. ti. de luxuria. ꝙ quo ad mē
tē requirit̃ ꝑpetuitas. quo ad finalē corrupti
onē mētis. quo ꝟo ad corpus requirit̃ perpe
tua incorruptio q̄ꝫtū ē dr volūtate mētis. alit̃
nō pōt eſſe virginitas.
6 ¶De conſecratione virginum. vide. s̄. Con
ſecratio virginum.

Virtus nomē vel nobi
litatis. dat. de pe.
di. i. §. ſin aūt. ⁊ quid ſit. xxxij.
q. vi. de pudicicia. ⁊ de pe. diſ. ij.
§. hec que de charitate.

Vis quid eſt. ⁊ in quo dif
fert a metu. vide. s̄. me
tus. §. vl. Dr̃ etiā vis pro omi
violētia.
1 ¶Quottuplex eſt vis? R. duplex. vna dr̃ pu
blica. ⁊ hec ē q̄ fit nedū cuꝫ armis. vt. l. i. ff. de
vi pu. ſꝫ etiā cū oī qḋ pōt nocere. vt ī. l. arma
tos. ff. eo. ti. Armatos nō vtiq̄ꝫ ſolū intellige
re debem⁹ eos q̇ tela habuerit. ſꝫ etiā eos q̇ ali
ud quo nocere poſſint. hec ibi. Et hac lege te
nēt nō ſolū ī vi facta cū armis. ſꝫ etiā ſi arma
te intrāt domū vľ poſſeſſionē alteri⁹ ſine cā le
gitima. puta pro vſu venādi. itinerꝫ. nauiga
tionis vľ mercationū. vt ī. l. i. ⁊ ij. ff. de vi pu.
Alia dr̃ ꝑuata. q̄. ſ. fit ſine armis alicui etiaꝫ
coadunatis hoībꝫ. vľ ſi res debitoris ſine iu
dicis auctē occupetur. De hac plene hr̃ ꝑ to
tum. ff. de vi ꝑua.
¶Que pena inferentis vim? R. pro vi publi 2
ca deportatur. vt no. glo. l. qui dolo. in fi. ff. de
vi pu. Pro vi ꝑuata punitur ī tercia pte bo
norum. ⁊ nō pōt eſſe iudex. ſenator vel alium
aliquē honorē habere tanq̄ꝫ infamis. vt in. l.
i. ff. de vi ꝑua. ⁊ alijs allegatis ī glo. ī. c. cū di
lectus. de oꝛ. cog.
¶Utrum liceat alicui oſtium aut muꝝ fran 3
gere ⁊ vim inferre? R. ꝙ ſi quis habet poſſeſſi
onē alicuius rei. pōt tā ī ꝑſonā impedientē q̄ꝫ ī
oſtia ⁊ muros illi⁹ loci vt valeat vti iure ſuo
nedū iudex. ſed ⁊ quilibet. vt in. c. i. de immu.
ec. no. Pa. quia nō vult aliquid de nouo ſed
ſolū ius ſuū defendere vel ꝑditā incontinenti
recupare. Si vero nō habet poſſeſſionē ī re
aliq̄. licet habeat actionē hypothecariaꝫ. vel
aliā ad illā ꝯſequēdā tunc non pōt. etiā ſi ſit
iudex vel ꝑlatus ꝓpria auctē. Et iſto mō loq̇
tur. c. cū qui. de ꝑbē. li. vi. ⁊ l. ſi quis ī tātā. C.
vñ vi. Iſte. n. non debet ꝓpria auctē violen
tiā inferre. q̄ꝛ diceret ſibi ius ꝯ. l. vnicam. C.
ne quis in cā ſua.
¶Utrum liceat vim vi repellere? R. dicut. s̄. 4
Defenſio: ſiue inferatur in ꝑſonā ꝓpriam vľ
proximi vel in rebus.

Viſitationē pōt fa
cere q̇li
bet h̄ñs ordinariā iuriſditionē
ī aliq̄s. ſicut archieps in tota ꝓ
uincia. de cēſi. c. romana. ⁊. c. ꝑpetuo. lib. vi. et
eps ī ſua dioceſi. de off. oꝛ. ꝯquerēte. Itē archi
diacon⁹ ⁊ decanus. de cēſi. cū apľus. de offi. ar
chi. c. mādamus. Itē abbates ⁊ ꝑlati religio
ſoꝝ viſitāt monaſteria ⁊ monachos ſꝫm eoꝝ
inſtituta. vt in. c. pe. ⁊ vl. ď ſta. mo. Itē legati
aplice ſedis. ⁊ quibꝫ ꝯmittit̃ a papa vel a ꝑla
tis ordinarijs exñtibꝫ ipſis impeditis. x. q. i.
epm. de of. oꝛ. c. inter cetera. ⁊ eo. ti. c. ſi eps. li.
vi. Quidā tñ dicūt īferiores epis nō poſſe ꝑ
aliū viſitare ꝯſuetudine obſtāte. exceptꝫ ꝑlatꝫ
religioſoꝝ qui viſitāt etiā ꝑ alios.
¶Quē ordinē dꝫ tenere viſitatoꝛ? R. ꝙ archi 1
epus dꝫ ꝑmo ꝓpriā dioceſim viſitare totam

incipiēdo a capl'o ſue eccl'ie pmo. ⁊ ſic tota viſitata trāſibit ad alias dioceſes. vt dꝛ in. c. romana. de cenſi. li. vi. Sil'r faciat eps. Prio incipiēdo a ſuo capl'o. Legati autē de latere nō tenent iſtū ordinē ſeruare ſm Ho. nec viſitatores religioſoꝝ. ſꝫ ſuabūt eoꝝ ſtatuta. vt dꝛ i. d. c. romana. ⁊ ibi vide. qd no.

2 ¶Quō dꝫ fieri viſitatio: R. pmo dꝫ ꝓponere verbū dei. ⁊ demū de vita ⁊ ꝯuerſatōne miſtrātiū i eccl'ijs ⁊ locis alijs diuino cultui deputatis. ac ceteris q̄ ad officiū ſuū ſpectāt inquirat. ⁊ ſine iuramēto ⁊ coactiōe ad eoꝝ emēdationē ꝑ ſalubria cōſilia inducat lenibus ⁊ aſpis: ſicut ſibi videbit expedire. ꝙ ſi de aliquibus orta fuerit infamia ꝯ aliquē ordiario denūciet vt inq̄rat. Notoria vero corrigere poſſit ⁊ punire. vt i. d. c. romana. ⁊ iſta forma ē dēꝑcepto omībꝫ plat' ordiario iure viſitātibꝫ. exceptis religioſoꝝ ꝯſuetudibꝫ ⁊ regularibꝫ inſtitutis: vt i. d. c. romana.

3 ¶Utꝝ viſitator poſſit aliq̄d recipe a viſitat': R. ꝙ ſic ꝓcurationē. Et adūte ꝙ optet pmo ꝙ ꝓcuratio ſolū recipiat. Scdo ſolū a loc' viſitatis ⁊ nō ab alijs. Tercio ꝙ ſolū ſit ꝓvictu illi' diei. ſiue ſit i victualibꝫ ſiue ſit i pecunia. Quarto ꝙ tm̄ vna die vnā ꝓcurationē recipiat: ſiue vnā vel pl'es viſitet eccl'ias. Quinto ꝙ ipe ordian' pſonal'r viſitet. al'r iſt' nō cōcurrētibꝫ recipe nō pōt. Et ſi q̄d alio mō receperit ipe vel aliq̄s d ſuis familiaribꝫ tenet duplū reſtituere eccl'ie a q̄ illud receptū ē infra mēſem. alioq̄n priarche. archiepi ⁊ epi ſūt interdicti ipo facto ab ingreſſu eccl'ie. Inferiores vero a pdict' ſūt ſuſpēſi ab officio ⁊ bn̄ficio. donec dictū duplū reſtituāt. nec vꝫ remiſſio vel dātiū libalitas. ſeu gr̄a eos libare: niſi reſtituāt. Hec colligunt ex. c. exigit iūcto. c. felicis. de cēſi. li. vi. ⁊ d. c. romana.

Viciatus

Viciatus corpe. vide s. Corpe viciatus.

Viciū

Viciū vide ſupra Peccatum.

Vnanimiter

Vnanimiter d ſuo ſignificato req̄rit nullā diſcrepantiā. qd ꝓbat i. c. bone. el. ij. d po. pla. ⁊ i. c. ⁊ ſi vnanimiter. eo. ti. ⁊ tenet Innoc. i. c. qd i eccl'a. d cā poſ. ⁊ ꝓpe. ⁊ ibi ſequit Pa.

Vniuerſitas

Vniuerſitas vide Collegium.

Vnctio

Vnctio extrema ē vnū de ſacris eccleſie de quo habes in. c. vnico. de ſacra vnctione.

¶Que ē ei' materia: R. oleū. vt i. d. c. vnico. Pe. aureo. i. iiij. di. xxiij. dicit ꝙ oportꝫ ſit oleū oliuaꝝ ⁊ ꝯſecratū ab epo ſolū. nō ab inferiore. vt dicit mgr̄ i. iiij. di. xxiij. 1

¶Que forma: R. ꝙ ē illa de q̄ i ordinario. ſ. dicēdo. ꝑ iſtā ſanctā vnctionē ⁊ ſuam piiſſimā miſcdiam indulgeat tibi dn̄s q̄cq̄d oculoꝝ vicio deliquiſti. In noīe pr̄is ⁊ filij ⁊ ſpūſſcti amē. ⁊ ſic de ceteris ſenſibꝫ. 2

¶Quis pōt ea ꝯferre: R. ſol' ſacerdos. vt pꝫ i. d. c. vnico. ⁊ d ver. ſig. c. q̄ſiuit. ⁊ ſi vn' deficeret alter dꝫ ſupplere vbi pmus omiſit. 3

¶Quibꝫ pōt ꝯferri: R. īfirmis exn̄tibꝫ i ꝑiculo mort'. d q̄bꝫ ꝓbabil'r dubitat d morte. pueris aūt vel eūtibꝫ ad bellū. aut alio mō i ꝑiculo caſuali mort' n̄ dat ſm cōiter doc. nec etiā amētibꝫ niſi an̄ amētiā ipaꝫ petiſſent. ⁊ dādo nullā irreuerētiā facerēt. ſed ⁊ ſm. s. Tho. i. iiij di. xxiij. tm̄ dꝫ dari īfirmis q̄ i mortali n̄ ſūt. ⁊ rōe vtētibꝫ et i articulo mort' exn̄tibꝫ. ⁊ veniale pctm̄ hn̄tibꝫ. alijs n̄ō 4

¶Que ptes corpis debēt inungi: R. ꝙ inſtra v. ſenſuū. ſ. oculi. aures. man'. nares. labia. pedes ⁊ renes. Mulieribꝫ tn̄ nō vngunt renes ꝓpter honeſtatē. Mutilati vero vl' ceci vngūtur in locis magis ꝓpinquis pdictis. ſi non hn̄t pdicta membra. 5

¶Quis effect': R. ꝙ vel agit vl' auget inuiſibilē vnctionē ſpūſſancti: ſi digne accipiat. vt dꝛ i. d. c. vnico. Aureo. i. iiij. diſ. xxvij. ponit vij. fruct'. Prim' deletio venialiū. Scds diminutio pene debite pctō mortali. Tercius gr̄e augmētatio. q̄ vi hui' ſacri augeri hꝫ. nō tm̄ ex deuotione miſtrant' ⁊ ſuſcipiētis. ſed etiam ex virtute opis opati miſcdia dei aſſiſtēte opi ſuo. et aucta gr̄a auget et gl'ia. Quartus ē interdꝫ leticia et robur ꝯ demōis inſidias q̄ potiſſime tūc inſunt. Quint' artatio diaboli ceptātis. q2 nō ē ita potēs ſumpto iſto ſacro Sext' corpis ſanatio vbi expedit ſaluti. vn̄ in pmitiua eccleſia multi ſanabant. Jacobi v. Oratio ſaluabit infirmū. Septimus ꝓſtatio decedētis ꝙ ꝑmanſerit in fide militantis eccl'ie. ex q̄ ſigno vadit ad eccl'iam triumphantē tanq̄ qui fidel'r pugnauit. Octau' ſm. s. Tho. i. iiij. di. xxiij. tollit pctm̄ veniale et mortale etiā q̄tū ad culpā. dummodo nō 6

oppꝓnatur obex ex pte recipientis.
7 ¶Utꝝ iſtud ſacr̄m ſit de neccitate: R̄ñ.ſm.s.
Bo.i.iiij.di.xxiiij.ꝙ nõ.ſi tñ omittat̄ ex cõte/
ptu dãnabile ẽ.ſecus ſi ex negligẽtia.
8 ¶Utrũ ſit iterabile: R.ſm Tho.vbi.s̄.ꝙ ſic
ſine iniuria etiã ĩ eadẽ infirmitate. dũmõ ſit
caſus diuerſus.puta hydropic⁹ nũc ẽ in arti
culo mortis.poſtea euadit.ꝛ durãte infirmi
tate aliquo tpe lõgo iterꝝ venit ad articulum
mortis põt iterꝝ ei dari.q2 ſtat⁹ ꝛ caſus ẽ diu̾/
ſus.licet ſit eadẽ infirmitas.

Volũtas

Volũtas bona vtꝝ ſufficiat ſine bono ope: R.vt.s̄. Intẽtio.§.iiij.
vñ dicit Amb.lxxxvi.di.c.non
ſatis ẽ bñ velle niſi ſtudeas bñ facere. Facit
ar.c.i.de eo qui mit.in poſſ.ꝛ i.c.cũ aliq̃b9.de
ſen.ꝛ re iudi.ꝛ.l.promiſſoꝝ.§.cõſtituto.ff.de
cõſti.pecu. vide glo.i.d.c.i.
1 ¶Utꝝ volũtas hoĩs duret p⁹ mortẽ ei⁹: R.ꝙ
ſic.pꝫ in.c.fi.de p̄cario.ꝙ non expirat morte
cõcedẽtis.ſec⁹ de bñplacito.q2 illud expirat p
mortẽ.c.ſi tibi gratioſe.de reſcp̄.li.vi. Et hec
nota.q2 faciũt ad qõeꝫ. Iudex poſuit aliquẽ
cõfiniatum donec reuocaret.morit̄.an expiret
cõfiniũ: Dic ꝙ nõ.i.l.cẽteſim⁹.§.fi.ff.de v̄.ob.
ꝑ Bal.ĩ p̄ma cõſti.ff.ꝛ i.l.i.C.de poſtu.ꝛ ꝑ ſali
ce.i.l.i emẽtis.C.de cõhen.emp.ꝛ i.l.hec ven
ditio.ff.de cõtrahẽ.emp. Itẽ ad qõem ꝙ p̄oꝛ
clauſtralis non reuocat̄ morte abbatis. licet
poſſet reuocare qñ voluiſſꝫ.ꝛ ad p̄dicta ẽ tex.
clarus.i.d.c.ſi tibi gratioſe.
2 ¶Quot modis d2 volũtas bona: R.ꝙ volun
tas accipitur tripl'r. Primo ꝑ potẽtia aĩe.ꝛ
ſic eſt bona ex virtute et habitu bono. bonũ.n.
ẽ qd̄ habet qualitatẽ bonã.i.topicoꝝ. Scd̄o
accipitur ꝑ habitu ſiue diſpoſitõe ſeu affecti
one volũtatis derelicto ex actu volũtatꝫ. ſiue
ex vſu.ꝛ hec bona vel mala ſm actões.q2 ta
les generãtur habit⁹ vel diſpõnes q̃les ſunt
actus.ij.eth. Tercio accipit̄ ꝑ actu ipſi⁹ vo/
lũtatis potẽtie.ꝛ iſte ẽ bonus ex ordine ei⁹ ſuf
ficienti ad debitũ finẽ.et vt hoc ſit q̃ttuoꝛ re/
quirunt̄. Primũ ꝙ finis ſit bonus ĩ ſe. Secũ
dũ ꝙ ſit ipſe finis melioꝛ his que appetũtur
ꝓpter ip̄m. vñ dicit Aug.ix. de ciui.dei.c.iij.
ꝙ qui laudant deũ propter pecuniam nõ hñt
bonũ finẽ neqꝫ bonã voluntatẽ. Terciũ ꝙ illa
ſint ſm rõem rectã ordinabilia ꝛ apta ad ta
lẽ finẽ cõſequendũ. Quartũ ꝙ voluntas ordi
nãtis rõne regulata ordinet vel velit bona in
genere indrñtia ad bonũ finẽ.al'r his deficiẽ/
tib9 nõ erit bona volũtas.hec ex.s.Bo.in.ij.
di.xxxviij.q.i.ar.i.
¶Utꝝ vnius ſolius bone volũtatis ſit vnus 3
ſolus finis: R.ꝙ ſic.ſ.principalis. vñ ſciendũ
ꝙ actus põt habere plures fines tripl'r. Pri/
mo ꝙ vnus ſit ſub altero et ꝓpter illũ. Secũ
do ꝙ vnus ſit p̄ncipalis finis.alter nõ p̄nci/
palis.ita tñ ꝙ nõ p̄ncipalis nõ refert̄ ad p̄n/
cipalẽ. Tercio ꝙ vterqꝫ ſit p̄ncipalis. Exem/
plũ de eo qui vadit ꝑ diſtributõib9 ad eccle
ſiã.quia aliqñ intẽdit p̄ncipaliter dei hono/
rem.ꝛ cũ hoc ſimul habere pecuniã illam ad
hoc vt ad dei honorẽ illã diſtribuat.vel ĩ ali/
os vſus licitos cõuertat. Aliqñ intẽdit dei ho
norẽ.ꝛ vult ſimul acquirere pecuniã.ita tñ ꝙ
acquiſitionẽ pecunie nõ redegit ad honorem
dei.nec etiã pecuniã illam finẽ p̄ncipalẽ ſtatu
it.q2 eam ꝓpter ſe nõ diligit.q2 etiã ſi nõ da/
retur iret.nec ꝓpter eã habendã aliquid cõtra
deũ cõmitteret. Aliqñ intẽdit deo placere.ꝛ ſi
mul etiã pecuniã acquirere.vt poſſit theſauꝝ
ſuum augere ꝛ ĩ eo delectari. Primo mõ ire
ad eccl'iam eſt meritoriũ.ꝛ ptinet ad bonã vo
luntatẽ. Scd̄o mõ nõ eſt bone volũtatis lo/
quẽdo formaliter.nõ tamẽ ei ſic repugnat q̃n
in ea ſtare poſſit. Eſt em̄ ibi pctm̄ veniale nõ
mortale. Et hoc eſt quod dicit Aug.li.con/
feſſ. Minus te amat qui tecũ aliquid amat
quod nõ ꝓpter te amat. Tercio mõ eſt cõtra
bonaꝫ voluntatẽ.q2 nemo põt duobus dñis
ſeruire Mat.vi. Cũ em̄ ſit vnũ ſolum veruꝫ
bonũ quod quietat humanũ deſideriũ.opoꝛ
tet ꝙ volũtas ad hoc vt ſit bona ꝛ recta ſtatu
at ſibi vnicũ finẽ vltimũ. Hec ex.s.Bo.i.ij.
di.xxxviij.ar.iij.q.i.
¶Utꝝ bonitas actual' voluntatis addat ali 4
quã bonitatẽ ſuꝑ bonitatẽ ipſius habit⁹ gr̄e.
vide.s̄. Intẽtio.§.v.
¶Utrum teneamur cõformare voluntatẽ no 5
ſtrã volũtati diuine ĩ volito: R. fuit diuerſa
ĩnt̄ theologos opinio ĩ.i.ſen.di.vl. Sꝫ iſta
videt̄ mihiverioꝛ.ſ.ꝙ teneamur cõformare q̃ꝫ
tũ ad illa volita q̃ exp̄munt̄ a deo ſigno p̄ce/
pti in lege explicite vel implicite.vel q̃ nobis
manifeſtaret ſic velle de p̄cepto. Sed q̃ꝫtuꝫ
ad alia cõſiliũ ẽ nõ p̄ceptũ. Cõſiliũ dico ſi ſunt
exp̄ſſa ſb̄ ſigno cõſilij tacite vel exp̄ſſe. Si v̾o
nõ ſunt exp̄ſſa.nec etiã de cõſilio tenemur.ni
ſi cõueniat nobis illud velle.ſicut dicit Aug.
in ench.c.lx. Aliquãdo inquit bona volunta
te vult hõ qd̄ nõ vult deus. Sicut bon⁹ hõ
vult patrẽ viuere quẽ de⁹ vult mori.ꝛ glo.il/
la ſuꝑ p̄s.q̃ dicit. Coꝛ tortũ hꝫ hõ q̃ nõ vult

quod vult deus. Intelligit̃ d̕ his q̃ nobis pa
tẽt ꝙ de p̄cepto vult nos ea velle.

6 ¶ Utrũ teneamur cõformare voluntatẽ ĩ mõ
volendi cũ deo? R̃. ſm Alex. lõ. in. i. di. xlviij.
ꝙ nõ abſolute. q2 ſi hõ honorat patrẽ ſuum:
nõ ex charitate ſed ex beniuolẽtia nõ peccat.
ſed tenet̃ ꝯditionaliter. ſ. ſi vult mereri vitã
eternã. Sãctus Bo. i. i. diſt. xl. dicit. ꝙ tene
mur ꝯformare voluntatẽ noſtrã volũtati di
uine ĩ mõ volendi affirmatiue. ſ. ꝓ loco ⁊ tp̃e
qñ vicẽ tenemur exire in actũ charitatis. q̃a
ſicut tenemur ꝙ nũq̃ ꝯ̃ria velim⁹ deo. ſ. ex libi
dine: cũ deus velit ex charitate. Ita tenemur
vt ſb̃ eadẽ rõne velim⁹ ꝓ loco ⁊ tp̃e. ⁊ h̃ ſi habe
mus charitatẽ. Si aũt nõ habem⁹ non tene
mur ad hoc ſed ad equiualẽs. q2 tenemur fa
cere qđ in nobis ẽ vt eã habeamus. ⁊ h̃ ꝓ lo/
co ⁊ tp̃e vt dictũ ẽ. Et ſi q̃rat̃ qñ locus et tp̃s
ẽ. dicit idẽ Bo. ibidẽ. ꝙ ẽ qñ dñs viſitat talẽ
interiori locutõe vel exteriori p̄dicatõe. vł ali
quo tali ĩ quo ẽ opportunitas redeũdi ad cor
Uñ tunc ſi negligat incidit in ꝯtẽptũ ⁊ omiſ
ſionis pctĩ. Alex. ꝑo de ales. ij. ij. tractatu d̕
negligẽtia. q. viij. dicit ꝙ quãdo pctõr cogi/
tat de peccato ſuo. ꝙ ſit tantũ malũ ⁊ graue. ⁊
ꝯuertit̃ ſup ip̃m. ⁊ excitat̃ a gr̃a dei ad conuer
tendũ. q2 hoc mõ excitat eum qñ facit pctõ/
rem cogitare de peccato ſuo: tũc tenet̃ actu do
lere de illo. ⁊ ſi non dolet ⁊ ꝯterat̃: tũc peccat ꝑ
negligentiã. ⁊ innouat̃ pctĩ aliquod quod
ẽ negligẽtia mortalis. Hec ille. Et ſic p3 qñ te
net̃ ꝯformare voluntatẽ ĩ mõ volẽdi cũ deo
de p̄cepto. qđ no. bñ.

Votum ſm Ric. in. iiij. diſt. xxxviij. ar.
iiij. q. ij. ẽ ꝓpoſiti ſuperogãtis ꝓ/
miſſio deo facta ꝓpter bonũ fi
nẽ ex deliberatõe firmata.

1 ¶ Notãter d̕r ſuperogãtis boni. q2 ĩ voto de
re nccĩa ad ſalutẽ nõ ꝓꝑe inuenit̃ rõ voti. Rõ
q2 votũ ꝓꝑe loq̃ndo ẽ quid volũtariũ reſpe/
ctu ꝑncipij a q̃ ꝓcedit. ⁊ reſpectu ei⁹ qđ vouet̃
licet large dicat̃ votũ qđ fit d̕ neceſſario ad ſa
lutẽ. de quo hr̃. xvij. q. i. c. i. Uñ grauius pec
cat qui p̄uaricat̃ p̄ceptũ diuinũ quod vouit
q̃3 qui nõ vouit.

2 ¶ Scđo d̕r notãter ꝓmiſſio deo facta. ad dif
ferentiã ꝓmiſſiõis facte homi q̃ nõ ꝓꝑie h3
rõem voti. Nã ſolus de⁹ ẽ cui ſe totũ hõ põt
obligare. q2 ſolũ ei ꝯuenit ptãs ſup totũ ho/
minẽ. Et iõ ꝓꝑe votũ fit deo q̃ totũ hominẽ
obligat. Sãctis ꝟo q2 aliq̃ mõ ꝯuenit ptãs
ſup totũ hoĩem ĩ q̃ntũ ꝑ eoꝝ orõnes tota ſal⁹
homis ꝓmouet̃. Iõ fit eis aliq̃ mõ votũ. nõ
tñ hñs plene rõem voti. nec eſt neceſſe ꝙ iſta
ꝓmiſſio exp̄mat̃ ore. ſed ſufficit etiã ſi fit ĩ cor
de quo ad deũ ⁊ ꝯſciam.

¶ Tercio d̕r notãter ꝓpter bonum finem. ad 3
excludendũ vota que fiunt ꝓpter malũ finẽ.
vt cum quis vouet ſe ieiunatuꝝ vt poſſit in/
terficere inimicũ. ⁊ hmõi. que nõ valent. ſed
grauiter peccant talia vouentes. Sicut non
valeret votum factũ de re mala. q2 deus non
acceptat aliquid ꝯ̃ ſe.

¶ Sed quid ſi vouet ꝓpter finẽ indrñtẽ? R̃. 4
ꝙ valet accipiẽdo indrñs reſpectu ademptio
nis vite eterne. ſicut cũ quis vouet aliquid
ꝓpter aliquod bonũ tempale qđ habere nõ
eſt vtilius ei ad vitã eternam q̃3 carere eo. ſi
tñ veniret caſus ꝙ eſſet malũ tũc non obliga
ret. vt in voto Iepthe.

¶ Utrũ votũ poſſit fieri de re inutili ad ſalutẽ? 5
R̃. ꝙ nõ de iure. q2 qđ nõ ẽ ad dei honorẽ nec
vtile ad ſalutẽ offerentis ꝑ quãcunq̃ circum
ſtantiã additam nõ acceptat deus. Et iõ ta
lis obligatõ nõ tenet ipſo iure. Et ſic ſũt vo
ta ſtulta mulierum. ſ. de nõ pectinando ca/
put in ſabbato ⁊ hmõi. nõ comedere de capi
te aliquo ꝓpter decollationẽ Iohannis ba/
ptiſte ⁊ hmõi ſm Albertũ ⁊ Ray. potius ſũt
frangẽda q̃3 ſeruãda. Tutius tamẽ credo ſit
petere diſpenſationẽ ſeu declaratõem a ꝯfeſ/
ſore ſaltẽ ꝓpter reuerentiã.

¶ Quarto d̕r ex deliberatõne firmata ad dif 6
ferentiã votorum que fiunt ex ſurreptõe ⁊ ſi/
ne deliberatõe. ſicut faciunt aliquãdo aliq̃ ĩ
anguſtijs que nõ obligãt d̕ neceſſitate. ſ3 tm̃
ex quadã ꝯgruitate. Iõ ꝯtra ip̃a venire etiã
ex ꝓꝑia auctẽ non eſt pctĩ mortale. Et qñ
hoc ſit põt ꝑpendi ex hoc. qñ ſtatim trãſacto
periculo ſeu anguſtia ſunt male cõtenti ſe ta
le votum emiſiſſe. quia videt̃ indeliberate fa
ctũ. Secus qñ deliberate vt euadãt ꝑiculũ
vouẽt. q2 obligant̃.

¶ Additur quinto ſm aliquos ꝑ intentõem 7
obligandi ſe adimplẽdo ꝓmiſſum. quia ſm
eos ſola deliberatõ nõ firmat ꝓmiſſionẽ. Et
licet Ri. in. iiij. diſt. xxxviij. a quo p̄dicta ſũt
extracta nõ firmet ſe in hoc. ſed ꝑtranſeat ſo
lum recitando. Tamen mihi videt̃ ꝙ veriſſi
me requiratur eo modo quo infra dicã. ſ. ſal
tẽ tacite. ſicut tenet glo. in. c. litteraturã. eo. ti.
Uñ debes aduertere ꝙ votũ habet diuerſos
ſtatus. ſm quos diuerſa ſortit̃ vocabula ⁊ ef
fectus. Primus ſtatus ẽ in origine. ſ. cũ q̃s

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

diſponit aliquid boni facere. ⁊ tunc dr̃ delibe
ratio. de qua dr̃. xvij. q. i. qui bona agunt. ⁊ hȝ
cõfringere nõ eſt pctm̃. Secundus ſtatus ẽ
pceſſus cū pcedẽdo pponit firmiter ſe factu-
rum. ⁊ tūc dr̃ ppoſitum. vt. xvij. q. ij. nos no
uimus. ⁊ ſic nõ obligat ad mortale ſed venia
le. vt patȝ in. c. lr̃aturã. de voto. Et ſequit̃ ibi
Panor. ⁊ etiam videt̃ glo. hoc tenere ibidē.
ſi bñ tota legat̃. ⁊ glo. xvij. q. i. in ſum. licet al
legent Hug. tenere q̃ peccat mortal'r tal'. ſed
nõ loquit̃ in iſto caſu. ſed de eo qui fecit votū
in corde. licet ore nõ expreſſerit. vt pȝ ſi bñ at
tendat̃. Sequit̃ etiam hoc Archid. in. d. c. q̃
bona. ſ. q̃ nõ obligat̃ ad mortale. Tercius ſta
tus eſt ↄſummationis. ſ. cū quod firmiter p
poſuit pmittit animo obligandi ſe. qȝ nemo
obligat ſe niſi qui animū obligãdi ſe hȝ. l. ob
ligatõnū. la. i. ff. d̃ ac. ⁊ ob. ar. l. ſi ego. ff. ſi cer.
pe. nec etiã ſufficit hr̃e aim̃ obligãdi ſe: niſi ſe
p pmiſſionẽ obliget ſiue pmiſſio fiat corde ſi
ue ore. Et iõ iura q̃ videt̃ dicere q̃ ppoſitū de
libatū ſiue abſolutū obligat. vt i. c. nuptiaꝝ.
xxvij. q. i. ⁊. d. c. qui bona agunt. ⁊ in. c. ↄſulti
de regula. cum ſimilibꝫ. intelligẽda ſunt de p
poſito cū pmiſſiõe firmato. ſm̃ Pa. i. d. c. lr̃a
turã. Quod no. qȝ facit ad multa. Aduerte tñ
q̃ lȝ promittẽdo nõ habuerit aim̃ expſſe obli
gandi ſe. ſi tñ nõ habuit aim̃ cum pmittebat
nõ obligari ex tali promiſſiõe nihilomin⁹ ob
ligabit̃. qȝ tacite intelligit̃ obligatõ. Quart⁹
ſtat⁹ voti ẽ ſolẽnizatõis. ſ. qd̃ fit ore alicui ho
mi. vel ſolẽnizat̃ p aliquẽ inſtitutū ab eccl'ia.
vt ẽ ordo ſacer ⁊ religiõis profeſſio.
8 ¶ Quot ſunt genera votoꝝ: R. qȝtuȝ ad nos
ſpectat duo. ſ. ſimplex. ⁊ eſt hodie oĩe aliud
votū a voto ſolẽni qȝtumcūqȝ cū multis ſolẽ
nitatibus ſit factum. Aliud dr̃ ſolẽne. ⁊ iſtd̃
eſt ſolummõ illud qd̃ ſolẽnizat̃ p ſuſceptõeȝ
ſacroꝝ ordinū. aut p profeſſionẽ tacitã vel ex
pſſam factã alicui de religiõibus approbatis
vt no. in. c. vnico. d̃ voto. li. vi. Et de hȝ vide. ſ.
Nouitius. ⁊. ſ. Religioſus. ⁊ Profeſſio. Itẽ
votorum quoddã purum ſiue abſolutū. ſ. ſi-
ne aliqua ↄditõe factū. aliud ↄditiõale vt cū
q̃s vouit facere ſic ſi de⁹ dederit mihi ſalutem
corpis vel filiū ⁊ hmõi. ⁊ tūc nõ obligat: niſi
extãte ↄditõe. de ↄdi. ap. c. veꝝ. ⁊ tex. a ↄ̃rio in
c. vnico. xxxij. q. vi.
9 ¶ Sed nūquid licȝ facere votū ſb̃ tali ↄditõ
ne: Inno. tenuit q̃ nõ. qȝ ſimoniacū eſt. quia
vult emere ſanitatẽ a deo pro tẽpali. Facit. c.
qui ſtudet. i. q. i. Sed ego credo q̃ nõ ſit illi-
citū. qȝ cū deo ſimonia fieri nõ pot. Rõ. quia
dedicare deo aliq̃d etiã ſb̃ ↄditiõe eſt ſpũale.
Sed ſpũale pro ſpũali põt ↄmutari ſine ſi-
monia. c. ad q̃ões. d̃ re. permu. Et hȝ ſequit̃
Ho. ⁊ Pa. i. c. ſcp̃ture. d̃ voto. allegat. c. medi
cina. d̃ pe. di. i. vbi dr̃. pctã tua el'ynis redime
⁊. xiij. q. ij. aĩe defunctoꝝ.
¶ Utrum faciens votum ſb̃ ↄditõne ex cui⁹ 10
culpa ↄditio non implet̃ teneat̃: Rñ. Rich.
vbi. ſ. ar. iij. q. v. q̃ ſic. ar. c. ſicut ex lr̃is. d̃ ſpõ.
Unde ille qui fecit votum vt deus eum pſer
naret ab aliquo peccato. ſi nõ facit qd̃ in ſe ẽ
vt pſeruet̃. ſicut feciſſet ſi votum nõ emiſiſſȝ.
vel ſicut intendebat facere qñ votum emiſit.
vel ſi volũtarie ſe pcipitat in pctõ. nihilomi-
nus obligat̃ voto facto.
¶ Utꝝ votū ſb̃ ↄditõe quam quis nollet im 11
pleri obliget: R. Ri. vbi. ſ. q. vi. q̃ votum fa-
ctum ſb̃ ↄditõe de re bona ⁊ propter bonum
finem qd̃ vouens intendit ↄſequi p executõ-
nem illius boni qd̃ vouit eſt obligatoriū ex-
tante ↄditõe. ſiue illa ↄditio ſit bona ſiue ma
la. ſiue vouẽs illam malã ↄditiõem velit im-
pleri. ſicut cū quis volens ↄcūbere cū mulie
re vouet religiõeȝ intrare: ſi ſibi ↄſenſerit in il
lo malo facto. ſiue nolit eã impleri. Sicut cū
quis horrens aliqd̃ malū cõmittere vouet ſi
ↄmiſerit intrare religionẽ. Et qȝuis nolit etiã
abſolute ĩtrare religiõȝ. imo abhorreat. ñ pro
pterea min⁹ obligat̃. qȝ non req̃rit̃ q̃ abſolute
aliq̃d velit. ſed qd̃ velit ⁊ põt q̃s velle ſb̃ ↄdi
tõe. qd̃ tñ nollet abſolute.

Votum ij. quis põt facere: Rñ. q̃ quilibȝ qui
eſt ſane mentis ⁊ ſui iuris q̃ ad
illud qd̃ vouet. ⁊ nõ prohibit⁹
a iure. ex q̃ pȝ q̃. viij. ſunt qui vouere nõ pñt
¶ Primo epi ⁊ alij ſupiores plati nõ pñt face 1
re votum q̃ vinculū inter ipos ⁊ eccl'ias ſuas
diſſoluat̃ ſine licẽtia pape. de renū. niſi cū p-
dẽ. vel q̃ diu ab eccl'ia ſua habeat abſentari. d̃
voto. c. magne. Si tñ fecerit votū pegrinatõ
nis ſoluet expẽſas quas feciſſȝ in eūdo ⁊ rede
undo. ⁊ laborẽ vigilijs ⁊ orõnibꝫ ↄpẽſabit vt
valeat i ſui piudiciū. ſm̃ q̃ no. in. d. c. magne
Nõ põt etiã facere votū q̃ graue piudiciū fi
eret eccl'e ſue. viij. q. i. clemẽs. In alijs aūt ſic
ex quibꝫ pbeat bonū exemplū.
¶ Secūdo clerici bñficiati in beneficijs in q̃ 2
bus requirit̃ reſidentia nõ pñt facere votum
lõge peregrinatiõis ſine licentia epi. dictis. c.
magne. ⁊. c. niſi cum pdem. de ↄſe. diſt. v. nõ
optet. el. ij. poſſet tamẽ facere votū religiõis.

vt.s̄. Religioſus.§.xij. Et ſm aliquos de ac
cipiēdo crucē.c.ex multa. de voto.q2 vidētur
licētiati a papa q̄ ad illos qui pn̄t eſſe vtiles
terre ſancte. ſed ɔtrarium.l.ꝙ nō pn̄t niſi tpe
general' paſſagij ē verius ſm Hoſt. ꝛ Pa. in
c.fi. de voto. ſoluent tn̄ expenſas ꝛ redimēt la
borē ſm ꝙ dictum eſt de epis. In alijs autem
libere pn̄t.

3 ¶ Tercio religioſi nullū votū facere poſſunt.
Rō. ꝓpter altitudinē religionis ita ius ſtatu
it.xx.q.iiij. mōachis nō licet vouere ſine cō/
ſenſu abbatis. Si aūt vouerit frāgendū erit.
Et placet magis q̄z opi.eoꝝ q̄ diſtinguūt an
poſſit ſine p̄iudicio p̄lati.q2 a mōachis ꝛ reli
gioſis ē abdicatū velle ꝛ nolle. Et iō nō cre/
do ꝙ poſſit vouere ſine pctō: niſi p̄ſupponāt
ɔſenſū p̄lati tacitū.nec q̄d vouerūt exeq̄ dn̄t.
niſi h̄eant ɔſenſum exp̄ſſum p̄lati.ſi eius pn̄/
tia h̄ri pōt.niſi ſit de q̄ nullū p̄iudiciū fit p̄la/
to vel regulari vite. ꝛ h̄ ſequit̄ Rich.in.iiij. ꝛ
Tho.ij.ij.q.lxxxviij. ꝛ Ray.

4 ¶ Quarto abbates ꝛ p̄lati religioſoꝝ nō pn̄t
facere votū ꝑ q̄d p̄iudiciū generet̄ in eoꝝ offi/
cio ſine licentia ſuoꝝ ſupioꝝ.xviij.q.ij. abba
tes. de alijs ſo pn̄t vouere.

5 ¶ Quinto filiuſfamilias nō pōt vouere ali/
quid quod ſit ɔtra regimen domus vel fami
lie ſeu de ptinētibus ad illam. niſi de licentia
patris: niſi votū religionis.arg.l.ij.ff. de polli
ci. ꝛ votuz terre ſancte quod pōt.c.ex multa.
extra eo.ti. Itē omne votū quo nihil derogat̄
cure ꝛ regimī rei familiaris. Itē ſi habet pecu
liū caſtrēſe vl' quaſi. de illo pōt vouere.quia ī
h̄mōi eſt ſui iuris.

6 ¶ Sexto impubes nō poteſt facere votum
religionis.etiam d̄ ɔſenſu patris. ꝛ ſi facit nō
tenetur etiam poſt pubertatē qualitercūq3 in
tenderet cum fecit.c.ad noſtrā. de regula. req̄
ritur eñ pubertas completa.vt s̄. Nouitius
§.i. Tho.ij.ij.q.vlti.ꝙ ſi impubes hab3 vſū
rōnis ꝙ obligatur quantū eſt ex ſe. niſi irrite
tur. de quo dicto ego dubito. q2 ɔtra ip̄m eſt
tex.in.c.fi. de regula.lib.vi. vbi ille qui fecit ꝓ
feſſionem.an̄.xiiij.annuz libere poteſt redire
ad ſeculū.q̄d nō eſſet ſi aliqualiter teneretur.
Alia autē vota facere pōt ſicut ꝛ filiuſfamili
as ſi ē doli capax ꝛ ſane mentis.c.ij. de voto.
Ueruntamē tutores pn̄t irritare ꝛ etiā cura/
tores ſi votū eſt reale vſq3 ad.xxv.annos. ni
ſi veniret acceſſorie.vt ī intrāte religionē cuꝫ
q̄ tranſeunt bona ſua.

7 ¶ Septimo ſeruus qui nō pōt facere votuꝫ
de opibus corꝑalibus aut tempalibꝫ in p̄iu
diciū dn̄i ſui q̄ q̄ ad talia ē ei ſbiect᷒. De ſpū/
alibꝫ vt dicere orōnes ꝛ h̄mōi q̄ nullū p̄iudi
ciū faciūt dn̄o.pꝫ ar.i.c.relatū.d̄ ſen.ex. ꝛ.c.ſi
ſeru᷒ ſciēte.liiij.diſt.

¶ Octauo vir ꝛ vxor nō pn̄t facere votū ꝑ q̄d 8
p̄iudiciū generet̄ alteri q̄ ad debitū reddēdū
q2 q̄ ad hoc ſunt pares.c.gaudem᷒.d̄ diuor.
Et ideo cū vxor nō poſſit vouere abſtinētiā
ſine ɔſenſu viri.vt i.c.manifeſtū. ꝛ.c.noluit.
xxxiij.q.v. Sil'r nec vir ſm Inno. S3 Pa.
i.d.c.ſcp̄ture.tenet ꝙ vir aliq̄d votū abſtinē/
tie facere pōt.dūmō nō ſit ī p̄iudiciū vxoris.
Sed vxor nullū pt facere ſine ɔſenſu viri.im
mo dicit ꝙ ſi vir cōſenſit ꝙ nihilomin᷒ potiſt
reuocare.l3 male faciat.nec vxor poterit ɔ̄di/
cere.vt ē tex.in.d.c.manifeſtū. ꝛ.c.noluit lex.
S3 ego teneo ꝙ ſic vxor n̄ pt aliq̄d p̄iudiciū
viri vouere.vt d̄ abſtinētia.dormire cū cami
ſia ſurger̄ ad matutinū ꝛ h̄mōi.ſic nec vir.nec
in h̄ ſūt ipares. ſed q̄ ad elynas ꝛ ea q̄ ptinent
ad curā rei familiariꝫ ſunt bn̄ impares. Et iō
ꝓ regula tene ſicut videt̄ velle glo.i.d.c. ma/
nifeſtū.ꝙ vxor pt vouere ea q̄ nō ſūt ī p̄iudici
um viri. ꝛ ecōtrario vir. Un̄ ſi vxor habet p̄/
ter dotē pōt facere votū d̄ ipſis dādis ꝛ ſilia.
Uerꝫ ē ꝙ caueat ne ī ſcādalū viri aliq̄d voue
at.niſi ſit ſcādalū phariſeoꝝ.vt.s̄. dixi Scā
dalū.§.iij. Fallit ī voto pegrinatōis ī ſubſidi
um terre ſcē.q̄d vir ſine licētia vxoris pt fa/
cere.c.ex mlta.d̄ voto. De voto religiōis quō
tenet qn̄ fit a viro vl' vxore. vide.s̄. Mrimo
niū.iij.§.ix.cū ſequen.

¶ Sed nūquid peccāt tales vouētes q̄ ip̄le/ 9
re nō pn̄t: R.ꝙ ſi qn̄ vouēt ſe nō poſſe voue/
re ꝛ aduertūt de h̄.ſic videt̄ ꝙ peccēt mortal'r.
niſi p̄ſumāt d̄ voluntate eoꝝ quoꝝ intereſt.
Si ſo de h̄ nō cogitāt.ſic nō peccāt.q2 ſbin
telligit̄ ꝙ vouēt q̄ztū ī eis ē. ꝛ multo mag' nō
peccāt ſi explicite h̄ intēdūt.

¶ Utꝝ p̄latus.abbas.tutor.maritus.dn̄s. ꝛ 10
h̄mōi peccēt reuocādo vota p̄fatoꝝ q̄ n̄ potu
erūt facere: R.ꝙ nō.niſi ɔſenſū eis dederint.
q2 tūc peccarent.licet p̄fati non peccēt obedi
endo eis.vt i.d.c.manifeſtū

¶ Pone ꝙ p̄fati votū fecerunt an̄q3 eēnt ſub 11
tali impedimento: R.ꝙ nihilominus nō po
terunt implere.

¶ Sed nūquid peccauerūt mortal'r tale ipe 12
dimētū acceptādo.puta eps q̄ an̄q3 eēt epus
fecerat votū religiōis acceptādo epatum.vel
m'lier cōſentiēdo mrimonio: R.vt colligo ex
c.ꝑ tuas.d̄ voto ꝙ ſic.ſi de h̄ adūtebat qn̄ ta/
li ipedimēto aſſenſit. Si ſo tūc n̄ adūtebat

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

nec cogitabat ꝙ aſſumebat impedimētū q̄ vo
tū iplere nō poſſ;: ſic nō credo mortal'r pecca/
uerit. licet debeat dolere ꝙ votū iplere n̄ pōt.
⁊ recōpenſare ī eo ī q̄ pōt. Potuit bn̄ forſitan
peccaſſe mortal'r ex tardatōe: vt. j. dicā. Exci
pit ab hoc ille qui religionē aſſumit. q2 n̄ pec/
cat ſed meret. ⁊ pōt oīa vota ī iſtud ꝯmutare
ſi vult. Et ipſo iure erit ab oīb⁊ abſolut⁹ ſine
alia diſpēſatōe ⁊ auctē. vt no. Inno. ⁊ Pa. in
c. ſcp̄ture. q2 p̄ma obligatio videt ꝯfuſa in po
ſteriori. Facit qđ no. in cle. ſi domū. de reli. ⁊
vene. ſanctoꝝ.

13 ¶ Utrū p̄fati qui exn̄tes in talib⁊ impedimen
tis fecerunt aliqua vota teneant implere ſb/
lato impedimēto tali. puta filiuſfa. poſtq̄ꝫ fa/
ct⁹ ē ſui iur; vel vxor mortuo viro. ⁊ hmōi: R.
Inno. ⁊ Hug. ⁊ multi alij tenēt ꝙ ſic. Pa. in
c. ſcp̄ture. eo. ti. dicit ſe dubitare ꝑpter. c. q̄dā
⁊. c. placet. de ꝯuer. ꝯiu. vbi ptꝫ ꝙ marit⁹ q̄ in/
trauit religionē ꝯ̄dicēte vxore reſtitut⁹ non te
net ea mortua religionē intrare. q2 emiſit vo/
tū tpe inabili. ḡ idē erit ī filioſa. exq̄ ꝯmiſſio/
nē voti nō ꝯtulit ad tp̄s habile. Et p h̄ vide
tur tex. ff. de pollic. l. ij. ⁊ facit qđ no. i. l. ſi n̄ ſor
tē. §. libert⁹. ff. de ꝯdi. inde. Et h̄ dicit verius
Pa. Sed ego diſtinguo. ꝙ aut votū erat ꝑ/
petuū. ⁊ tunc aut fuit irritatū p eū q̄ potuit. ⁊
ſic ampli⁹ nō tenet niſi ad id ad quod ſe potu
it obligare. Et iſte ꝑprie ē caſus i. d. c. quidā.
⁊. c. placet. Nā reuocatus ille q̄ fecerat votuꝫ
religionis ſine lnia alteri⁹ ꝯiugis nō tenet il
lo mortuo redire ad religionē: ſed ſoluꝫ viue
re caſte. q2 illud potuit ꝑmittere. ſ. nō exigere
Et iō ſeruare tenet. Aut votū ꝑpetuū nō fuit
irritatuꝫ ab eo qui potuit. Et ſic dic ꝙ ſoluta
p̄ria ptāte vel vinculo quo impediebat tenet
illud implere. ⁊ iſte ē caſus. c. ꝯſuluit. de con/
uer. ꝯiu. vbi vir igreſſus religionē vxore ipm
nō petēte in vita: ea mortua cogit ſtare ī reli/
gione. Si vō votū nō erat ꝑpetuū ſed tp̄ale.
ſic nō tenet: niſi intētio fuiſſet ad obligādū ſe
ad tp̄s illud faciendi in q̄ poterat ſe obligare
Silr tenet ſi qn̄ fecit votū intēdebat ſe obli/
gare: ſaltē poſt ſolutā patriā ptātem. Vel ſi re
moto impedimēto ratificauit. vt i. c. ij. i tex. ⁊
ī glo. eo. ti. Si vō d nullo iſtoꝝ cogitabat. ſ;
ſolū de illo implēdo tpe p̄rie ptātis. ſic ſi fuit
irritatū nō tenet. Et ſm hāc diſtinctōꝫ ꝯcor
da opiniones ꝯ̄rias.

Votum iiij. quo ad obli/
gatōem. Et que
rit vtꝝ omne votū licitū ſit obli
gatoriū: R. Ric. vbi. ſ. ar. v. q. i. ꝙ ſicut ꝑmiſ
ſio licita facta cū intētione obligādi ſe ⁊ ex de/
liberatōe ſi acceptet ab eo cui fit. ⁊ qui eā acce
ptare pōt obligat ꝑmittētē. nō tm̄ ex p̄cepto
leg; diuie ſed etiā leg; nature. ſic cū votū ſit ꝑ
miſſio. vt. ſ. dictū ē. ⁊ de⁹ illud acceptet cui fit
iō eſt obligatoriū. extra de voto. c. licet. Fallit
h̄ i q̄ttuor caſib⁊ ſm eūdē Ri. ibidē. Prim⁹ ꝑ
pter impotētiā implēdi. Un̄ ille q̄ vouit ieiu
niū qđ ſine magno detrimēto corpis ſuare n̄
p̄t: ſi facultas adeūdi ſupiorē deeſt ꝑpa auctē
p̄t frangere. ſm tho. ij. ij. q. lxxxviij. ar. ij. Pec
cat tn̄ vouēs qđ ſibi ē impoſſibile niſi ſpet fie
ri poſſibile. Scđs ꝑpter auctem diſpēſantꝫ.
Intellige ſi ſubeſt legitima cā. al's nō. vt i. c.
magne. eo. ti. ⁊ in glo. in. c. nō eſt. eo. ti. Terci
us ꝑpter defectum ꝯditōis appoſite. xxxij. q.
viij. c. nō ſolū. in fi. vl' ꝑpter defectū cauſe p̄n
cipal'r mouētꝫ. puta mlier fecit votū ieiunan
di vt obtineret ſalutē filij. q̄ morit non tenet.
Quart⁹ caſus qn̄ id qđ tpe facti voti erat li/
citū factū ē illicitū poſtea. puta q2 fecerat vo/
tū ꝯtinētie an̄ mrimoniū poſt ꝯ̄tctū nō pōt li
cite denegare debitū petēti ⁊ hmōi. Et ꝑptea
dicit Tho. i. iiij. ea. di. ꝙ q̄cq̄d votū fieri ipe
diret ſi p̄ns eēt obligatōꝫ etiā voto facto au/
fert. Qđ bn̄ no. Adde. v. qn̄ irritat ab eo qui
p̄t. vt puta plato. viro. tutore ⁊ hmōi.

¶ Utrum votū de minori bono ſit obligatori 1
um: R. Ri. vbi. ſ. ar. iij. q. ij. ꝙ nō. ſi ē cum ex
cluſione ſtrictioris. Qđ limita verū qn̄ illud
minus bonū non ē ſufficiēs ad ſalutē. ſ. ꝙ tūc
nō teneat. Secus ſi eſt ſufficiēs ad ſalutē. q2
tūc tenet q̄ꝫtū ad illud. ſed nō q̄ꝫtū ad excluſi
onē maioris boni.

¶ Quādo tenet quis votum implere: R. pa/ 2
nor. in. c. nō ē voti. de voto. ꝙ ſtatī. niſi auctē
ſupioris qui ſup hoc poteſt diſpenſare vt dif
ferat. ar. d. c. a ꝯ̄rio. Ri. vero dicit ꝙ ſi ſtatim
intendebat ſe obligare ſic ſtatim tenet. Si ve
ro ad tempus ſic ſm ꝙ ſe intendebat obliga
re faciat. Ego vero credo ſic diſtinguendū. ꝙ
aut quis ſicut vouebat ſic de implēdo cogita
bat. vl' ſtatim. vl' ad tempus. ⁊ ſic obligatur
ſm ꝙ ſe obligare intēdebat qn̄ vouit. Si ve/
ro de tpe nō determinauit aut non cogitauit.
aut ſi cogitauit. nō tn̄ ad illud ſe obligauit
ex voto. ſic diſtinguēdū etiā ꝙ aut differt. q̄a
deuotius ⁊ quietius aut cōmodius tardādo
ſperat implere. ⁊ ſic nō peccat ſaltē mortalit.
Et ſic intelligo glo. verā i. d. c. nō ē. q̄ dicit ꝙ
ī voto ſbintelligit ſi ꝯmode pōt quantum vt
nō ſtatim teneat. ⁊ difficultas ſic̄ ī iuramēto

ſic ⁊ in hoc excuſabit. Aut differt ſolum ex ne
gligentia. ⁊ ſic eſt probabile piculum immi/
nēs impoſſibilitatis in implēdo ſi tradat. vt
puta qꝛ qui vouit religionē niſi hoc anno in/
grediat poſtea nō erit aptus vel nō poterit.
ſic peccat mortal'r differendo ſi hoc aduertit.
Si autē tale piculum nō īmineat: vel ſi im/
minet nō aduertit. ſic dicere ꝙ ſit pctm̄ mor/
tale differre videt durum. q̄uis forte ſit verꝫ
p arg. a ꝯrio ſenſu. d. c. nō eſt voti trāſgreſſor
qui aucte apoſtolice ſedis quod vouit diſtu
lit. ergo erit tranſgreſſor. ſi ſine aucte differat.
Et ideo dicet ꝙ aut iſte excitat a grā ad im/
plendū qd̄ pmiſit. puta qꝛ ſepi⁹ ſibi ad men/
tē reducit. ⁊ cogitat ꝙ illud dꝫ iplere ⁊ hmōi
Et ſic velle differre erit pctm̄ mortale quaſi
a deo ſit monit⁹ vt illud pficiat. Et ſic ꝯſtitue
ret in mora. Aut differt. qꝛ de eo non cogitat
vl' nō recordat. ⁊ ſic nō erit pctm̄ mortale: niſi
ſit notabilis ⁊ valde lōga dilatio. ar. eoꝝ q. ſ.
dixi Obligatio. §. viij.
3 ¶ Utꝝ ille qui vouit ad certū diē. puta ieiu/
nare vigiliā aſſumptōis glioſe virgis Ma/
rie immediate ſequentem ⁊ hmōi. ⁊ nō ſerua
uit teneat alia die illud implere? R. Pa. i. c.
p tuas. d voto. ꝙ ſic quaſi ſit obligat⁹ ad duo
ſicut ille qui obligat certo die dare. x. alicui.
ſi die ſtatuto nō dederit. tn̄ obligatus rema/
nebit. Facit c. cum dilecti. de do. ⁊ ꝯtu. ⁊. l. cel
ſus. ff. de arbi. §. i. vbi iuſſus dare. x. infra kl'.
ſeptemb. dꝛ duo hre pcepta. vnū dādi. x. ⁊ ali
ud infra kl'. Et ē tutior opinio q̄ȝ aliud tene/
re. niſi qn̄ vouēs nō hēbat animū obligandi
ſe: niſi ad illū diē. qꝛ ſic nō tenet alio die ieiu/
nare. ſed penitere de voto fracto.
4 ¶ Utꝝ votū de nō vouendo aliq̄d niſi in ſcri
ptis vel in manu talis ⁊ hmōi valeat? R. ſm
Ri. vbi. ſ. ar. ij. q. iij. ꝙ ſic. quia nō ſimpl'r p/
hibet factionē voti. ſed pcauet pcipitatōem.
Et ideo ſi ꝯtrariū facit. ſ. vouēdo nō in ſcptꝭ.
vel ſine ꝯditiōe appoſita peccat vt trāſgreſſor
pmi voti. ⁊ ſic eſt mortale. Et nihilomin⁹ te/
net ſeruare votū quod fecit ſine illa ꝯditiōe.
quia votū de nō vouēdo non obligat. lꝫ obli
get votū ꝙ nō vouebit niſi cū tali circūſtātia
vt illud ſeruet ī vouēdo.
5 ¶ Utrū ceſſante cā ppter quam quis vouit
obliget? R. Hoſtiē. tenet ꝙ ſic. licet ſit facilior
redēptio. allegat. c. magne. §. fi. de voto. Hoſ.
tenet ꝙ nō obligatur. p. d. §. fi. niſi in voto re
ligionis quod ex falſa cā nō viciatur. c. dudū
de ꝯuer. ꝯiu. Sed ego dico ꝙ ſi cā erat final'.
ita ꝙ nō intendebat obligari ipſa nō extante
nō obligat. c. cum ceſſante. de appel. Si vero
cā erat impulſiua vl' inductiua. ſic licꝫ ceſſet.
obligabit nihilomin⁹. Facit. c. ex pte. el. ij. de
ꝯuer. ꝯiu. In dubio dico ꝙ obligat qn̄ igno
rat ſi fuit finalis vl' nō. l. quicq̇d aſtringēde.
ff. de ver. ob. Nam in omni voto cā finalis vi
detur eſſe vt placeat deo. ⁊ ideo alie cauſe vidē
tur impulſiue. Et ideo ipis ceſſantib⁹ rema
net obligatio.
¶ Utrum quis poſſit obligare aliū ex voto 6
ſuo? R. ꝙ nō. niſi alter conſentiat. vn̄ mater li
cet voueat ꝙ filius ieiunabit ⁊ huiuſmodi ni
ſi ipe conſenſerit nō obligabit. ſed quo ad res
temporales bene poſſet obligare heredē ſuum
ſed nō ad aliquid pſonale: ſi ipſe nō conſen/
ſit. vt. j. patebit.
¶ Utꝝ ille qui nō poteſt pficere votum per ſe 7
teneat p alium pficere? R. ꝙ nō. qꝛ in omi vo
to intelligit illa conditio generalis: ſi deo pla
cuerit. ſi potero ⁊ hmōi. etiā ſi nō exprimatur.
vt no. in. c. quemadmodū. de iureiurā. ⁊ in. c.
btūs. xxij. q. ij. que ſi nō extat tollit voti obli
gatio. vt no. glo. in. c. non eſt. eo. ti. Ad. c. qd̄
ſup his. de voto. rn̄deri pōt ſm Pa. in. c. i. de
voto. ꝙ loquit quādo impedimētū nō ēom/
nino impeditiuū ſed ſolum difficultatiuum.
Diſtinguit tamen Innoc. in. c. ſcripture. eo.
ti. ꝙ ſi quis vouit viſitare terrā ſanctā p ſbſi/
dio impendēdo. ꝙ licet tūc viſitare nō poſſit.
tamen ſubſidiū tenetur ipendere meliori mo
do quo poteſt quaſi ad hoc ſit obligatus. Et
idem dicas in eo qui fecit votum viſitandi
s. Jacobum ⁊ aliquid dandi ⁊ hmōi. Sive
ro ſolum vouit viſitare ob deuotionē: tūc nō
tenetur p aliū exequi impedimento ſupueni
ente. Pa. in. c. licet. eo. ti. addit aliam limita
tōem. ſ. ꝙ nō tenetur niſi tempore voti emiſſi
erat certus ꝙ impedimentū erat ppetuum. qꝛ
ſic teneret p alium implere ne votum ſit deri
ſoriū. Secus ſi nō erat certus de impedimē
to ppetuo. licet eū haberet tempe voti. qꝛ tūc
ſolum tenetur q̄ȝ primū ꝯmode poterit. ar. in
l. nepos pculo. ff. de verb. ſig. licꝫ Hoſti. indi
ſtincte velit ꝙ teneat p alium qn̄ impedimē/
tum erat tēpore voti. Sed videt verior opi/
nio Pa. Addo ⁊ terciā limitationē. ſ. ꝙ nō te
neat p alium: verum niſi ꝓus fuiſſꝫ in mora
in executōe voti. qꝛ tūc tenetur vel ꝯmutare
vl' redimere. vt pꝫ Leui. xxiij. vbi dꝛ. ꝙ ſi mor
tu⁹ fuerit imputabit ſibi ī pctm̄. ⁊ ar. l. ij. ī pn.
ff. ſi q̇s cau. ⁊ ī. c. fi. de iniur.
¶ Utrū heres teneatur implere vota ſibi im 8
poſita ab illo cuius eſt heres? R. ꝙ aut expſſe

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

aſſenſit:ſic tenet̃. dummõ acceptet hereditatem ſi ſub ſpe habẽdi hereditatẽ ſolum ↄſenſit. al's ſi ſimpl'r ꝓmiſit ſic teneret̃. Et ita intelligo. d. Anto. in. d. c. licet. Nec diſtinguo vt quidã an ſit ꝑegrinatõis vel abſtinẽtie. qꝛ q̃lecũqꝫ ſit tenet̃. Facit. l. veter̃. C. d̃ comit. ſti. ꝛ. C. vt ac. ab here. vel ↄ̃ here. in ci. l. vnica. c. q̃d̃ ſup his. ꝛ. c. licet. eo. ti. Si ṽo nõ aſſenſit heres: tũc ſi votũ ẽ ꝑſonale. ſ. obligãs ꝑſonã ſuã nõ tenet̃. Si ṽo ẽ ꝑſonale ad incertã ꝑſonã. puta mittere aliquẽ ad. s. Jacobũ: ſic tenetur. Sil'r ſi ẽ reale ſolũ. vt facere monaſteriũ. veſtire paupem ꝛ hmõi. ſic etiã tenetur. Itẽ ſi ẽ reale ſil' ꝛ ꝑſonale ꝛ expſſũ vtrunqꝫ: vt ire ad. s. Jacobũ ꝛ ibi offerre. x. ſic tenetur ad offerendũ. x. ſed nõ ad eundũ vel mittenduꝫ aliquẽ. niſi ſm ꝙ. s̃. dixi in. §. vij. qñ obligat̃ ꝑ aliũ implere. Si autẽ eſt reale ꝛ ꝑſonale. ſꝫ ꝑſonale expſſum ſolum eſt. vt puta ire ad. s. Jacobum. licet acceſſorie veniant expenſe nõ tenetur. qꝛ ſblato ꝑncipali. i. ꝙ nõ teneat̃ ire. nõ tenet̃ ad expenſas. Si ṽo nihil in h̃ diſpoſuit. ſic dic. ꝙ ſi defunctus tenebatur ꝑ alium votum ſuum implere. vt in caſibꝫ d̃ quibꝫ s̃. dictũ ẽ. ſic ſil'r etiã tenetur. Et h̃ ex quo adijt hereditatem. quia adeundo quaſi contraxit. Facit quod legitur ꝛ no. in. l. ij. ff. d̃ poli. ꝛ in l. more. ff. de acqui. here. ꝓ quo tex. in. c. ſi heredes. de teſta. Et hoc intellige inq̃ʒtũ vires hereditatis patiũtur. Credo tamen ꝙ ſi fili⁹ grauaretur in legitima pro hmõi votis implendis ꝙ haberet cãm legitimã impetrandi diſpenſationẽ.

9 ¶ Quid de illo qui defuncto ꝓmiſit implere votum ab eo emiſſum: R. ꝙ ſi in omni caſu ꝓmittendo intellexit ꝑſonaꝫ ſuã obligare ſic tenetur implere ob ꝓmiſſionẽ factaꝫ. Sed ſi ꝓmittebat tanqꝫ heres ſperãs hereditatẽ adire. a qua mutato ↄſilio poſtea abſtinuit nõ tenetur. ar. c. venerabilem. §. fi. d̃ elec. Et no. Inno. ꝛ Ber. in. d. c. licet.

10 ¶ Utrum ille qui vouit religionem aliquaꝫ intrare que eum nõ vult recipe ſit abſolutus R. ſm Rich. vbi. s̃. ar. i. q. v. ꝙ ſi intentio ſua erat determinata ſolum ad vnam religionẽ. ſic nõ tenetur aliã intrare: ſi illa eum nolit recipere. quia factum eſt ei impoſſibile votum ſuum. Si ṽo intẽtio ſua erat indeterminata ſic tenetur ſe tot religiõibus offerre ꝙ vnã inueniat ſi põt que eũ recipiat. niſi ſit talis religio de qua ꝓbabil'r credit ꝙ ſi de ea cogitaſſet nullo mõ intrare ↄſenſiſſet. nec credo ꝙ teneatur ꝑ mundũ diſcurrer̃ vt vnã inueniat q̃ eũ recipiat. qꝛ nec h̃ cogitauit. nec ad h̃ veriſil'r ſe voluit obligare.

¶ Sed quid faciet ille q̃ indetermiate vouit religionẽ cũ tñ nullã inueniat q̃ euꝫ velit: R. Inno. voluit ꝙ ꝑmaneat ſb obediẽtia epi et ſit mõach⁹ ei⁹. Sed ego h̃ nõ teneo d̃ nccitate. ſed ꝙ põt nubere ꝛ ſtare in ſcl'o. 11

¶ Quid ſi dubitat an determinatã intẽtiõeꝫ habuerit vl' ne: R. i dubijs tutior ꝑs ẽ eligẽda. c. iuuenis. de ſpõ. Et idẽ faciat ſicut q̃ indeterminate ꝓmiſit. 12

¶ Utrũ ille quẽ penitꝫ eo ꝙ fecit votũ peccet mortal'r: R. ꝙ nõ. qꝛ ſicut añ votũ poterat nõ velle vouere: ita poſt põt nõ voluiſſe vouere dũmõ pur impleat ex q̃ fecit. 13

¶ Utꝝ ille q̃ fecit votũ d̃ nõ intrãdo religiõꝫ ſit obligat⁹ ad nõ intrãdũ: R. ſm Ri. i quol'. iij. q. xiij. ꝙ nõ. qꝛ ſicut illicitũ ẽ iurare nõ facere bonũ. ita ꝛ illicitũ ẽ vouere nõ intrare religionẽ q̃ ẽ maximũ bonũ. Hoſ. tñ diſtiguit ꝙ illect⁹ nõ põt intrare. ꝛ votũ obligat vt nõ intret illud monaſteriũ q̃d̃ ꝑpter lucꝝ hñdum ipm circũuenit ꝛ allicit. ſed aliud mõaſteriũ pt. vt. xx. q. iij. ↄſtituit. d̃ ↄuer. ↄiu. dudum. Inſpirat⁹ aũt a dño pt intrare. c. gaudem⁹. d̃ diuor. ꝛ placꝫ. ꝛ ꝓbat̃ i. c. btũs. xxij. q. ij. ꝛ i. c. ij. d̃ iureiur. Nec cures d̃ dicto Gratiani. xxij q. iiij. §. vl. in fi. qui nõ eſt tenẽdus in hoc. vt j. patebit. 14

¶ Utꝝ ille qui habens votũ religionis eligitur in epm teneat̃ ꝑus intrare: R. ꝙ ſic. de voto. c. ꝑ tuas. 15

¶ Utꝝ ille qui vouit vnã religionem intrare poſſit aliã itrare: R. ꝙ nõ laxiorẽ. ſed bñ ſtrictiorẽ. Et ſm diſtinctionẽ de qua. s̃. Religio vi. §. xxxiiij. excepto ꝙ nõ tenetur petere licẽtiã ſi eſt ſtrictior. 16

¶ Sed q̃d ſi d̃ facto intrat religionẽ laxiorẽ: R. tenet ingreſſus. ꝛ penitere dꝫ d̃ fracto voto. de regula. c. qui poſt. li. vi. 17

¶ Utꝝ ille q̃ vouit intrare religionẽ ſatiſfaciat voto ſi itrat ꝛ poſtea egredit̃: R. ſm Ric. i iiij. di. xxxviij. ar. viij. q. iij. ꝙ aut ille q̃ itrare religionẽ vouit actual'r ꝑponebat i religione manere. ita tñ ꝙ illd̃ ꝑpoſitũ ñ cadit ſb voto ſꝫ ipm comitat̃ tm̃. Aut actual'r ꝑponit expiri vt ſi ſibi placuerit ſtet. ſin aũt egrediet̃. aut d̃ nullo iſtoꝝ cogitat actual'r. ſed tm̃ vouet itrare qꝛ ſibi videt̃ bonũ aie ſue. aut dũ vouet hꝫ ꝑpoſitũ exeũdi poſtqꝫ itrauit. Si primo mõ vouit ꝛ intrat ꝛ poſtea exijt ſatiſfecit voto. Et lꝫ h̃ dictũ nõ ꝓbet Ri. põt tñ ſic ꝓbari. Nã vt dic̃ Henri. de gan. in. iij. quol'. q. 18

xix.licȝ q̃s ꝯcipiat diuerſa ꝓpoſita circa idē. puta viſitandi limina.s. Petri pedibus nudis die veneris.⁊ vni iſtoꝝ apponat votum ⁊ ſb ꝓmiſſione voti aſtringat ſe ad implendū vnū illoꝝ tm̄.licȝ alia maneāt abſolute ſb rōne ꝓpoſiti.tn̄ nō tenet̄ ad ea ſicut ad votum. Sic in ꝓpoſito. Itē alia rōne poſſȝ ꝓbari ꝙ ſatiſfecit ſic.qꝛ ſicut iuramentū factū in materia iuris recipit oēs limitatōes iurꝭ.ſic ⁊ votū:cū ambulēt pari paſſu.vt.s̄.dixi Iuramē/tū.iiij.§.i. Ergo intelliget̄ vt ꝓbaret ſm ꝙ ſtatutū ē i iure.⁊ cū hac opiniōe Ri.cōiter ꝯcurrūt theologi.immo plꝰ dicit Ri. ibidē ꝙ etiā ſi intrauit aīo exeūdi cū volūtate tn̄ dādi operā.vt deꝰ immutet ꝓpoſitū ſuū ꝙ ſatiſfecit voto. Et idē dicēdū ſi vouit mō ſcdo.ſ.cū volū/tate exīēdi. Aut tercio mō.ſ. de nullo iſtoꝝ̄ cogitans.ſ.ꝙ ſatiſfecit. Si tn̄ intraret cuȝ ꝓ/poſito exeundi.⁊ nunq̄ȝ dandi operā vt mu/tet ſuū ꝓpoſitū nullo mō apud deū ſatiſfeciſ/ſet.qꝛ plus deus pōderat affectū q̄ȝ manum. xxiij.q.v. Si quid inueniſti. Et talꝭ ē in malignitate nō i infirmitate.ſicꝫ ille qui intrando hȝ aīm exeundi.tn̄ mutādi ſi aliud inſpiret̄. Si aūt q̄rto mō quis vouet.ſ.cū ꝓpoſito exeundi poſtq̄ȝ intrauerit. Hoc pōt eſſe triplr. Primo qꝛ vouet itrare vt exeat. Scdo qꝛ vouet introitū ⁊ exitū. Tercio qꝛ ſolū vouet in/troitū.ſed ꝯcomitat̄ ꝓpoſitū exeūdi.⁊ q̄cūq̄ȝ iſtoꝝ modoꝝ illicitū eſt votū. Vouere eīm vt exeat eſt vouere ꝓpter finē malū.⁊ ſic non te/net votū. Vouere etiā introitū ⁊ exitū ē temerariū ꝓpter ꝯiūctiōȝ ptis male.ſ.exitꝰ. Silr̄ intrare religionē cū voluntate exeūdi ē pctm̄ ⁊ ideo temerariū ſi nō vult dare operā vt mutet̄ ꝓpoſitū ſuum. Nō no.quia ſepius in practica ꝯtingit.

19 ¶ Utrum votuȝ factū ex metu obliget.vide s.Metus.§.viij.

20 ¶ Utꝝ votū factū d̄ relicita.non tn̄ vtili ad ſalutē ſit obligatoriū: R.ſm Ri.vbi.s̄.ar.ix. q.iij.ꝙ nō.vn̄ qn̄ aliquis vouet aliq̄d qd̄ in vno caſu pōt eſſe vtile ad ſalutē.⁊ in alio caſu inutile obligat̄ ad obſeruantiā voti i illo ca/ſu in q̄ ē vtile ad ſalutē.nō in alio i q̄ ē inutile ad ſalutē.puta aliq̄s vouit nūq̄ȝ petere diſpēſatōȝ votoꝝ.euenit caſus ꝙ ꝓbabilr̄ timet d̄ trāſgreſſione alicuꝰ voti.ſic pōt petere diſpēſationē nō obſtāte voto p̄fato. Si ꝟo caſus talis nō euenit.ſȝ magꝭ ſibi expedit ad ſalutē ſuare.ſic tenet votū p̄dictū.⁊ nō poſit petere diſpēſationē niſi fuerit intētio vouētꝭ.ꝙ ſi nō obligat i oīi caſu nō obliget̄ i aliquo.

¶ Utꝝ votū de aliq̄ faciēdo vel nō faciēdo q̄ ſalus corꝑalis amittit̄ ſit obligatorium: R. ſm Ho.ꝙ nō.vt puta q̄s vouit nō comedere carnes.a medicis d̄ꝛ ꝙ ē in piculo mortꝭ niſi vtat̄.ſic nō obſtāte voto mutet̄. No.h̄ etiam Hugo.xxij.q.iiij.c.nō ſolum. 21

¶ Quid d̄ illo q̄ vouit dare vnā menſurā g̃ni annuatim paupibꝫ.⁊ nō determinauit de qua mēſura: R.ſm Hoſt.ꝙ i arbitrio eiꝰ erit dare ad quā mēſurā voluerit.extra d̄ cēſi.c.ex pte. vl̄ dic ꝙ ad eā d̄ qua cogitabat. 22

¶ Utꝝ vouēs ex duabus cauſis.puta vt viſitaret romā.⁊ vt ibi inueniret germanū ſuū tenēat̄ ſi vna illaꝝ deficit.puta qꝛ germanꝰ inde receſſit: R.ꝙ ſic.l.celſus.ff.d̄ arbi. Intellige ſi intēdebat ſe obligare vni a illarū extāte.alꝭ nō in conſcīa. 23

¶ Quid ſi quis fecit duo vota diuerſa: Rn̄. ſm Tho.in.iiij.di.xxxviij.ꝙ ſi vtrunq̄ȝ pōt ſeruare tenet̄. Si ꝟo ſunt incōpaſſibilia ſeruet maiꝰ.⁊ ſatiſfaciat d̄ minori ſm arbitriū p̄lati. Pōt etiā dici ꝙ nō peccat q̄ votū i maiꝰ bonū cōmutat.vt.j.patebit. Si ꝟo ſunt eq̄/lia impleat qd̄ p̄us ꝓmiſit. 24

¶ Utrū dn̄ium rei q̄ ex voto ē deo vel alicui ecclꝭie ꝓmiſſa maneat penes vouētē: R. Pe. de palio tractatu de canonica portione epi.c. iiij.ꝙ ſic.ſed pſonali obligatione tenet̄ votuȝ implere.de quo plene in.l.ſi quis rem.ff.de polli.vbi d̄ꝛ ꝙ pſona obligat̄ nō res.tranſit tn̄ in heredē talis obligatio.vt ibidem.in ſi. Facit.l.pactū.ibidē. Et ſic coget̄ pſonali ob/ligatōe.c.ex pte.de cēſi. Quod limita q̄ ad heredē.vt.s̄.§.viij. 25

¶ Sed quis aget: R.qui.s̄.ꝙ ſicut ille cui relictū eſt legatum ſolum agit de iure ⁊ nō alius.l.i.⁊.ij.C.cōia de leg.ſic ⁊ ille cui factum ē votū. Et ex quo infert ꝙ legatū factū imagi/ni xpi nō acquirit̄ eccleſie nec p̄lato.nec ꝯtē/platione eccleſie vel prelati eſt factū.licȝ imago ſit in parochia.⁊ videt̄ caſus in.c. nimis. el.i.de exceſſ.prela. Facit.c.requiſiſti.d̄ teſta. Sed cenſet̄ deo factum ⁊ eius contemplati/one.vt videt̄ eſſe caſus.xij.q.ij.p̄dia.⁊ ideo aget epūs qui habȝ cogere.d.c.ex pte.⁊ da/bit̄ eccleſie vbi teſtator habuit domiciliuȝ.ſ. cathedrali.vel ſi nō ſit digniori.ar.eorū que no.in aut.de ecclꝭia.ti.§.ſi quis i noīe magni dei. Si aūt factū eſſȝ ꝯtemplatōne ecclꝭie pa/rochialis.ſiue ſit talis imago i ea ſiue nō.ec/clꝭie parochiali acquirit̄.c. cum inter vos.de ver.ſigni. Et ſic aget rector ipius ecclꝭie.d̄ iu/di.c.cum deputati.cle.i.de reſcꝑ. Sic idem 26

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

dicendũ in voto facto ꝑ reſpectum ad eccleſi
am:vtputa ad beatũ Jacobum. Et ſic aget ꝑ
latus illius eccleſie.d.c.ex parte. In voto ve
ro facto ſimpl'r deo vel imagini ⁊ hmõi: aget
epũs. Aduerte hic quia multi decipiunt cre/
dentes ꝙ quis vouens dare vni eccleſie.puta
imaginem vel cereum ⁊ huiuſmodi. vel ali/
cui pauperi dece.teneat taliter adimplere vo/
tum ꝙ nec etiã ꝑ diſpenſatõem poſſit liberari.
exquo tales poſſunt agere quaſi ſit eis ius ac
quiſitũ ex tali voto. Sed decipiunt.q2 tales
nõ acquirũt aliquod ius in re quã ſic tal' vo/
uit.eo ꝙ nec eis vel aliquib9 ꝓ eis acceptanti
bus fuit facta pollicitatio:ſed ſolum deo. Et
ideo tales agunt vt ſeruent votũ ſolum con
ditione.d.c.ex parte.⁊.c.ſcimus.xij.q.i.⁊ ſili
bus. Cum ḡ aucte ſupioris ꝯmutat in eque
gratum deo talis liberatus eſt ab obligatõne
quã cõtraxerat cu3 deo.⁊ ꝓpterea abſolutus
eſt. Et ideo ſic tene:qñ cõmutatio fit in mai9
vel eque gratũ deo. vel etiã ĩ minus gratũ cã
exiſtente in vouẽte. Fallit hoc in voto in quo
quis aliquid ꝓmiſit ĩ ſbſidiũ terre ſancte. Fa
cit.c.magne.eo.ti.quod ſine aucte pape ꝯmu
tari nõ põt.

27 ¶ Utrũ peccet mortal'r totiens quotiẽs quis
frangit votum: R.ꝙ ſi votũ ẽ negatiuũ nulli
dubiũ ꝙ ſic. Si vero eſt affirmatiuũ.puta d̃
ieiunãdo:nõ.niſi ꝑma vice qua comedit nõ
ſecũda vel tercia vice comedẽs.ſi facit ſine cõ
temptu.ſ3 quaſi reputãs ſibi impoſſibile pl9
illo die ieiunare. Secus ſi ex ꝯtemptu.puta
q2 ſi etiã poſſet ieiunare nõ faceret ⁊ ſilia. Te
net etiã Pe.de palu.in.iiij.diſ.xv.ꝙ qñ quis
vouit ad certũ diẽ nõ bibere vinu3.puta die
ſabbati ꝙ ſolũ peccat mortal'r ꝑma vice. Se
cus ſi feciſſet votũ ad tp̃us ꝑpetuũ vel ad cer
tos dies.q2 ſi ad tp̃s ꝑpetuum totiẽs quoti/
ens bibit peccat mortal'r.q2 omne tp̃s ẽ in ob
ligatõe. Si ad certos dies ſolũ dies ẽ in obli
gatõe:⁊ nõ totu3 tempus. Et ideo nõ peccat
niſi ſemel ꝓ quolibet die. Et dat exemplũ de
indulgẽtia que ẽ ĩ ꝑpetuũ in eccl'ia. q2 totiẽs
habet quotiens intrat. Si ẽ ad diẽ ſolũ habe
bit qui ſemel.nec plus q̃ pluries in eodẽ die
viſitauerit. Si ad diuerſos dies:ſic quolibet
die viſitauerit.⁊ ſatis ẽ benigna iſta opinio.
Sed ꝑma ẽ verior ⁊ tutior.q2 exemplũ de in
dulgẽtia ẽ valde diſſimile.

Votum iiij.q̃ ad ꝯmuta
tõe3 vel diſpenſa
tionẽ querunt plura.

¶ Utru3 poſſit quis ſine aucte ſuperioris vo 2
tum ſuum in melius ꝯmutare: Rñ.ſm Pa.
in.c.ſcripture.de voto.ꝙ ſic.licet ſit tutius ha
bere diſpenſationẽ.⁊ cum h̃ tranſeũt cõmuni
ter doc.⁊ facit.d.c.ſcripture.⁊.c.ꝑuenit.el ſe
cundo.de iureiu. Sed cõtra eſt.c.i.de voto.
vbi ſine arbitrio p̃ſidentis nõ debet fieri etiã
in melius.⁊ ſequit Ri.vbi.s̃.ar.viij.q.i. Itẽ
facit contra.l.ij.ff.ſi cer.pe.in ſti.qui.mo.tol.
ob.in prin.vbi p3 ꝙ nõ liberat qui ſoluit rem
etiam meliore3:niſi ſoluat quod debetur. Et
ideo dic ꝙ aut ꝯmutat in religionẽ.⁊ ſic po/
teſt fieri ſine aucte ſuperioris.d.c.ſcripture.
Nam ſm Ric.vbi.s̃.art.viij.q.ij.cum quis
ꝓfitet actual'r vel habitual'r intendẽs nõ am
plius teneri ad vota que prius fecit.ſed ſolũ
voto religiõis abſoluit ab illis ipo iure. Se/
cus ſi qñ ꝓfeſſionem fecit intẽdebat actualit
vel habitualiter velle remanere obligatus il
lis votis que prius fecerat.q2 ſic indiget di/
ſpenſatione. Poſſet etiã eſſe tale votũ:de quo
ꝓbabiliter poſſet dubitari an melius eſſet il/
lud ſeruaret.aut eo dimiſſo religione3 intra/
ret:vt ſi aliquis magnus rex feciſſet votũ de
acquirenda terra ſancta ⁊ hmõi.in quib9 tũc
papa eſſet ꝯſulendus.⁊ ſm eius auctem pro
cedendũ.nõ ſimpl'r in religionẽ ꝯmutandũ.
Similit nõ ꝯmutatur in religionis votum
illud quo quis vouit aliquid dare in ſubſidi
um terre ſancte ſine licentia pape ſm Rodo.
Secus ſi ſolũ feciſſet votum ꝑegrinatõnis.
q2 abſolueret ꝑ religionẽ. Aut ꝯmutatõ voti
vult fieri in aliud a religione. Et ſic requirit
auctas ſupioris.aliqñ ſolũ petita licet nõ ob
tenta: vt qñ eſt certum ꝙ illud in qd̃ cõmu/
tat eſt melius ⁊ magis deo acceptũ:vt in.c.li/
cet.de voto.ſi etiã fieret ſine licẽtia ſupior3 cõ
mutatio ĩ meli9.qñ ẽ clar3 ꝙ ẽ meli9 nõ pecca/
ret.ꝑ.d.c.ꝑuenit. Si vo nõ ẽ clar3 ꝙ ſit meli9
ſic optet auctas obtineat.⁊ multo magis qñ
ꝯmutat in eque bonũ vel min9 bonũ eſt nccia
diſpenſatio ſupioris.

¶ Sed qd̃ ſi votũ erat factũ deo ĩtuitu alicu
ius certe pſone vel loci.puta talis mõaſterij
vel talis paupis de dando ſibi aliquid: Rñ.
ꝙ licet actio acquirat talib9 ad agendũ.vt cõ
pellat reddere qd̃ vouit:vt.s̃.dictũ ẽ.tñ in re
ligionẽ ꝯmutando abſoluit ab illa obligatõe
cũ fuiſſet pſonalis. Secus eſſet ſi nõ ex voto
ſolũ deo facto.ſ3 ex aliquo alio reſpectu ſe ho/
mi obligaſſet.q2 ſic nõ abſolueret ꝑ religiõis
ingreſſum.nec etiã ꝑ diſpenſatõ3 ſupior3: ni/
ſi ſm ꝙ dixi.s̃. Papa.§.vi.⁊ Juramentum

vi.in principio.
4 ¶Utrum ille qui ꝓmiſit prī aut alteri votū
coꝝ implere poſſit illud ī religionē ɔmutare?
R. Tho.i quadā.q.de quol.ꝙ ſic.qꝛ ſic ſuffi/
cit pro ſe:ita ꝛ pro prē.
5 ¶Utꝝ omne votū poſſit ɔmutari aucte ſupe
rioris? R.hm̄ Ri.vbi.ſ.ar.ix.q.i.ꝙ ſic. Et de
hoc vide.ſ. Papa.§.i. Et hoc firmiter tene
as.quia nullum ē votū voluntariū q̄n poſſit
in melius ɔmutari.ꝛ ſi non ipſi cui cōmutat
ſaltē ɔmunitati. Itē aliq̄n votum militaret
contra ſalutē ꝓpriam:vt pꝫ in illo qui caſti/
tatē vouit.quam tn̄ ex fragilitate ſua videt ve
riſil'r ſe fracturū. Et ideo ſupioris auctas no/
bis dimiſſa eſt a deo in hmōi ꝓuidēdis.ꝛ nō
cures de tenētibꝫ aliud.
6 ¶Quis eſt ſuperior cuius aucte vota poſſint
ɔmutari? R.ꝙ quo ad quattuor vota ſolꝰ pa
pa diſpenſat.ſ.i voto religionis. In voto hie
roſolymitano.voto ſancti Jacobi.ꝛ voto vi/
ſitandi limina aplōrum Petri ꝛ Pauli.ꝛ ſic
ſeruat i facto.licet nullo iure inueniat expſſū.
niſi ď voto ꝓ ſbſidio terre ſancte.vt i.c.ex mł
ta.de voto.vbi tenet Pa.ꝙ etiā legatus de la
tere nō pōt diſpenſare cum requirat ſpecialis
delegatio:vt in.d.c.ex multa pꝫ Sed ſi factū
eſſet ſolum ꝓ deuotione nō pro ſbſidio.ſic te/
net idem Pa.ibidem ꝙ epūs pōt diſpenſare.
Et ſil'r ſi vouiſſet ſolū ex deuotione ire ad ſan
ctum Jacobū nō in ſubſidiū pſtandum. Et
facit ꝓ hoc tex.c.qđ ſup his.ꝛ.c. ex multa.e.
ti.que fundant ſe ſuper ſubſidia terre ſancte.
Et licet iſtud ſit verum de iure.quia tamen
ɔſuetudo ita ſe habet:vt etiam ex deuotione
factū ptineat ad papā eius diſpenſatio.ꝛ eti
am quia maiores cauſe ad papā ſunt referen
de:vt in.c.maiores.de bap. Ideo conſulo re/
currēdum fore ſemꝑ ad papā i hmōi. Si ta/
mē epūs diſpenſaret ſequēdo opinionē Pa.
credo valeret.quia poſſet dici ꝙ licet ɔmuni/
ter remittant ad papā.nō tamē ꝓpter hoc ē
caſus papalis.pōt enī quis mitti ad papam
aliquādo ad terrorē.aliquādo ꝓ maiori cau
tela.aliquādo ex reuerētia. Et ideo hoc nō ꝓ
bat eſſe quod ad hoc ɔtingit abeſſe.l.neqꝫ na
tales.C.de proba. In alijs autē votis ꝑdi/
ctis poteſt epūs diſpenſare quo ad ſuos ſbdi
tos. Abbas ꝛ alij prelati religioſoꝝ poſſunt q̄
ad religioſos eis ſbditos ſiue votum fecerint
an̄ ingreſſum religionis ſiue poſtea. Alij aūt
inferiores epis qui nō ſunt plati religioſorū
diſpenſare nō poſſunt:niſi tales haberēt iuriſ
ditionē epalē i pſonas de iure ſpāli. Facit glo.
in cle.i.de re.ec.nō alie.ꝛ quod no. Inno. i.c.
ſtatuimus.de ma.ꝛ obe.ꝛ Pa.in.c.ſignifica
ſti.de fo.compe.vel ex ſpeciali iure vł conceſſi
one hoc eis ɔcederet. Et hoc ſequūt ɔmunit
doc.in.c.ſi.de poſtu.pla. Hoſt.tn̄ in.c.i.d vo
to.dicit.ꝙ tex.d.c.i.ꝓbare videt ꝙ quilibet p̄
ſidens in iſtis votis diſpēſare poſſꝫ. Fatet tn̄
ꝙ de ɔſuetudine ſuat vt inferiores epis non
poſſint diſpēſare.niſi vt dictū eſt.ꝛ minime mu
tanda que lōga ɔſuetudine interptatōem ac
ceperūt.l.minime.ff.de legi.
¶Utꝝ eps ꝛ ſil'es poſſint diſpēſare i votꝭ a ſe 7
emiſſis.ſicut pn̄t diſpēſare i ſbditoꝝ votꝭ? R.
Pa.in.c.magne.de voto.ꝙ nō.ꝛ facit iſtđ.c.
magne.iūcta glo.ꝓ hoc. Nā nō debet q̄s au
ctorizare i facto ſuo ꝓprio:vt i cle.ij.ď re.ecc.
nō alie.ꝛ i.l.i.ff.de auc.tu.
¶Utrum abbas vel p̄latus religioſus q̄ con 8
ceſſit licentiam eius ſubdito vouendi poſſit
cum eo poſtea diſpenſare? R. Ric.vbi.ſ. ar.
xiij.q.iij.ꝙ an̄ votum emiſſum pōt licentiā re
uocare.ꝛ ſic n̄ tenebit poſtea factū. Sꝫ poſt
votum emiſſum dicit tutius eſſe ꝙ ſubditus
recurrat ad ſupiorem ſui p̄lati.vel ad papā
ſi aliū nō habet. Et iſta opinio eſt ſatꝭ equa.
ne videat auctorizare in facto ſuo.ſed tamen
de veritate iuris pōt diſpenſare.ar.c.manife/
ſtum. Et quod ibi no. xxxiij.q.v. Itē ſicut
rōnabil'r cōceſſit licentiā.poteſt etiā rōnabi/
liter ſi cā occurrat diſpenſare.nec ē iſtud i fa/
cto ꝓprio ſed alieno.niſi forte ſolū vellet di/
ſpēſare ꝓpter ſuum ɔmodū.qꝛ ſic nō poſſet.
al's ſic.ſi ꝓpter necitatē ſbditi.
¶Quid de voto caſtitatis an inferior a papa 9
poſſit diſpēſare? R.diuerſa fuit opi.ſed ſaluo
meliori iudicio credo dicendū.ꝙ aut votum
caſtitatis eſt ſimplex ꝛ ꝑpetuū.ꝛ tunc ꝓpter
duo epūs pōt diſpēſare. Primū ſi votū caſti
tatis fuit aliqualit meticuloſum a p̄ncipio.li
cet nō fuerit iuſtus metus.vt vult glo.i.c.ve
niēs.qui cle.vel vo. Scđm ꝓpter piculū for
nicationis:quādo veriſimiliter timet de incō
tinētia. Et hoc etiam tenet.d.Car.ꝛ.d. An/
to.in.d.c.veniens. Et ſic limito dictū Spe.
ti.de le.§.nūc de epōrum.ver.ciij.et Jo.an.ꝛ
doc.qui dicunt epm poſſe diſpēſare quando
votū caſtitatis eſt ſimplex ꝛ ꝑpetuum.ꝛ glo.
in.c.ruſus.qui cle.vel vo.que dicit eccleſiā
poſſe diſpēſare. In alijs autē caſibus ſolꝰ pa/
pa diſpenſabit. Et ſic intellige glo.in.c.i.de
voto.cum alijs doc.tenētibꝫ ꝙ nō pōt epūs
diſpenſare. A fortiori poteſt diſpenſare cum
eo qui fecit votū nō nubendi.quia ꝓprie nō

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

⁊ votũ caſtitatis. quod pꝫ. qꝛ ſi fornicaretur:
nõ frangeret votum. licet peccaret mortaliter
Si vero votũ nõ ſit ſimplex ſed ad tempus
puta vſqꝫ ad annũ ⁊ hmõi: ſic poteſt epũs di
ſpenſare. Similiter diſpenſat epũs ĩ voto ca/
ſtitatis emiſſo ab altero coniugũ rõne ꝑiculi
vt etiã exigere poſſit. vt no. docto. in. d. c. rur
ſus. Et ibi. d. Jo. an. d̃ ſancto Georgio eps
Alex. Si vero votuꝫ ſit ſolenne. ſic ſolus pa
pa ſilr̃ diſpẽſat ſm oẽs in. c. cũ ad monaſteri/
um. de ſta. mona. vbi etiã aliqui voluerunt ꝙ
nec etiã papa poſſit. licet non ſit verꝫ ſm Ar/
chi. in. c. ſunt quidã. xxv. q. i.
10 ¶ Quid requiritur vt diſpenſatio vel cõmu
tatio ſit legitima? R. Inno. in rubrica. de ob/
ſer. ieiu. ⁊ Archid. in. c. p̃ſbyter. lxxxij. diſt. di
cunt ꝙ duo requirunt̃. ſ. cauſa legitima ĩ vo/
uente. et ſcd̃m ꝙ votũ cõmutet̃ in meli⁹ vel
deo magis acceptũ. Panoꝛ. vero in. c. i. d̃ vo
to. dicit. ꝙ ſi cã legitima ſubſit in vouẽte. li/
cet nõ ꝯmutetur in aliquid melius. tamẽ eſt
legitima diſpenſatio: dũmodo ꝯmutet̃ in ali
ud ſimile. Facit. c. magne. de voto. Et quod
legit̃ ⁊ no. in. c. i. d̃ re. ꝑmu. ĩ ſimili. Ego tamẽ
credo ꝙ etiam ſi non ꝯmutetur ĩ aliud ſimi/
le ꝙ valeat: dũ neceſſitas vel vtilitas id ꝑſua
deat. Neceſſitas: puta qꝛ eſt debilis. Itẽ fami
liaꝫ magnã habet. quam oportet ſuſtentet ⁊
hmõi. Utilitas: puta quia maius bonũ ẽ cõ
munitati cõmutatio qꝫ ſi ſeruaret ⁊ ſimilia q̃
arbitrio ſuꝑioris ſunt relinquenda: vt ĩ. c. ex
multa. circa fi. de voto. vbi tex. alternatiue lo
quit̃ dicẽs. ſi neceſſitas exigit vel vtilitas per
ſuadet. Si ṽo cã legitima non ſubſit in vo/
uẽte. tũc oportet fiat ꝯmutatio in melius. Et
ita intelligo ⁊ limito tex. c. i. de voto. qd̃ vult
vt ĩ melius fiat ꝯmutatio. vel saltẽ in eq̃ bo/
nũ ⁊ gratum deo.
11 ¶ Utrum diſpenſatus ſine cã legitima ſit tu/
tus in ꝯſcientia. Uide. s̃. Diſpenſatio. ꝙ nõ.
12 ¶ Quid debet attendere diſpẽſator voti? Rñ.
quid liceat ſm equitatẽ. quid deceat ſm ho/
neſtatẽ. quid expediat ſm vtilitatẽ vel neceſſi
tateꝫ. Itẽ qualitatẽ ꝑſone. cãm ⁊ qualitatẽ. et
quantitatẽ cõmutationis. Nam ſi cã ceſſat
facilius diſpenſat̃. Qualitas vero vt ſi ſit vo/
tum ꝑegrinationis extimet expẽſas quas fe/
ciſſet eundo ⁊ redeundo. ⁊ ipas in pios vſus
ꝯuertat. laborẽ itineris ⁊ ipm̃ ieiunioꝝ ⁊ ora/
tionũ laborẽ compenſet. Si autẽ ſit votũ ie/
iunij attendat ꝙ pauꝑ homo parua pecunia
redimere põt: ſed nõ diues. Itẽ vtrum impe
dimentũ ſit tempale. ⁊ ſic ſolum dilatioꝫ cõ/
cedat. aut perpetuum vt facilr̃ abſoluat. Hec
habent̃ ĩ. c. magne. de voto. ⁊ qd̃ ibi no.
¶ Utꝝ hñs aliena incerta qui ea vouit ĩ ſub 13
ſidiũ terre ſancte poſſit ꝑ epm̃ diſpenſari: vt ĩ
alios vſus ꝯuertat? R. ſm Rod. ꝙ nõ. etiã ſi
religionẽ ingrediatur.
¶ Utrum votum de ſabbato feſtãdo ſit com 14
mutandũ? R. ꝙ ſi fecit ex quadã ſuꝑſtitione
credens ſit melius inniti lr̃e veteris teſtamen
ti. ſic votum nõ tenet. Si vero fecit ex deuo/
tione vel reuerentia virginis: tunc ſi haberet
inducere iudaizationẽ. qꝛ cohabitat vbi mul
ti ſunt iudei. ſic ꝯmutandũ eſt om̃ino. alr̃ nõ
ſed poteſt ſeruari. Idẽ dic de voto ieiunandi
in dñica. ꝙ ſi quis fecit vt magis ſit diſpoſit⁹
ad ſpũale gaudiũ aut contemplationẽ diui/
noꝝ. ſic licite fit ⁊ ſeruat̃. Si vero fit vt affli/
gendo carnẽ ſatiſfaciat deo de pctĩs ⁊ carnem
ſubijciat ſpũi. tunc nõ debet ieiunare in dñi/
ca. ſed in ſabbato p̃cedenti ſm Jo. neapol. in
quol. q. xxv. qꝛ debet tale ieiuniuꝫ interp̃tari
vt facit eccleſia vniuerſalis. Si autẽ non co
gitauit neqꝫ de ſpũali gaudio neqꝫ de afflicti/
one carnis. ſed ſimplr̃ ieiunare vouit in dñi
ca. ſic conſulendũ eſt vt potius ieiunet ĩ ſab/
bato vt xp̃ianis ſe conformet ſm eundẽ Jo.
ne videat̃ ſingularis.

Votum

V. quo ad ꝯmen
dationẽ.
¶ Utꝝ expediat homĩ vouere? 1
R. ſm Ri. vbi. s̃. ar. vi. q. i. Aut
hõ vouet bona quoꝝ obſeruatio videt̃ ꝓba/
biliter ꝓportionata infirmitati ſue. ⁊ ſic expe
dit homĩ vouere. qa ꝑ hoc firmat amplius
voluntatẽ ſuam ĩ bono. ⁊ ꝑ magna pte excſu
dit a ſe libertatẽ malefaciẽdi. ⁊ facit actũ ṽtu
tis latrie. Et ideo vouẽdo meret̃. Si ṽo vo
uet improportionata ſic nõ expedit nec licet.
Tale em̃ votũ nõ hr̃et diſcretionẽ comitẽ: cũ
ꝑ hoc vouens magis videret̃ ſe illaqueare qꝫ
augere ſecuritatẽ de ſua ſalute.
¶ Utꝝ ſit mag⁹ meritoriũ opus bonũ factũ 2
cũ voto qꝫ ſine? R. Ri. vbi. s̃. q. ij. ꝙ ſic. ⁊ pro/
bat. Primo qꝛ opus inferioris virtut̃ magẽ
meritoriũ impatũ a ſuꝑiori virtute qꝫ ab infe
riori. ſed latria ẽ ſuꝑioꝛ virtus qꝫ abſtinẽtia.
peregrinatio ⁊ hmõi. Ergo cum vouere ſit a/
ctus latrie eſt magis meritoriũ bonũ abſtinẽ
tie factum ex voto. vtpote impatum a latria
qꝫ ſine. Secundo qꝛ quãto opus procedit a
voluntate magis firmata in bono: tanto eſt
virtuoſius. ⁊ conſequenter magis meritoriũ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

Ad opari virtuoſe requirit̃ firmiter ⁊ imobi/
liter opari ſm ph̃m.iij.ethi.c.iiij.ſed ceterꝫ pa
ribꝰ volũtas ẽ firmior ĩ voto q̃ꝫ ſine.ergo ⁊c.
Ponit Anſel.li.de ſilitudinibꝰ exemplũ.ſcꝫ
ꝙ qui facit opus cũ voto:quaſi q̃ dat arborẽ
cũ fructibꝰ.ſed qui ſine quaſi q̃ dat ſolũ fru/
ctꝰ.Hoc ꝓbat.xxiij.q.v.tũc ſaluabit̃.xxviij.
q.i.iam nũc.vide glo.in cle.ſi dñm.de reli.et
vene.ſanctoꝝ.

Vſucapio ẽ acquiſi
tio dñij
ꝑ ꝯtinuationẽ poſſeſſiõis tp̃e le
ge diffiniti.dicit tex.in.l.ij.ff.de
vſuca.trienniũ ẽ tp̃s quod habet locũ tm̃ in
vſucapione.inſti.de vſuca.in p̃n.no.Jo.xvi.
q.iij.ĩ ſumma.
1 ¶Quare fuit inducta:℞.ꝓ bono publico et
vtilitate publica:ne dñia reꝝ ſint incerta.ff.
de vſuca.l.i.inſti.eo.§.i.⁊ vt finis litibꝰ pona
tur.ff.pro ſuo.l.fi.
2 ¶Que req̃runt̃ ad vſucapiõẽ:℞.ꝙ q̃ttuor.
Primũ qḋ requirit̃ ẽ bona fides nedũ in vſu
capiẽte toto tp̃e vſucapionis.ſed optet ꝙ fu/
erit bona fides ĩ p̃ncipio ꝯctꝰ ex p̃te tradẽtis ⁊
accipiẽtis.ar.ff.ꝓ emp.l.ij.§.ſi cã.Itẽ ꝙ res
ſit mobilis.q: circa immobiles ẽ p̄ſcp̄.Itẽ ꝙ
res tradat̃ vel quaſi.aliter poſſeſſio nõ habe/
ret̃ ſine traditõe.C.de pac.l.traditõibꝰ.inſti.
de re.diui.§.ꝑ traditionẽ.Vel alio mõ poſſi/
deat̃ tp̃e debito.ſ.triẽnio.Itẽ titulus verꝰ non
putatiuus nec falſus.ff.ꝓ lega.l.ij.⁊.iij.C.de
vſuca.ꝓ here.l.fi.⁊ ibi Azo.Et qui ſint veri
tituli.j.ſb̃ijciã.ſi tm̃ eſſet putatiue verus titu
lus ex errore facti nõ iuris non impediret:vt
l.i.C.de vſuca.ꝓ do.⁊.l.qḋ vulgo.ff.qḋ em/
ptore.⁊.l.iiij.⁊ vl.ff.pro lega.
3 ¶Que p̃nt vſucapi:℞.ꝙ oĩa exceptꝫ q̃ ꝓhi/
bent̃ vt furtiue res ⁊ q̃ vi poſſidet̃:vt no.glo.
ĩ ſum.xvi.q.iij.nec res ſacra vel religioſa nec
decia.de p̄ſcp̄.cãm que.Itẽ nec ſuus fugitiuꝰ
Hec ꝓbant̃ inſti.ḋ vſuca.§.ſed aliq̃n.⁊.§.ſe
quẽ.Itẽ vbicũqꝫ ꝓhibet̃ alienatõ:⁊ vſucapio
regulariter ꝓhibet̃.ff.ḋ fun.do.l.ſi fundũ.ff.
de ver.ſig.l.alienationis.
4 ¶Quis põt vſucape:℞.oĩs q̃ põt licite poſſi
dere:vt paterfa.filiuſfa.in peculio.pupillus ſi
habet animũ poſſidendi.licet non interuene
rit auctoritas tutoris.⁊ furioſus ſi ſane mẽtꝫ
vſucape cepit:ſed incipe non põt durãte fu/
rore.ff.de vſuca.l.iij.§.i.ij.⁊.iij.Sed ſeruus
vſucape non põt.q: nihil põt poſſidere.l.la
beo.ff.de vſuca.l.i.§.Itẽ acq̃rimꝰ.ff.de acqui.
poſſ.niſi peculiariter ex ſcia dñi poſſideret.vt
ĩ dictis legibus.
¶Qui ſint tituli transferẽtes dñium vt ſcia/ 5
mꝰ quõ vſucapio currat:℞.ſũt.x.Primꝰ ꝓ
ſoluto.qui habet locũ q̃n ego credo tibi debe/
re puta centũ ex quacũqꝫ cã.⁊ tu idẽ credis.⁊
ſic ſoluo vel aliquid loco eiꝰ.⁊ ſic vſucapies.
ff.pro ſol.l.i.Et ſic iuſtus error dat cãm p̄ſcri
bẽdi.Fallit q̃n cã emptõis q̃ nõ p̄ceſſit ſoluit̃
aliquid.q: nec ꝓ emptore cũ nõ p̄ceſſerit.nec
ꝓ ſoluto.q: ex cã emptiõis tradit̃.l.ij.℞.ij.ff.
pro emp.ff.ꝓ ſolu.l.pe.Scḋs pro emptore q̃
hꝫ locũ cũ q̃s ĩ veritate emit rẽ alienã.vl' a fu
rioſo quẽ credebat ſane mẽtis ⁊ bona fide.vt
ff.eo.l.pigñ.§.i.⁊.ff.ꝓ empto.l.ij.§.ſi a pu/
pillo.⁊ ĩ iſto req̃rit̃ vt dixi bona fides ĩ rebus
mobilibꝰ tã tradẽtꝫ q̃ꝫ accipiẽtꝫ.Itẽ ꝙ emptõ
ſit pura nõ ꝯditionalis.ff.pro empto.l.ij.§.
ſi ſb̃ ꝯditõe.Itẽ ꝙ p̄ciũ ſoluat̃ vel fides h̃eat̃
de p̄cio.q: al'r nõ trãſferret̃ dñiũ.inſti.ḋ re.di
ui.§.vẽdite.Itẽ ꝙ eadẽ res q̃ ẽ empta tradat̃
q: ſi alia daretur nõ vſucaper pro emptore.l.
ij.§.cũ ſtichũ.ff.pro emp.Terciꝰ ꝓ trãſacto.
q̃ hꝫ locũ ĩ re tradita vt a lite recedatur ab eo
q̃ credebatur dñs.C.pro trãſacto.l.ex cã.C.
ḋ trãſac.l.ſi pro fundo.Quartꝰ pro herede q̃
hꝫ locũ vbi quis ẽ verꝰ heres.vel ſaltẽ iuſte ⁊
probabil'r ħ putet.Sed nõ hꝫ locũ ĩ ſuis he
redibꝰ.q: quodãmõ ꝯtinẽte eo hereditariũ
reꝝ dñi extimãtur.l.ij.§.filiũ.ff.pro here.C.
pro here.l.nihil pro herede.ſꝫ ĩ extraneis he/
redibꝰ diſtingue.ꝙ aut res ẽ vicioſa.puta q:
furtiua vl' vi poſſeſſa.vl' res fiſci q̃ nullo tp̃e
p̄ſcribi põt.C.cõia ḋ vſucap.l.iã p̄dẽ.vel res
pupilli vl' res data p̄ſidi ꝯ.l.iul'.repetundaꝝ
ff.ḋ acq̃.re.do.l.bone fidei.Et ſic heres gene/
ralis vel ſucceſſor ſpãlis rei alicuiꝰ p̄ſcribere ñ
põt.ff.de publi.l.ſed hi.§.actionũ hanc.De
q̃ vide.s̃.Preſcriptio.§.xliiij.Si x̃o res nõ
ẽ vicioſa.ſic dic vt.s̃.Preſcp̃tio.§.i.Quintꝰ
pro donato qui habet locũ cũ in vero non in
opinione aliquid ẽ donatũ bona fide.C.pro
dona.l.vlt.Itẽ ꝙ donatio teneat.q: ſi pater
donat filio ⁊ decedat nõ vſucapiet pro dona
to filius.q: donatio nõ valuit rõne patrie po
teſtatis.ff.pro dona.l.i.§.i.ff.ꝓ here.l.ij.§.fi
liũ.licet tñ rẽ alienã quis nõ poſſit donare q̃
ad hoc vt dominiũ trãſferatur in p̄iudiciũ
veri dñi.q: quod quis nõ habet trãſferre nõ
põt.C.de dona.l.ſi filius.Valet tamẽ vt v/
ſucapiatur.ff.pro dona.l.ſi is qui alienam.⁊
l.fi.de iurepatro.c.cura.Sextus pro dereli/
cto qui habet locũ in ea re que credebatur a

dn̄o derelicta ⁊ ali⁹ poſſidere incepit q̄uis ig/
ret a quo ſit derelicta. ff. ꝓ derelic. l. ſi id quod
ꝓ derelicto. Septimus pro legato qui habet
locū cum alicui res legatur aliena bona fide.
ff. pro lega. l. ꝓ legato. la. i. Et q̄uis legatū
ademptū ſit. tamē vſucapio currit. d. l. ꝓ le/
gato. ⁊. l. vl. dūmodo ꝓbabilis error excuſet.
puta credit teſtatorē fuiſſe ſane mētis: cū ta/
men foret furioſus vel ignorat legatum ꝑ co
dicillū ademptū eſſe. Octauus ꝓ dote q̄ ha
bet locū cū res aliena pro dote bona fide da/
tur. l. vltima. ff. ꝓ dote. Nonus pro ſuo qui
habet cum quis poſſidet rē quā credit ſuam
aliquo iuſto titulo. ff. pro ſuo. l. i. ⁊ vltia. De
cimus ꝓ iudicato. qui habet locū cū res ē iu/
dicata a qua nō eſt appellatū ſpacio decē die
rū vſucapit. q2 tranſit in rē iudicatā. ij. q. vi.
anteriorꝫ. vn̄ in vſucapione requirit alq̄s de
iſtis titulis ⁊ bona fides. ⁊ ꝙ res nō ſit vicio/
ſa ⁊c. vt dictum ē.

6 ¶ Quis effectus vſucapionis? R. ꝙ ſm oms
ē vt rei vſucapte dominiū directū acquirat.
C. de pac. l. traditionibus. ff. de vſuca. l. i. ⁊. iij
ff. pro ſuo. l. fi.

7 ¶ An hēat locū i ꝯſcia. dic vt. ſ. Preſcptō. §
ſlix. ⁊ multa ibi ad hoc faciūt ꝑ totū.

VSura ſm Hoſti. i ſum
ma: ē q̄dcunqꝫ ſo
lutiōi rei mutuate accedit ipſi⁹
rei vſus grā pactōe interpoſita.
vel hac intētiōe habita in ꝯtu: vel exactiōe
habita poſt ꝯtū. ꝓ cui⁹ declaratōne attēde ꝙ
ꝑmo dr̄. q̄dcūqꝫ. ſ. q̄cūqꝫ noīe cēſeat. ſiue conſi
ſtat i dādo ſiue i faciēdo. dūmō ꝑcio ſit extia
bile ⁊ vltra ſortē exigat erit vſura. xiiij. q. iij.
vſura. ⁊. c. pleriqꝫ. Scd̄o addit rei mutuate.
q2 i ſolo mutuo ꝓ vl' interptatiuo ꝯſiſtit vſu
ra ſm oēs doc. Dr̄ tercio ipſi⁹ rei vſus grā. q2
ſi nō vſus grā. i. ꝯſūptiōis: ſed ꝑene vl' intereſſe
loco apponeret nō eēt vſura: vt. j. patebit. Cō
cludit i q̄rto pactōe intꝑoſita ⁊c. q2 ſi ſine pa
ctōe vel exactōe aut intētōe ⁊ grat' aliq̄d da
tur nō erit vſura. put infra plenius patebit ꝑ
dubia ſequentia.

1 ¶ Vtrū ſola ſpes recipiēdi vltra ſortem faciat
vſurariū? R. vt colligo ex glo. ſuꝑ Lu. vi. mu
tuū date ⁊c. ꝙ aliquis pōt mutuare dupl'r ꝓ
pter ſpem lucri. Vno mō ꝑncipal'r: ita ꝙ non
mutuaret niſi lucꝝ inde ſparet: ⁊ tūc vſurari⁹
ē. vt pꝫ in. c. i. ⁊. c. ꝯſuluit. de vſu. ⁊. xiiij. q. iij.
ſi feneraueris. Et i hoc ꝯcor. cōiter Joh. an.
Archi. He. in. c. i. eo. ti. li. vi. ⁊ i. d. c. ꝯſuluit.
⁊ theologi in. iiij. xv. di. Sed attēde ꝙ iſta in
tentio tripl'r poteſt cōtingere. Primo an̄ mu
tuū. vn̄ ſi poſt mutuum cognoſcēs peccatū
mutat intentionē: poterit ſponte donata reci
pere ſine vſura. Secūdo ſbſequenter. q2 poſt
mutuū ſperat aliquid. ⁊ ſic etiā vſurarius eſt
Tercio ꝯcomitāter: puta q2 mutuans nullū
ſpabat lucꝝ. ſed debitor ꝓpter mutuū dat ſi/
bi ꝑmiū. ⁊ mutuās ꝓpter eādē cām recipit. ⁊
ſic etiā vſurarius ē. ⁊ talis tenet reſtituere ſm
ꝙ dixi Reſtitutio. i. in ver. Vſurarius. Alio
mō quis ſperat lucꝝ. ſ. ſecundario. q2 etiam ſi
crederet nō habere vltra ſortem: mutuaret ni
hilominus ꝓpter charitatē. ⁊ talis ſpes nō fa
cit vſurariū ſm Ri. in. iiij. diſt. xv. ar. v. q. v.
ar. c. quid ꝓderit. lxi. di. ⁊. c. in ſingul'. lxxvij.
di. ſ. lix. diſt. ſi officia. i. q. ij. q̄ꝫpio. i hoc cōcor.
Inno. Ber. Ala. Pa. ⁊ multi alij in. d. c. con
ſuluit. ⁊ dicit Jo. an. in regula Peccatū. lib.
vi. ꝙ cōiter hoc tenet a doc. Cū eñ aliq̄s dat
alicui mutuū ſcire debet eē ſibi debitorem ad
antidota natural'r obligatū. de teſta. c. cum i
officijs. l. ſed ⁊ ſi lege. §. ꝯſuluit. ff. de peti. he/
re. Aduerte hic ꝙ mutuās hac ſpe ſiue inten
tione vt ille ſibi remutuet alia vice non ex vi
mutui: ſed ex accipiētis charitate nō ē vſura
ſm Alex. i. iij. pte ſumme. ti. de ꝑcepto mutui
caret tñ merito ſi ꝑncipal'r ꝓpter h̄ facit. Ro/
do. Hoſ. ⁊ Ho. ꝯ͠o tenēt ꝙ ē vſura. Sꝫ veri⁹
dicit Ale. Et ꝑfati verꝫ dicūt qñ deducit ſim
pl'r i pactū. Facit q̄d. j. dicā. §. iiij.
¶ Vtrū mutuans ad captandū amorem ſit 2
vſurarius? R. ſm Tho. ſcd̄a ſecūde. q. lxxviij
ꝙ non. Limitat hoc Jo. cal. in. c. fi. de vſu. ve
rum. niſi ſpes vlterius ꝓcedat. q2 ſi quis mu
tuaret pape vel imꝑatori ⁊ hmōi. ad captan
dum beniuolentiā: vt poſt poſſet ꝯſequi bn̄fi
ciū vel caſtꝝ aliquod eēt vſura. Hoc limito
verꝫ qñ ex mutuo ſparet. ſed qñ ex amore ꝯce
pto erga ipm̄ ex mutuo facto nō eēt verꝫ. imo
licite poſſet ſpare. q2 illud nō ſpat ex mutuo.
ſed ex amore. ⁊ ꝙ liceat tenet Tho. vbi. ſ. art.
ij. in rn̄ſione tercij argumēti.
¶ Vtrꝫ mutuare ad habēda ea q̄ pecunia nō 3
menſurant ſit vſura? R. Tho. vbi. ſ. ꝙ nō. ex
quo pꝫ ꝙ licet ſperare rē cuius vſus inter ami
cos cōcedi ſolet ſicut ꝯmodat liber. Itē iniu
rie remiſſionē ab illo qui me iniuſte pſeque/
bat cū multo meo damno. c. dilect⁹. el. i. ⁊. c.
ad aures. de ſimo. Sec⁹ eēt ſi iuſte. q2 nō lice/
ret ſine vicio vſure mutuū dare ſb tali ſpe. Et
ſic intellige glo. i. c. qm̄ multi. xiiij. q. iij. q̄ di
cit ꝙ vſure pn̄t peti vt damnū euitet.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

4 ¶ Utrū liceat petere munꝰa lingua vel ab ob/
ſequio ꝓpter mutuū:· R. ſm Tho. vbi. ſ. ꝙ
nō. qꝛ extimatꝰ pecunia. vt pꝫ ī illis q̄ locant
ad hoc opas ſuas. Nec ob. ꝙ obligatꝰ ad an/
tidota: vt dictū ē. qꝛ vt dicit glo. i. d. c. ſi fene
raueris. nō pōt deduci ī pactum. Rō ſm Ar
chi. ibidē. qꝛ antidotū ē debitū ſimplex. ſꝫ cū
deducitꝰ ī pactū naſcitꝰ obligatio ciuilꝰ quod ē
plus. Et ideo plꝰ exigitꝰ qd̄ pōt extimari pecu
nia. ꝛ ꝓpterea eēt vſura. Addit tn̄ glo. predi/
cta ꝙ ſi eguerit talꝰ mutuans ꝙ poterit ꝑ mo/
dū gratitudīs petere talia ſuitia nō ex nccita
te vlꝰ ex lege. ſed ex gratitudīe ſine vſura. Ego
tn̄ credo ꝙ qn̄ naturalis obligatio deducitur
tali mō in pactū ꝙ nō magis tenetꝰ q̄ꝫ ex ipſa
naturali obligatōe: vtputa dicēdo. Ego mu
tuo tibi vt tu mutues poſtea mihi ſi idigue/
ro. ꝛ ī h̄ ꝯmode facere potueris ꝙ nō ſit vſu/
ra. Qd̄ etiā tenet Do. ī ſum. qꝛ iſtud nō ē exi
gere plus q̄ꝫ velit natura ꝯctus. Facit ad hoc
c. ſignificaſti. de elec. Secus eēt qn̄ ſimplr̄ de
duceretur ī pactum vt ſibi remutuaret. qꝛ ſic
eēt vſura. Et ſic intellige ꝛ limita predicta. ꝛ
Tho. vbi. ſ. qui cū Archi. ꝯcor.

5 ¶ Utrū dn̄i qui mutuāt ruſticis vt eoꝝ poſſeſ
ſiones colāt ſint vſurarij:· R. ſm Greg. de ari
mino. i. q. de mōte. ꝙ nō. ſi iſtud ꝯcurrat. ſ. ꝙ
alꝰs ſatiſfaciet ipſi ruſtico de opib' poſitis ad
colendā poſſeſſionē ſm ꝙ iuſtū ē. Secus eēt
ſi ſbtraheret aliquid ꝓpter mutuū. qꝛ vſura
eēt. Idē dicendū ē de eo qui ꝯcedit terminū
vt trahat emptores ad ſuā apothecā vel ad
ſuū molēdinū vel ad ſcholas ꝛ hmōi. ſi nul/
lū damnū incurrūt. ꝛ ita bn̄ facilꝰ eis ſatiſfit
ab ipſis mutuātib' ſicut fieret ab alijs ꝑ ean
dē rōem. Et Jo. cal. i. d. c. fi. ꝛ Jo. an. in mer
cu. ſup regula pctm̄. ꝛ Lau. d̄ redolfis floren
tinus. i. ij. pte ꝯctuū ſuoꝝ. q. xxxviij. et Rod.
ꝛ multi alij qui tenēt ꝙ ſit vſura. debēt intelli
gi qn̄ ꝓpter h̄ magis grauātur. vel nō ita bn̄
ſatiſfit eis ab ipſis mutuātib' ſicut fieret ab
alijs. vel qn̄ hoc deducit ī pactū ſimplr̄. Se
cus ſi mutuat vſq̄ꝫ q̄ vadat ad ſcholas. Nec
ob. ꝙ efficitꝰ maioris cōcurſus ꝛ fame. qꝛ tale
quid ſpare nō facit vſurā cū nō ematꝰ pecunia
Silꝰr nō ob. ꝙ auferꝰ eis libertas indirecte ex
quo reuocat mutuū. qꝛ nō ē veꝝ. Nā cū mu
tuās poſſit tp̄s ſui mutui limitare. l. vinū. ff.
ſi cer. pe. nō aufert eis libertatē ſi mutuat do/
nec vadāt ad eius ſcholas vel molēdina: ſed
p̄figit terminū mutui ſui. Et ſic tene ſic tenet
etiā. s. Bernardinꝰ ī ſuis ꝯctib'. alr̄ oīs mul/
titudo eēt vſuraria cū nō poſſint hodie ſun/
di ſine mutuo locari colonis.

¶ Utrū mutuās centum Johāni cū pacto ꝙ 6
det ſibi. l. ī numeratꝭ. ꝛ alia. l. ī debitorib' vlꝰ ī
reb'. puta ī panno ꝛ hmōi. ꝛ ipſe ꝓmittit ſibi
ſoluere centū ī numeratis quos debitores et
res ſteriles nō accepiſſet Johes: niſi ꝓpt mu
tuū d̄. l. ſit vſurariꝰ:· R. ſm Lau. d̄ redolfis. ī
ſuis ꝯctib' ꝙ ſit ī fraudē. Et ideo cū ḡuet Jo
hannē noīe mutui erit vſura. Et ꝯcor. Baſ.
ꝛ Bar. i. l. cū allegas. C. d̄ vſuris. Idē dic cū
rōne mutui aliq̄d vendit debitori plꝰ debito
p̄cio. xiiij. q. iiij. ſi feneraueris. Idē dic qn̄ emi
tur minus iuſto p̄cio ꝓpter anticipatōꝫ ſolu
tionis ſm Tho. vbi. ſ. Qd̄ bn̄ no. qꝛ multū
p̄cticatꝰ iſte ꝯctus.

¶ Utrū gerētes negocia ſtipēdiarioꝝ. ſ. recipi 7
endo pagas eoꝝ ꝛ faciēdo alia obſeq̄a ꝛ mu/
tuādo eis ī nccitatib' eoꝝ recipiēdo certū ſa/
lariū ſint vſurarij:· R. Laur. in ſuis ꝯctib' ꝙ
nō q̄ꝫtum ad id qd̄ ꝑcipiūt rōne laboꝝ. ſꝫ q̄ꝫ/
tum ad id qd̄ ꝑcipiūt rōne mutui ſunt vſu/
rarij. Idē dic de collectorib' dn̄oꝝ qui a cōi
tatib' aliquid accipiūt vt mitius cū eis agāt
expectādo. ꝙ licite accipiūt ſi rōne laboꝝ ꝛ ex
penſaꝝ accipiūt. ſed ſi rōne expectatiōis. ſic ē
vſura. ꝯcor. Tho. vbi. ſ.

¶ Utrū ciuis qui mutuat cōitati vt euitet col 8
lectas ſit vſurariꝰ:· R. Spec. ti. d̄ vſu. tenet ꝙ
nō. qꝛ aliud ē d̄ ſuo nō tribuere. ꝛ aliud n̄ ca/
pere. l. pculꝰ. ff. d̄ dā. ifec. Et aliud nō acqui/
rere. aliud nō amittere. l. i. §. ſi his q̄ bona. ff.
d̄ colla. bo. Et aliud lucꝝ. aliud ſumptꝰ quos
erat facturus. l. cū filiꝰ. ff. d̄ legi. Et aliud pe
nā euadere. aliud aliquid lucratiue ꝑcipe. ff.
de vſu. l. imparor. Jo. an. ꝛ do. Anto. i. c. ꝯſu
luit. d̄ vſu. limitāt dictū Spe. qn̄ collecta eēt
incerta. ꝛ ſic onꝰ extraordinariū. Sed ſi eſſet
certa ꝛ ordīaria eēt vſura. Rō. qꝛ idē ē remit/
tere qd̄ dare c. veniēs. el. i. d̄ teſti. viij. q. iij. ta
lia. l. quis ꝯtrā. ff. de calū. Et hoc tene.

¶ Utrū ille qui mutuat. x. illi q̄ ſibi debebat 9
alia. x. q̄ ſibi denegabat cuꝫ tali pacto ꝙ ſatiſ
det ſibi opportune d̄. xx. ſit vſurariꝰ:· R. ꝙ nō
ſm Do. ī ſum. eo. ti. Et ideo illud verbū qd̄/
cūq̄ꝫ poſitū ī diffinitōe intelligitꝰ qd̄cūq̄ꝫ. ſ. ad
lucꝝ vel ſupabundantiā. vel qd̄cūq̄ꝫ extima
bile pecunia quod ſit plus. d. c. conſuluit. et
xiiij. q. iij. ꝑ totum.

¶ In quib' caſibus accipitꝰ vltra ſortem ſine 10
vſura:· R. ſm glo. ꝛ doc. i. c. ꝯqueſtus. de vſu.
inuenio. xij. caſus.

¶ Primꝰ qn̄ eccl'ia vel laicꝰ recipit a ſuo vaſal 1
lo feudū ī pignꝰ. De q̄. ſ. Feudū. §. xxx.

12 ¶Secūdus qñ emphiteota vel vſufructuari
us pignorat dño vel ꝓprietario. De q̄ s̄. Feu/
dum. §. xxxij.
13 ¶Tercius qñ quis retinet poſſeſſionez meam
poſſum in pignore accipiendo fructus meos
facere ſine vſura. q2 recipio tm̄ meū. de vſu. c. i.
⁊ de. c. conqueſtus Secus eſſet in poſſeſſione
alteri⁹ in pignore accepta. q2 vſura eſſet faciē/
do fruct⁹ ſuos. q2 reciperet vltra ſortem nō ſuū.
de pigno. c. illo vos.
14 ¶Quart⁹ quādo ſine omi pacto ⁊ ſpe recipit
gratis oblatū. vnde. i. q. ij. c. ſicut. Nullaz in
quit tex. obligatio ſuſcipienti culpe maculam
ingerit que nō ex abiectis petitione procedit.
Intellige qñ dans liberaliter dat ſciens ſe nō
teneri: nec credens creditorē hoc exigere: ⁊ reci
piens recipit liberaliter. vt s̄. dictū eſt Reſtitu
tio. i. in verbo vſurarius.
15 ¶Quintus qñ quod recipit ratione intereſſe
recipit. Et nota ſm̄ Pe. de ancha. ⁊ do. Ant.
in. c. ſalubriter. eo. ti. ⁊ Panor. in. d. c. conque
ſtus. ꝙ intereſſe ꝯſiſtit non ſolū in damno ha
bito: ſed in lucro ceſſante. dūmodo lucrū ceſ/
ſans eſſet in actu vel quaſi in actu. hoc eſt qđ
ꝓbabiliter fuiſſet. q2 ſic dicit̄ peti qđ aliq̄ mo
do eſt. Secus eſſet ſi ſolū eſſe in poſſibilitate.
q2 ſic dicit̄ poti⁹ nō eſſe. hoc ptʒ ꝑ. l. ſi iactum
rhetis. ff. de ac. emp. ⁊ ven. Ubi ptʒ ꝙ licʒ em/
ptio que fit de ſola ſpe ꝓbabili quaſi in actu. ⁊
idem de partu futuro. l. nec emptū. ff. de ꝯtra/
hen. emp. Sec⁹ eſſet de eo qđ eſt ſolū in poſſi/
bilitate. Ex q̄ ptʒ q̄d dicendū de mult̄ caſibꝫ:
q̄s inferā ꝑ maiori declaratiōe.
16 ¶Quid de illo qui nō ſoluit ex culpa ſua cre/
ditori ſolito mercari in termīo debito? R. ꝙ te/
netur ei ad lucrū ceſſans iudicio bonoꝝ merca
torū. Et ideo talis creditor licite recipit vltra
ſortem. Idem dic de illo q̄ volebat negociari
vel poſſeſſionē emere ꝙ licite recipit vltra ſor/
tem tantū quantū lucrat⁹ fuiſſet veriſilr: vel
habuiſſet de fructibꝫ poſſeſſiōis aut alteri⁹ rei
dūmodo. v. ꝯcurrant. Primū ꝙ cōputet pe/
ricula ⁊ expenſas. q2 lucrū intelligit̄ deductis
expenſis ⁊ laboribꝫ ⁊ periculis. l. i. C. de fruc. ⁊
lit. expen. ⁊. l. fruct⁹. ff. ſo. ma. Scđm ꝙ nō ſit
ei⁹ intentio lucrandi ꝑncipaliter ꝑ hanc viaʒ.
ſed poti⁹ ꝑ mercantiā vel emptionē. Terciuʒ
ꝙ nō ꝯtrahat pactū ad ſemꝑ: ſed ad aliqđ tps
q2 aliter quo ad iudiciū humanū videretur ꝙ
poti⁹ vellet lucrari iſto modo q̄ꝫ ꝑ aliā viam.
Quartū ꝙ ille cui mutuat non ſit in tam arta
neceſſitate ⁊ creditor in tali opulentia ꝙ ei te/
neatur grat̄ mutuare. qđ qñ ſit vide elemoſy
na. §. i. Quintū ꝙ id qđ accipit ſit vere inter/
eſſe ſuū ꝓbabiliter ⁊ ꝑ intereſſe accipiat aliter
eſſet vſura. Idem dic ſm̄ Inno. ⁊ Ray. de illo
q̄ merces volens deferre ad aliū locuʒ ꝙ licite
plus accipit quantū extimat̄ lucrū qđ habuiſ
ſet ſi p̄fata ꝯcurrant. Sed Hoſti. dicit ꝙ hec
opinio Inno. ⁊ Ray. multos duxit ad infer/
nū. Jo. an. vero ꝯcordat dicendo ꝙ ſi ſtatim
preciū ſoluit̄ ceſſat rō Hoſti. ⁊ eſt vera opinio
Inno. Si ꝟo preciū nō ſtatim ſoluit̄. ſic nō
licet. Et Inno. intellexit qñ preciū ſtatim ſol
uitur. ⁊ hanc diſtinctionez Jo. an. ſequuntur
Jo. cal. Pe. de ancha. ⁊ Henric⁹ boic. in. c. in
ciuitate. de vſu. ⁊ Lau. de Ridol. in ſuis cōtra
ctibus. Sed do. Anto. in. d. c. in ciuitate. di/
cit ꝙ etiā ſi preciū non ſtatim ſoluit̄ ꝙ licet qñ
ꝓbabiliter eſt certuʒ ꝙ lucratus fuiſſet. Et qđ
dicit Hoſti. ⁊ Jo. an. dicit ꝙ loquunt̄ p̄ſum/
ptiue. Sed qñ certū eſt ꝙ nulla frauſ interue
nit: licet. ⁊ p̄ſumptio cedit veritati. Ideʒ tenet
Panor. ibidē. ⁊ ſic tene in ꝯſcientia. Nec ob/
ſtat dictū Tho. vbi ſupra. qui dicit ꝙ non li/
cet deducere in pactū id qđ de pecunia non lu
cratur: intelligit̄ eñ qñ p̄dicta non ꝯcurrunt.
vt ptʒ ex ratione ſua cū dicit. q2 nō debet ven/
dere qđ nondū habet: ⁊ pōt multipliciter im/
pediri. q2 iſtis ꝯcurrentibꝫ nō pōt impediri:
aliter niſi ſic intelligeret̄ ꝯtradiceret ſibiipi ibi
dem. vbi tenet licere deducere in pactū recom
penſationē dāni ꝑ qđ ſubtrahit̄ ſibi aliqđ qđ
debet hr̄e. ⁊ ꝯtra id qđ expreſſe tenet ſcđa ſcđe.
q. lxij. ar. iiij. De q̄ infra. §. lxxvij.
¶Quid de illo q̄ habens ducentos tradit cen 17
tum iohanni ꝓ ſuis neceſſitatibꝫ expendēdis
cū pacto ꝙ tantū ſibi vltra ſortē reddet q̄ntuʒ
lucrabunt̄ alia centū que ponit in negociatio
ne? R. Inno. ⁊ Jo. an. in. c. ſi. de vſu. tenēt eſſe
vſurariū. qđ verū credo qñ nolebat ea ī nego/
ciationē ponere. ſed ſi omes ducētos volebat ī
negociationē ponere: ⁊ ad inſtantiā Johānis
ſibi taliter dedit erit licit⁹ ꝯtract⁹. dūmō ꝯcur
rant p̄dicta. v. p̄cedentis. q.
¶Utrū ille q̄ vendit poſſeſſionē vel q̄d ſimile 18
⁊ tradit emptori poſſit ſi emptor non ſibi ſol/
uit in termino poſt terminū fruct⁹ poſſeſſiōis
ſuos facere ſine vſura? R. glo. in. d. c. ꝯqueſt⁹
ꝙ pōt in pign⁹ accipe tranſacto termīo: et fru/
ctus ſuos facere ſm̄ doc. Et in h̄ caſu hʒ acti
onē ex ꝯtractu vel officio iudicis ad intereſſe.
ſm̄ Hoſti. C. de ac. emp. ⁊ vend. l. ij. ⁊. ff. de ac.
emp. l. ij. Et ꝙ liceat habes glo. in. l. ij. C. de v/
ſu. ⁊ in. l. curabit. C. de ac. emp. ⁊ ven. Et ideʒ
dic ſi q2 nō vult ſoluere preciū tradendo: vult

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

⁊ cõuenit vt ſibi ſoluat̃ fictũ ſeu penſio debita
donec p̃cium ſoluerit. tex. eſt in. d. l. curabit.
Et vide ſupra Emptõ. §. v. Et ex his patet ꝙ
lucrũ ceſſans licite exigit̃ ſine vſura. Et ꝑ hoc
eſt tex. in. l. ij. in fi. ff. d eo qđ cer. lo. ⁊ in. d. l. cu
rabit. Et facit qđ no. in. l. Julianus. §. offerri
ff. de acti. emp. ⁊ ven. Et qđ no. Inno. in. c. ſa
cro. de ſen. excõ. ⁊ docto. in. d. c. ꝯqueſtus.
19 ¶ Reſpectu damni emergẽtis tenet Tho. vbi
ſ. licere. Pro cuꝰ declaratione querit̃ vtꝝ fide
iuſſor q̃ ꝑ defectu debitoris cõpulſus fuit acci
pere ſub vſuris vt ſolueret creditori: vel ſoluit
vſuras ⁊ capitale creditori: q꞉ iurauerat poſſit
ip̃as exigere a debitore? R. ꝙ ſic: ⁊ om̃ia dãna q̃
occaſione debiti habuit. q꞉ ſeruari debet indem
nis. de fideiuſſo. c. ij. de fo. cõpe. c. fi. li. vi. ff. de
ac. emp. ⁊ ven. l. ſi ſterilis. §. cũ ꝑ venditorẽ. ff.
manda. l. ſi mãdato. §. ſi fideiuſſor. ff. d admi.
tuto. l. ij. §. vlti. Et hec eſt cõmunis opinio. li
cet Alanꝰ ꝯtradicat de vſuris ſolutis. Sꝫ tu
dic ſᷓm eã diſtinctionẽ. de qua habes ſupra fi
deiuſſor. §. ij.
20 ¶ Utꝝ liceat exigere vſuras quas ſoluit ab eo
qui nõ ſoluit in termino? R. ꝙ ſic. ſi duo ꝯcur
rant. Primũ ſi illi dixit ꝙ erat ei neceſſe accipe
re ſub vſuris. Secundũ ſi nõ poterat aliter in
uenire mutuũ: niſi ſub vſuris ſᷓm Alex. d ales
Facit ꝑ hoc. c. quoniã. xiiij. q. iiij. ⁊ c. ſi quis.
de cleric̃. xij. q. ij. Poſſet etiã dici ꝙ etiã ſi mu
tuum potuiſſet inuenire gratis ꝙ nihilominꝰ
poterit exigere vſuras ſolutas. q꞉ nõ tenet̃ ſe al
teri obligare: qđ faceret ſi mutuo acciperet gra
tis. Sꝫ tñ primũ eſt equiꝰ.
21 ¶ Utrũ ille a quo emi lapides tigna ⁊ hmõi.
ex quibꝫ nõ percipit̃ aliquis fructꝰ teneat̃ mi
hi ſoluere vſuras quas ſolui vt ſibi ſatiſfacerẽ
ſi ipſe nõ mihi tradidit p̃dicta in termino. ſed
fuit i mora? R. ſᷓm Bal. in. l. vſuras. C. d vſu.
ꝙ ſic: tanq̃ꝫ intereſſe. Facit tex. no. in. l. luciꝰ ti
cius ſᷓm vnã lecturã. ff. de emp. ⁊ ven. Idẽ te
net Innocẽ. dicendũ eſſe i ſimilibꝫ ꝯtractibꝫ.
puta locationibꝫ. venditõnibꝫ. ⁊ hmõi. Con
cor. Lau. ⁊ Ridol. in ſuis ꝯtractibꝫ. Sꝫ Sa
licetꝰ in. d. l. vſuras. reprobat Bal. dicẽs ꝙ in
tereſſe vſuraꝝ quas ſoluit non debet imputari
debitori ante morã. Sꝫ tu tene primã opinio
nẽ quãdo accepit ſub vſuris taliter ꝙ alio mo
do nõ accepiſſet niſi ꝓpter cõplacentiã vl' vti
litatẽ quã cõſecuturꝰ erat ex tali emptõne. Et
ideo cũ talis ex falſa ꝓmiſſione priuauerit euꝫ
tali vtilitate vel cõplacentia quã plus: vel tm̃
extimabat quantũ intereſſe vſuraꝝ. Ideo tal'
ei tenet̃. Et ſic ꝯcorda.

¶ Utrũ recipiens denarios ſub vſuris qui po 22
ſtea auctoritate ꝓpria alicui amico ſuo ſub ea
dem vſura mutuat ſit vſurariꝰ? R. Monal.
tenet ꝙ ſic. Sed Jo. Cal. in repetitiõe. c. fi. de
vſuris diſtinguit: ꝙ aut facit vt vſurario ſatiſ
faciat ⁊ ſe indemnẽ ꝯſeruet. Et ſic licet q꞉ non
fit ſtipulatio vſurarũ: ſed vt euitet dãnum qđ
tenet. vt in. c. ſi q̃s oblitus. xiiij. q. iiij. q̃m non
tenet̃ cũ ſuo dãno alteri ſubueire. ff. de ꝑſcrip.
v̄. l. qui ſeruandarũ. in p̃ncipio. Aut facit alio
reſpectu q̃ꝫ vt ſe ſeruet indemnẽ. Et ſic non li
cet. ⁊ eſſet vera opinio Monal. puta. quia li
cet nõ mutuaſſet amico: non ꝓpterea volebat
ſoluere vſurario. Concor. Pe. de ancha. poſt
Jo. an. in. c. i. eo. li. vi.
¶ Utruꝫ ille q̃ occaſione mutui labores ſubijt 23
vel damno poſſit in recõpenſationẽ facere fru
ctus pignoris ſuos ſine vſura? R. Hoſtiẽ. in
ſum. ꝙ ſic. de re. ec. nõ alie. c. ad noſtrã. vel etiã
aliquid ꝑ labore licite ꝑcipit vltra ſortem. ſᷓm
eundẽ ibidem.
¶ Utrũ liceat mutuare ſub vſuris illi q̃ vſur 24
pat mea q̃ aliter nõ poſſum hr̃e donec ſim ſa
tiſfactus? R. ſᷓm Alex. lombar. ꝙ ſic. q꞉ nõ reci
pio alienũ: ſed meũ. Facit. c. ab illo. xiiij. q. iiij
⁊ c. i. ⁊. ij. de vſu. Qđ limitat tñ niſi ſcandalũ
ſibi immineret vl' alij. q꞉ tũc nõ liceret.
¶ Utrum gener q̃ accipit in pignꝰ certas poſ 25
ſeſſiones a ſocero ꝑ dote non ſoluta faciat fru
ctus ſuos? R. ꝙ ſic. tex. eſt in. ca. ſalubriter. de
vſu. Qđ intellige ſi primo ꝯcurrat ꝙ ſuſtine
at onera matrimonij vt ſi. d. c. ſalubriter. et. l.
pater. in p̃n. ff. de doli excep. ſcđo ꝙ dos ſit ꝓ
miſſa ſimpliciter. Nã ſi dediſſet terminum de
dote ſoluẽda nihil poſſet recip̃e: q꞉ ante morã
nihil debet̃ ⁊ potuit vxorem accip̃e ſine dote.
Dicat ergo gener. Ego ſuſtineo onera matri
monij: vel ducendo ſuſtinebo: da dotem. Et
ſi ſocer nõ poteſt: dicat ei. Suſtine onera matri
monij dando mihi poſſeſſioneꝫ in pignus. vt
ex fructibꝫ ſuſtineam. Dicit etiã Pa. in. d. c.
ſalubriter. ꝙ ſi gener accepit pignus: ⁊ poſtea
dedit terminũ ſocero de ſoluẽda dote ꝙ nihil
ominꝰ poterit bona ꝯſcientia tenere fructꝰ pi
gnoris. Quod verũ credo q̃ñ dedit terminuꝫ
ad redimendũ pignꝰ: aliter nõ. Tercio ꝙ fru
ctus non excedant onera. quia cauſa ceſſante
ceſſat effectꝰ. de appel. cũ ceſſante. Et cõmuni
ter onera extimant̃ ſᷓm quantitatẽ dotis. Nã
mulier ſᷓm quantitatẽ dotis eſt alimentãda.
l. ſi cũ dotem. §. ſin autẽ. ff. ſolu. matri. ⁊ c. ꝑ ve
ſtras. de dona. inter vi. ⁊ vx. Quarto ſᷓm Jo.
an. do. Anto. ⁊ Jo. de ligna. in. d. c. ſalubriter.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

⁊ Lau. de Ridol. in ſuis cõtractib9. oportet ꝙ
fruct9 ſubijciant fortune. Unde ſm eos nõ li
ceret genero recipe cautionẽ vel ꝓmiſſionẽ cũ
pacto qd̾ interim ꝙ dos nõ ſoluat ꝓ oneribuſ
detur ſibi certa quãtitas annuatim. Contra
riũ ſcʒ ꝙ certa quãtitas recipiatur licite tenet
Paulus de elea. Jo. cal. Pe. de ancha. ⁊ Pa.
in dicto. c. ſalubriter. Et eſt veri9 cũ ſit eadem
ratio .ſ. ꝓpter intereſſe dãni emergẽtis. Limi-
to tñ predicta vera: qñ gener ſi dotẽ haberet
poneret eam in poſſeſſionẽ vel in negociatõeʒ
ex quib9 ꝓbabiliter tantũ haberet: al's non: cũ
nullũ patiat̄ intereſſe.

26 ¶ Utrũ mutuans ſummã pecunie debitã pro
dote genero ꝑfato: ⁊ recipiens ab eodẽ poſſeſſi
onem quã ipe in pignus habet a ſocero ꝓ do-
te faciat fructus ſuos ſine vſura: ſicut gener fa
cit: R. Bald. in rubrica. C. de vſu. ꝙ non. Ra
tio. q2 mutatione ꝑſone mutat̄ priuilegiũ q̃ti-
ens ꝑſona eſt immediata cauſa priuilegij. l. i.
C. de impo. lucra. de ſcrip. ⁊ l. locatio. al's incy-
pit licitatio. §. fi. ff. de publica. Sed hec non
eſt ratio. q2 iſtud nõ eſt priuilegiũ ꝓpter dotẽ
ſed ius cõmune ꝓpter intereſſe. Jdeo cuʒ iſte
mutuans nõ ꝓpter intereſſe: ſed ꝓpter lucruʒ
accipiat fruct9 ex mutuo erit vſurari9. Dicit tñ
Rodo. ꝙ ſi mutuaſſet liberaliter ⁊ gener ſibi ſi
militer liberaliter transferret totũ iuſ qd̾ habʒ
in poſſeſſione ꝑfata licite facerʒ fruct9 ſuos. q2
eos nõ recipet rõne mutui: ſed rõne liberal' do
nationis.

27 ¶ Utruʒ emens a genero ius prefate poſſeſſio
nis faciat fruct9 ſuos: R. ꝙ ſic. nec ibi põt eſſe
vſura: niſi fingeret emere cũ intẽdat mutuare.
Facit ꝓ hoc qd̾ dicã infra. §. lxxvi.

28 ¶ Utrum heredes mariti ſine vſura ſil'r faciãt
fructus ſuos: R. ſm Jo. an. ⁊ Panor. in. d. c.
ſalubriter ꝙ non. quia ratio eſt diuerſa. Naʒ
heredes ſtatim poſſunt ſe expedire reddendo
illi pign9 qd̾ nõ poteſt maritus: de iureiurã.
tua nos. el. ij.

29 ¶ Utrũ relicta cui heredes obligant prefataʒ
poſſeſſionẽ faciat fruct9 ſuos: R. Inno. ⁊ Ho
ſti. Bern. ⁊ do. Anto. in dicto. c. ſalubriter: te
nent ꝙ nõ. ſed cõputabunt̄ in ſorteʒ. Facit. l.
ticia. ff. de ſolu. Sit ergo cauta ⁊ faciat poſſeſ-
ſionẽ vendi vl' in ſolutũ ſibi dari. l. a diuo pio
. §. ſi ſup reb9. ff. de re. iudi. Sed ego credo cõ-
trarium: ſi nõ habet aliunde vnde viuat ꝙ fa-
cit ſuos fructus licite. Et etiaʒ teneo ꝙ poteſt
recipere certum quid annuatim ab heredib9:
donec ſibi reſtituant dotem. vt ſ. dixi. Dos.
. §. xxviij.

¶ Ex prefatis patet ꝙ ratione intereſſe vel lu- 30
cri ceſſantis vel damni emergentis aliq̇d acci
pere vltra ſortẽ non eſt vſura. Sed aduerten-
dũ eſt qñ intereſſe euenit ratione lucri ceſſantiſ
ſiue ex abſentia vel deſtructione rei alteri9 exti
matio non debet deduci in infinitũ: ſed vbi res
ꝓncipalis eſt extimatio nõ debet excedere du-
plum rei ꝓncipalis: ſed cõmunẽ extimationẽ
ipius rei. Ubi ꝟo res nõ habet cõmuneʒ exti-
mationẽ. q2 alia nõ eſt q̄ cõmuniter vendat̄.
vel vbi res eſt incerta: vt ꝟbi gratia: captura
piſciũ: de qua in. l. ſi iactũ. ff. de ac. emp. ⁊ ven.
tunc extimatio fiet arbitrio boni viri: licet exce
dat duplũ. adeo tñ ꝙ in immẽſum non exce-
dat. vt in. l. i. C. de ſen. que ꝓ eo ꝙ inter profer.
Quãdo vero intereſſe euenit rõne dãni emer-
gentis: ſi hoc euenit rõne omiſſiõis ſolũ cõſi-
deratur intereſſe ſolũ intrinſecum: vt. ff. de ac.
emp. ⁊ ven. l. ſi ſterilis. §. cũ ꝑ venditoreʒ. Ex
emplũ. frumentũ non eſt datũ emptori in ter
mino: ſolũ ꝯſiderabit̄ illud quod plus valuit:
qd̾ eſt intereſſe intrinſecũ. nõ ꝙ animalia mor
tua ſint: qd̾ eſt extrinſecũ intereſſe. Si aũt inter-
eſſe euenit ratione cõmiſſionis: ſic tenet̄ de ex-
trinſeco damno. Exemplũ. ꝓmiſiſti mihi da
re frumentũ in tali termino: ⁊ ꝓpterea nõ ꝓui
di mihi aliter. Et ex quo tu nõ dediſti non po
tui ꝓuidere: ex quo aĩalia mortua ſunt: ſic te
neris ꝑ omiſſionẽ ⁊ cõmiſſionẽ. i. falſam ꝓmiſ
ſionẽ ſaltem in ꝯſcientia. Qd̾ intelligo qñ ali
ter ſibi ꝓuidiſſet: ſi nõ fuiſſet tali promiſſione
fraudatus. Aliud exemplũ. Dedit q̇s tignuʒ
violatũ ſcienter: nec aliq̇d dixit ementi: tenebi
tur etiã de ruina dom9 ⁊ de penſione ſoluta: qd̾
eſt intereſſe extrinſecũ. vt. l. Julian9. in ꝓn. ff.
de ac. emp. ⁊ ven. Nõ tñ in infinitũ Unde nõ
veniet penſio dom9 ꝑ longũ temp9. ſed videt̄
ꝙ veniat ſolũ ꝓma penſio. ar. l. in hoc iudiciũ
⁊. l. nerati9. ff. de ſeruo corrupto. vbi corruptor
ſerui tenet̄ nõ ſolũ de ſeruo: ſed de oĩbus rebus
quas aſportauit tũc fugiens. nõ aũt de alijs q̄
poſtea ſucceſſiue furat9 eſt.

¶ Sextus caſus in q̄ licite vltra ſorteʒ exigit̄ 31
eſt qñ id qd̾ capit̄ fit rõne pene. Aduerte tamẽ
ſm Sco. in. iiij. di. xv. q. ij. ar. ij. ꝙ ſi creditor
mallet debitorẽ potius incurrere penã q̄ʒ i ter-
mino ſibi ſoluere eſſet vſura. Sil'r ꝓſumitur
vſura ſup pena appoſita mutuo qñ excedit in
tereſſe. de quo dic vt ſ. Pena. §. xij. Itẽ preſu
mitur in fraudẽ vſurarũ qñ apponens penaʒ
eſt ꝯſuetus fenerari. l. Julian9. §. idẽ. ff. de ac.
em. ⁊ ven. extra de pigno. illo vos. ff. de pigno.
ac. l. vel vniuerſoꝝ. Itẽ qñ ꝑ ſingulos meſes

vel annos dicit̃ committi. autẽ.ad hec.C.de
vſu.ſumpta de corpe.autẽ.vt null⁹ mutua a/
gri. In iudicio tñ aníe ſed apponat̃ ſolũ vt il/
le ſoluat in termino.q̃ꝛ de pecunia intẽdit ali/
ud facere:tũc ⁊ magis cupit ꝙ ſoluat q̃ꝫ penaꝫ
cõmittat.⁊ veriſil'r credidit penã ñ incurrere
qñ appoſuit poterit exigere ſine vſura:etiaꝫ ſi
excedat intereſſe ẜm Rodo.q̃ꝛ intereſt publi/
ce vtilitati vt pacta ſeruent̃. Si vero ponitur
in fraudẽ vſurarũ vel qñ appoſuit veriſil'r cre
didit penã incurſurũ.aut magis cupit incur/
rere penã q̃ꝫ ſoluere:vſurari⁹ erit.xij.q.ij.frater
nitas.⁊.c.in legibꝫ.de arbi.ca.dilecti.⁊ qđ ibi
no. Itẽ aduerte ꝙ qñ nõ ſoluit in termino ꝓ/
pter impotẽtiã vl'ꝓpter nõ culpã ſuã:ꝙ pena
non põt exigi ſine vſura.q̃ꝛ vbi non eſt culpa
nõ debet eſſe pena.l.ſancimus.C.de penis. Er
go exigeret̃ rõne excreſcentie q̃ facit vſuraꝫ.d.
c.ſi.feneraueris. Itẽ qñ ꝑtẽ ſoluit nõ põt tan
ta pena exigi qñ obligatio eſt diuidua.de quo
dic vt ſ̃. Pena.§.xiij.⁊.xiiij.

32 ¶Quid de ſtatuto vl' ↄſuetudine qua ordina
tur vt miſſus in poſſeſſionẽ lucret̃ fruct⁹ ad ra
tionẽ q̃nqꝫ ꝓ centenario donec ſibi fuerit ſatiſ
factũ.vl' ꝙ ſibi det̃ inſolutũ id qđ valet quiqꝫ
ꝓ tribꝫ:R̃. Bal.in.l.acceptã.C.de vſu.q.xviij
⁊ Jo.de imo.in.l.ſi finita.§.ſi plures.ff.de dã.
infect.ꝙ licite ſine vſura illud accipit.q̃ꝛ illos
lucrat̃ rõne intereſſe.⁊ dicit notari in glo.ſup
.§.ſi vero in autẽ.de exhi.re.q̃ ſingular̃ eſt ẜm
eũ. Bart.vero in.l.ſi finita.§. Julianus.ff.de
dam.infec.⁊ Jo.de anania in.c.ſalubriter.de
vſu.⁊ Lau.de Ridol.dicũt ꝙ talis ↄſuetudo
vel ſtatutũ eſt ↄtra ius diuinũ ⁊ in fraudẽ vſu
rarũ. Sed ego dico ꝙ ſi tale ſtatutũ vl' cõſue
tudo emanauit in penã vt debitores artentur
ad ſatiſfaciendũ.⁊ debitor ex culpa ſua nõ ſa/
tiſfecit ꝙ vera eſt opinio Bal. dũmõ ↄcurrat
recta intentio.vt ſ̃.dixi in p̃cedenti.q.nec mi
rũ cũ auctoritas p̃toris ꝓpter nimiã ↄtuma/
ciã hoc facere poſſit.l.fulcini⁹.§.fi.ff.ex qui.
cau.in poſ.eatur. Si vero fit in fraudeꝫ ⁊ mu
tuans poti⁹ velit ĩcurrere penã debitorẽ ⁊ hu/
iuſmõi.ſic vera eſt opinio Bart.⁊ erit vſura.
Oportet ergo ad h̃ vt liceat ꝙ iuſte ſit miſſus
in poſſeſſionẽ nõ tm̃ ex ordine ſed etiaꝫ ex cau/
ſa.hoc eſt.ꝙ in veritate ſit creditor:⁊ ꝓpter in
tereſſe illud plus accipit.puta.q̃ꝛ poti⁹ vellet
ſua.puta centũ q̃ꝫ domũ que valet centuꝫ.xx.
aliter illud plus teneret̃ reſtituere.vt dicimuſ
de pignore in.l.ſi.§.ſinaũt bienniuꝫ.C.de iur.
do.impe.vel ad puniendũ ↄtumaciã debito/
ris ſupabundantiã p̃dictã accipiat.puta q̃ꝛ il
le ↄtumaciter nõ vult ſoluere.

¶Septim⁹ rõne dubij recipit̃ vltra ſortẽ ſine 33
vſura.de q̃ in.c.in ciuitate.⁊ in.c.nauiganti.
de vſu.puta emens rẽ ꝓ minori p̃cio q̃ꝫ valeat
tpe emptionis receptur⁹ eam tempe q̃ veriſi/
militer plus vel min⁹ valere põt nõ erit vſu/
ra.ſi caſus accideret ꝙ plus valeret.quia ẜm
glo.in.c.nauiganti.de vſu.tam emptor q̃ꝫ vẽ
ditor equaliter cõmodũ vel incõmodũ ex di/
latione expectat. Exemplũ.emit quis frumen
tũ tpe madij vel oleũ ⁊ hmõi:in quo vna men
ſura valet vnũ ducatũ ꝓ vno floreno receptu
rus ipm tpe auguſti.ſi eſt frumentum vel tpe
natiuitatis ſi eſt oleũ:in quo tpe veriſil'r põt
valere tantũ min⁹ de vno floreno quãtũ plus.
nõ erit vſura.licꝫ valeat plus. Eſſet bene vſu/
ra ſi tali p̃cio emeret ꝙ veriſimiliter min⁹ va/
lere nõ põt vel q̃d modicũ:ſed bene multum
plus. Qđ aduerte ꝓ iſtis q̃ emũt oleũ tali p̃re
cio ꝙ parũ min⁹ p̃t valere:ſed bene multũ pl⁹.
q̃ꝛ vſurarij ſunt. Aduerte etiã hic ꝙ ſi ille qui
emit rem receptur⁹ alio tpe eam :credebat eaꝫ
plus valere.q̃ꝫuis iudicio cõmuni veriſil'r ſit
plus vel min⁹ valitura:erit vſurarius minus
emendo ꝓpter p̃uentionẽ ſolutõis ẜm Inno.
⁊ do. Anto.in.d.c.in ciuitate.q̃ꝫuis nõ tenea
tur ad reſtõem:ſi veriſil'r plus vel minus erat
valitura.licet ipe non ſic crederet. Sil'r dic de
illo q̃ vendit frumentuꝫ vl' oleũ ⁊ hmõi plus
q̃ꝫ valeat tpe ↄtractus.vt p̃ciũ recipiat tempo
re q̃ veriſil'r põt plus vel min⁹ valere ſi antea
nõ erat venditur⁹ ꝙ licet. Vñ clari⁹ Sco.in
iiij.diſ.xv.dicit. Aut vendens frumentũ tem
pore natiuitatiſ ponit p̃ciũ qđ tũc valet ⁊ expe
ctat vſqꝫ ad madiũ ſolutionẽ.⁊ ſic miſericordi
am facit. Aut ponit mai⁹ preciũ q̃ꝫ tũc valeat
Et tũc diſtingue.ſi erat venditur⁹ in natiui/
tate:ſic erit vſura.ſi ṽo nõ erat venditur⁹:ſed
volebat ſeruare vſqꝫ ad madiũ:⁊ ſolum ꝓpter
inſtantiã req̃rentis vendit:tũc ſi ponit p̃cium
tale tñ ꝙ veriſil'r in madio p̃t plus valere vel
min⁹ nõ erit vſura ꝑ.d.c.nauiganti. Si ve/
ro ponat tale p̃ciũ ꝙ ponat ſe in tuto vt in plu
ribꝫ:⁊ illũ cũ quo ↄtrahit in ꝑiculo vt in plu/
ribꝫ.puta.q̃ꝛ raro p̃t plus valere:ſed min⁹ ſic
cõiter.ſic eſt vſura. Et in h̃ ↄcordãt cõiter ca/
noniſte in dictis.c.in ciuitate.⁊.c.conſuluit.⁊
c.nauiganti.

¶Sed q̃d ſi nõ ponit p̃ciũ:ſed vẽdit cum pa 34
cto.ꝙ q̃ntũ valebit in madio tantũ vult:R̃.ꝙ
ſi vt dixi erat ſeruatur⁹:licet. Si ṽo non erat
ſeruatur⁹ erit vſura. Aduerte tñ ꝙ cũ oleũ vi
nũ ⁊ frumentũ ⁊ hmõi decreſcant illud quod

decreſcit nõ poterit ſine vſura vendere. Jtez ſi
neceſſario ꝑ ei⁹ ↄſeruatione vſq3 ad illud tps
hr̃et aliq̃s expenſas facere. puta pulueriſatio/
nis aut locatõis vaſoꝝ ſeu dom⁹ ꝛ huiuſmõi
ſi ipas nõ detraheret eſſ3 vſura. Et ꝓpterea di
co ꝙ ↄfeſſoꝛ debet multũ ponderare pfata: ne ſi
mul ruat cũ ipis. Et iõ.c. in ciuitate pfatũ me/
rito dicit ↄſulte hoĩes facerent: ſi a tali contra
ctu ceſſarẽt: cũ cogitatiões hoim nequeãt oĩ/
potenti deo occultari. Rõ q2 tales magis ſunt
ↄtenti ita expedire q̃3 piculo ſuo vſq3 ad illud
tps ſeruare. Et etiã vt plimũ ſunt incerti: ſi e/
rant ſeruaturi vſq3 ad illud tps: cũ videamuſ
ꝓpter q̃dã emergentia ꝓpoſitũ ſepi⁹ mutare.
Et ꝓpterea eſt piculoſus ↄtract⁹: niſi bñ clau
ſulet̃. Et mag̃ dubi⁹ eſt caſus qñ nõ ponit p̃/
ciũ tunc: ſ3 vult q̃ntũ valebit in pncipio ma/
dij vel in medio aut in fine. cũ certũ ſit ꝙ totũ
ſi habet multitudinẽ nõ potuiſſet ita pfixe in
pncipio vendere vl' in vno die. ꝛ cõiter mutet̃
preciũ. Si tñ vellet tantũ q̃ntũ valuit plus ĩ
madio: ſic eſſet vſura apta. Si ṽo ſimpl'r di/
xit q̃ntũ valebit in madio: ſic ſm iudiciuʒ hu
manũ attendet̃ mediocritas: vt nõ pl⁹ vl' mi
nus capiat̃: ſ3 mediũ. ar. in autẽ. de ↄſulibꝫ. §.
qm̃ etiã nos: ſ3 tñ piculoſum eſt: cũ forte vẽdi
tur⁹ fuiſſet in illo tpe q̃ min⁹ valuit ĩ illo mẽſe
35 ¶ Utrũ emens reddit⁹ alicui⁹ ciuitat̃ ex guer
ra anguſtiate ꝑ vili p̃cio: ꝛ demũ facta pace lu
cratur. x. ꝑ vno ſit vſurari⁹: R. ꝙ nõ rõne du/
bij. l. cuʒ hereditate. ꝛ. l. ſe. ff. de here. ꝛ ac. ven.
ſm Hoſti. ꝛ Archi. ↄſulũt tñ vt inde largas
faciat elemoſynas.
36 ¶ Utrũ mutuãs rem cũ pacto ꝙ eadeʒ res in
pondere nũero ꝛ mẽſura ſibi reſtituat̃ ſit vſu/
rarius: Exemplũ. puta pecuniam ꝑ pecunia.
marchã argenti ꝑ alia marcha argenti: granũ
ꝑ grano. vinũ ꝑ vino ꝛ hmõi: R. ſm Pe. de
ancha. in. c. vſurarũ. de vſu. li. vi. ꝛ Jo. cal. in
d. c. fi. ꝛ Rodo. ꝙ aut veriſil'r dubitat̃ ꝙ tpe ſo
lutionis tantũ min⁹ p̃t valere q̃ntũ plus. aut
ꝙ nõ plus valebit. ꝛ ſic nõ eſt vſura nec pctm̃
vt in. d. c. fi. q2 ſicut creditoꝛ teneret̃ eã recipe:
ſi vilioꝛ eſſet facta q̃ ad extimationẽ. vt patʒ in
l. vinũ. ff. ſi cer. pe. ꝛ no. glo. in. l. ſi q̃s clericus
xiiij. q. iiij. q2 non eſt neceſſe ſit eiuſdẽ extima/
tionis. licʒ debeat reſtitui eiuſdẽ bonitat̃ q̃lita
te intrinſeca. Jõ nõ peccabit recipiendo p̃cio/
ſioꝛẽ q̃ ad extimationeʒ. Aut veriſil'e eſt ꝙ erit
p̃cioſioꝛ tpe ſolutiõis. Et tunc ſi creditoꝛ erat
ſeruatur⁹: ꝛ nõ aufert libertatẽ debitoꝛi liberan
di ſe qñ velit infra terminũ. ſic licet Si ṽo nõ
erat ſeruatur⁹ ſed interim ↄſumptur⁹. ſic ẽ vſu
ra. Sil'r qñ auferret libertatẽ debitoꝛi liberãdi
infra terminũ: q̃uis eſſet ſeruatur⁹ erit vſura.
Et his ↄcoꝛ. Archi. in. d. c. ſi q̃s clericus. Di
cit tñ Rodo. ꝙ qñ erat ſeruatur⁹ ꝛ nõ abſtulit
libertatẽ debitoꝛi liberandi ſe. q̃uis iõ credide
rit vt ſe piculo exoneraret: ꝛ ꝓximũ piculo ſub
mitteret: nõ tñ ꝓpterea teneret̃ ad reſtõem lu/
cri de neceſſitate. licet peccauerit ꝛ in pñia vt re
ſtituat ſit ei ↄſulendũ. Lau. tñ de ridol. in ſuiſ
ↄtractibꝫ tenet indiſtincte: ꝙ ille q̃ mutuat ꝓ/
ximo ducatũ q̃ mõ valet q̃ttuoꝛ libꝛas: ſi po/
ſtea recipiat q̃nq3 libꝛas vt valet tpe reſtituti
onis ꝙ h̃ licite facit: ſiue erat ſeruatur⁹ ſiue nõ
Sed opi. Ancha. eſt equioꝛ ꝛ tutioꝛ.
¶ Octau⁹ caſus in q̃ recipit̃ vltra ſoꝛtem ſine 37
vſura eſt rõne piculi: p qd̃ ſupabũdãtia p̃t re/
cõpenſari ſm Alex. lom. Res eñ extra piculũ
exiſtẽres plus valẽt q̃3 res eiuſdẽ ſpeciei in peri
culo. Et ſic hec recõpenſatio reducit̃ ad natu
rã rei q̃ ꝓpter piculũ extimat̃ plus vl' min⁹ va
lere. ꝛ ſic excuſat ab vſura. Et in h̃ ↄcoꝛ. Lau.
de ridol. Monal. Mgr̃ Frã. de empoli. Pe.
de ancha. Car. Jo. de anania. in. d. c. nauigãti
ꝛ cõiter oẽs. Et eſt caſus. in. l. naue. ff. loca. et
h̃ patebit ex ſeq̃ntibꝫ dubijs clari⁹.
¶ Utrũ mutuãs pecuniã nauigaturo cũ tali 38
pacto ꝙ ſi nauis cũ capitali piclitet̃ nihil ſibi
teneat̃. Si ṽo res emptas poꝛtauerit ſaluas
teneat̃ ſibi pecuniã mutuatã cuʒ p̃te lucri tra/
dere ſit vſurari⁹: R. ꝙ ſic. caſus eſt in. d. c. na
uiganti. Et aduerte ꝙ doc. diũſimode iſtum
tex. exponũt q̃re eſt vſura in iſto caſu. tu tñ te/
ne ꝙ rõ eſt. q2 tal' mutuans nõ vult mutuare:
niſi cũ tali pacto ſuſceptiõis piculi. Et ꝓpte/
rea grauat debitoꝛeʒ in aliq̃d plus ex mutuo.
Et iõ vſura eſt. Si aũt q̃s liberal'r mutuaret
Deinde poſt mutuũ ad inſtantiã debitoꝝ ſu/
ſciperet ĩ ſe piculũ qd̃ d̃r aſſecuratio licite poſ
ſet aliq̃d lucri ſuſcipe ſine vſura. Et rõ diũſita
tis eſt. q2 receptũ in pmo caſu vltra ſoꝛteʒ dire
cte ↄcernit mutuũ in q̃ om̃is ſupabundantia
ꝓhibet̃. Lu. vi. xiiij. q. iij. c. ij. Sed in ſcd̃o ca/
ſu nõ ſic. q2 nõ ꝓpter mutuũ ſed ꝓpter factũ.
ſcʒ ſecuritatẽ. vñ eſt ↄtract⁹ innoiatus iſte ſe/
cũdus vltra mutuũ. Jtẽ q2 accipe aliq̃d ꝑ aſ/
ſecuratiõe licet ſm oẽs. Ergo mutuũ qd̃ p̃uiſ
q̃s fecit nõ facit eũ peioris ↄditiõis. Et idõ te
ne ꝙ ſiue mutuũ dederit ſiue nõ p̃t licite aliq̃d
recipe: qñ piculũ alicui⁹ rei in ſe ſuſcipit nõ ꝓ
pter mutuũ ſed ad inſtantiã debitoris. Si ve
ro ꝓpter mutuũ cogeret debitoꝛẽ vt piculũ ei
daret cauſa alicui⁹ lucri. ſic eſſet vſura. Et ſic
loquit̃. d. c. fi. Et hoc elicio a. d. Lau. d' ridol.

in ſuis ↄtractibꝰ. Et hoc locū habet nedū in
ſuſceptiōe ꝑiculi maris. ſed etiā cuiuſcūqꝫ ſm
mgr̄m Fran. de ampul.
39 ¶ Utrū accipiētes aliq̇d ꝓ ſaluo ↄducto lici/
te accipiant? R. ꝙ ſic. ſi duo ↄcurrāt. Primū
ꝙ ipē nō teneat̃ tenere ſtratas vel viā ſecurā.
Scdm ꝙ obſeruet qd̄ ꝓmiſit. Sed ſi ipe for
te eſſet cā talis ꝑiculi iniuſte vel non ſeruaret
ꝓmiſſum teneret̃ reſtituere qd̄ accepit. ⁊ vltra
de omi dāno ſatiſfacere.
40 ¶ Quid de pactis q̄ fiūt inter aliq̄s ↄtendētes
ſcꝫ ꝙ tale q̇d erit vel talis fecit tale quid vl̄ fuit
alius ⁊ ponūt. ⁊c. R. ꝙ ſi in hmōi non induci/
tur aliquid turpe. puta votū captande mortꝭ
ſicut in illis qui ponūt ꝙ frater talis mortuus
eſt: vel moriet̃ infra annū. ſic erit vanum. Si
vero tale turpe inducit̃ ſic erit turpe: ⁊ tenebit̃
de bono ↄſilio dare lucratū paupibꝰ.
41 ¶ Utrū. A. q̇ fideiubet ꝓ. B. C. a quo. C. B.
pecuniam mutuo accepit cū pacto ꝙ vult du
os florenos ꝓ centenario fideiuſſiōis ſit vſu/
rariꝰ. dic vt s. fideiuſſor. §. xx.
42 ¶ Utrum mutuans pecuniam Johāni vſqꝫ
ad. x. annos cū pacto ꝙ ſi infra decenniū mor/
tuus fuerit alter eoꝝ debitor ſit liber. Si vero
ſupuixerint ambo dabit ſibi aliq̇d vltra ſortē
ſit vſurarius? R. ſm Alex. lom. ꝙ ſic. Ratio.
qꝛ periculū nō excuſat vbi cauſa tꝑis nō pro/
pꝛꝗ aliq̇d plus accipit̃. ſed vbi nō cā tꝑis tūc
ꝑiculū excuſat. Uel dic ꝙ iō eſt vſurariꝰ. qꝛ ex
mutuo exigit obligationē alicuiꝰ vltra ſortē:
licet ſub ꝑiculo. d. c. fi. de vſu.
43 ¶ Utrum ciuis qui mutuat cōitati. lxx. duca
tos q̄ cōitas habet ex ſtatuto ꝙ quicunqꝫ hn̄s
filiā vnius anni. lxx. dederit habeat q̇ngentos
ꝓ ipa maritanda ſi vixerit vſqꝫ ad. xv. annum.
Si vero ante p̄ſatū tꝑs mortua fuerit totum
amittat ſit vſurariꝰ? R. ꝙ ſic. qꝛ in mutuis ve/
ris vel interp̄tatis ſpe lucri p̄ncipaliter factis
periculū vel dubiū nō excuſat a fenore. d. ca.
fi. Nec ob. dictū Ri. i. iiij. di. xv. ar. v. q. v. qd̄
vult ꝙ qn̄ capitale ⁊ lucrū ſtat ad ꝑiculū mu/
tuantis licite recipiat̃ vltra ſortē. qꝛ iſtud ē ve
rū qn̄ periculū euenit ex natura rei q̇ allegat
d. c. fi. ſed in caſu iſto eſt ꝑiculū ex lapſu tꝑis.
Et iō ↄtractꝰ illicitꝰ ⁊ vſurariꝰ.
44 ¶ Quid de illis q̇ dant eccleſijs pecuniā vt re
cipiant ab eis certas poſſeſſiōes tenēdas toto
tꝑe vite ipoꝝ. ⁊ poſt mortē debeant redire ad ec
cleſias? R. Hoſt. tenet ꝙ licet. ⁊ h̄ rōne ꝑiculi
ſeu incertitudinis. allegat. l. i. C. de pact. ⁊ l. i.
. ff. ↄdi. ⁊ de. niſi habeant prauā intentionem.
Hoſt. tenet ꝙ eſt ↄtractꝰ vſurariꝰ qn̄ dat̃ pecu

nia. Secus qn̄ daret vnā poſſeſſionē eccleſie
⁊ recipet equiualentē vſurꝰ vel fructurꝰ vtraqꝫ
in vita ſua vt poſt mortē eiꝰ ad ecclīam ambe
cū pleno dn̄io reuertant̃. qꝛ ſic licet recipe i du
plo valentē plus qꝫ ſua quā ↄfert. Silr̄ ſi ſuā
ex nunc voluerit in eccleſiam trāſferre oīno vt
ipe ea nō vtatur ſeu fruat̃ poterit licite ab eccle
ſia recipe poſſeſſionē valentē in triplo. vt. x. q.
ij. p̄carie. Ego vero dico ꝙ etiā qn̄ dat̃ pecūia
ꝙ licet dūmō ſeruet̃ equalitas iuris naturalis
ſm Ric. in. ij. quol. q. xxiij. ar. iij. qꝛ talis ↄtra/
ctus nō eſt ↄtractꝰ mutui veri vel apparētis:
ſed potiꝰ eſt ↄtractꝰ innoīatus q̄ magis aſſimi
lat̃ ↄtractui emptiōis ⁊ venditiōis. Et ideo ſi
debet licere optet vt nō appareat q̇s habeat p̄/
tem meliorē. ſed ꝙ videant̃ eq̄les tam vendēs
qꝫ emens: aliter eſſet illicitꝰ. Idē dicit Ric. de
eo q̇ emit annuos redditꝰ etiā pecuniarios vl̄
cenſum penſionē vl̄ prediū hereditarie vel ad
vitā emētis ꝙ licet: ſi debita ſeruet̃ eq̄litas. Et
Alex. lom. in q̄. ſuo idem tenet: ⁊ cōiter omēs
doc. pariſiēſes ⁊ canoniſte in. d. c. in ciuitate.
verū eſt ꝙ Inno. ibidē limitat in redditibꝰ cō
ſtitutis nō ↄſtituēdis de nouo tꝑe ↄtractꝰ ſed
nō eſt rō diuſitatis: dūmō redditꝰ ſit realiter
in re nō ficticie. Idē tenet Inno. ibidē de em
ptione noīe debitoꝝ ꝙ licet. Facit. l. iubemus.
la. ij. C. de ſacroſan. ec. Et idē dicendū ſi p̄ſata
emant̃ in ꝑpetuū. Pe. de ancha. dicit ꝙ ſi red
ditus de nouo ↄſtituti ſint pecuniales. qꝛ ha/
bent magnā vicinitatē cū mutuo potius taliū
emptio dicit̃ ↄtractꝰ vſurariꝰ. Et eſt veꝝ q̄ ad
p̄ſumptionē. Secꝰ eſſet in ↄſcia qn̄ vere eme/
rent̃. Rodo. tn̄ dicit ꝙ qn̄ emit̃ redditꝰ ad vi
tā emptoris ꝙ tūc nō eſt tutū: ne vendēs deſi/
deret mortē emptoris. Et placꝫ mihi. Rō. qꝛ
pactū qd̄ inducit votū captāde mortꝭ non va
let. l. fi. C. de pac. ⁊ l. ſtipulatio h̄ mō. ff. de ver.
ob. Et iō ꝓhibet̃ ꝓmiſſio p̄bende nō vacantis
in. c. ij. de ↄceſ. p̄ben. li. vi. Et h̄ qꝛ eſt cōtra bo/
nos mores. ideo nō dꝫ admitti. l. pacta. C. de
pac. Nō tn̄ nō eſt dicēdū ꝙ ſit mortale pctm̄
vendere vl̄ emere ad vitā ſm ſe. qꝛ h̄ nō inue/
nit̃ ꝓhibitū ſi debite ſeruent̃ circūſtātie: aliter
vſuſfructꝰ nunqꝫ poſſet ↄſtitui q̄ finit̃ morte.
. §. finit̃. inſti. de vſufr. Emere aūt vel vendere
ad vitā venditoris magꝭ licet. qꝛ tale votū nō
p̄t interuenire. Nec ob. qd̄ dixi de emptōe red
dituū pecuniarioꝝ ꝙ pecunia nō eſt vendibi
lis. qꝛ qd̄ eſt mediū venditiōis non p̄t eſſe ter
minꝰ. Quia ſciendū eſt ꝙ ſicut in bonis noſtrꝭ
habemꝰ mobilia ⁊ imobilia. ſic ⁊ ius vtroꝝqꝫ:
⁊ ipm ius p̄t vendi. ſicut ipa mobilia ⁊ imobi

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

lia. Nõ ergo vendit̃ pecunia: ſʒ ius pcipiendi
ipos reddit⁹ pecuniales: q̃ vendito tráſit ipſa
pecunia. ſicut ius patronat⁹ qd̃ vendi nõ põt
tranſit vẽdita terra q̃ illud hʒ. Aduerte tñ q̄
ſi q̃s recipiat centũ a Tytio vt ipe Tyti⁹ ↄſti
tuat ſe debitorẽ reddit⁹ annual' maioris q̃nti/
tatis q̃ʒ accepat vſura eſt. q2 in re null⁹ eſt red
ditus q̃ emat̃ niſi Tyti⁹ eſſet perſona q̃ ſoleret
locare opas ſuas ad tantũ p anno ⁊ ipas ven
deret. Sil'r vſura videt̃ q̃n exigit̃ pl⁹ de reddi
tu q̃ʒ res reddat in fructibꝫ de lucro. Nõ bene
no. q2 pauci aduertũt. Et attẽde q̄ talis ↄtra
ctus quo q̃s emit reddit⁹ poſſeſſionũ vel do/
mus cõiter fit ſub ↄtractu emphiteotico ſiue
libellario ⁊ cũ pacto: q̄ ille qui ſoluit penſionẽ
poſſit reemere ⁊ ſe liberare a dicto cenſu. vñ dr̃
in aliquibꝫ ptibus venditio a ficto ⁊ a catha
franchi. Et ppterea licet locatio poſſit fieri p
pcio toti⁹ reddit⁹ quẽ reddit dom⁹ vel poſſeſ/
ſio. Nõ tamẽ ſic poterit fieri in iſto ↄtractu li
bellario. q2 talis tenet̃ manutenere rem ſuis ex
penſis. l. ij. C. de iur. emphi. Et tenet̃ etiaʒ ſol/
uere penſionẽ. licet res pereat caſu fortuito dũ
mõ maior ps nõ pereat. Secus in ↄductore
q2 nõ tenet̃ ſuis ſumptibꝫ manutenere. l. colo
nus. in pn. ff. loca. nec tenet̃ peunte re caſu ſi/
ne culpa. c. ppter ſterilitatẽ. de loca. Et ideo ſi
tantũ vult de cenſu q̃ntũ ſolueret ↄductor ſim
plex eſt iniuſt⁹ ↄtract⁹ ⁊ in fraudẽ vſure ppter
pactũ de retrouendẽdo. de q̃. j. §. lxvi. cũ ſe. Et
ppterea dʒ haberi reſpect⁹ non ad fructus ſi
excedũt. ſed ad q̃ntitatẽ pecunie ſolute p pcio
ita q̄ talis penſio multiplicata per. xx. annos
aſcendat ad totalẽ extimationẽ rei ſic locate.
Et ſic erũt. v. p centenario. vt eſt tex. in autẽ.
de nõ alie. §. q2 vero. ⁊ in autẽ. ppetua. C. de ſa
croſanc. ec. ⁊ ibi no. glo. Et ſequit̃ Bart. in. d.
l. ij. ⁊ do. Bartholome⁹ cipola veronenſis. et
iõ ſi locaret̃ ſimpliciter p. vi. non poterit dari
ad libellũ niſi p. v. Unde q2 cõmũiter grauat̃
talis in cẽſu. iudico cõiter ↄtractũ talẽ illicitũ
⁊ in fraudẽ vſurarũ.
45 ¶ Utrum emens frumentũ in herba vel vinũ
in vite aut oleum ⁊ hmõi: anteq̃ʒ ſint matura
minus q̃ʒ valebũt tpe quo matura erũt ſit vſu
rarius: cũ videat̃ mutuũ interpretatuʒ. R. ſm
Bal. in rubrica. C. de vſu. q̄ aut p̃ſens nume/
ratio eſt cauſa dãni ipi⁹ vendẽtis. ⁊ ſic eſt vſu/
ra. p. c. in ciuitate. de vſuris. Aut ſola ↄuentio
q2 preciũ non ſoluit̃ de p̃ſenti. Et ſic ↄtract⁹ li/
cet nõ ſit vſurari⁹: eſt tamẽ illicit⁹. Aut neutrũ
eſt cauſa damni. q2 nõ plus valet frumentuʒ
vel vinũ ſub tali qualitate ppter periculũ cui
ſubiacet. Et ſic licet. l. fiſtulas. §. frumenta. ⁊
l. ſi debitor. §. veriſimile. ff. de ↄtrahen. empti.
Hoc intelligo q̃n emit̃ nõ in genere ſed deter
minate. ſ. frumẽtũ iſti⁹ agri in herba. vel vinũ
iſtius vinee ⁊c.
¶ Tene ergo p toto iſto. viij. caſu meli⁹ intelli 46
gendo hanc regulã q̄ ſi mutuũ ſit p̃ncipaliter
ſpe habendi vltra ſortẽ nullũ piculũ pt excuſa
re q̃n ſit vſura tal' ↄtract⁹. Si vero mutuũ fit li
beraliter. ⁊ poſtea ppter periculũ aliq̃d accipit̃
excuſat.
¶ Nonus caſus eſt rõne admiſtrationis. pu/ 47
ta tenebat̃ q̃s collocare pecuniã alteri⁹ in em/
ptione prediorũ vt tutor vel in aliud fructuo/
ſum: ⁊ nõ fecit ille cui⁹ erat pecunia poterit tan
tũ vltra p̃ncipale accipe q̃ntũ lucri habuiſſet
veriſil'r ſi vt debuit collocaſſet. l. tutor q̃ reper/
toriũ. §. ſi poſt depoſitionẽ. ff. de admi. tu. Et
facit ↄtra platos q̃ p̃nt acq̃rere eccl'ie ⁊ nõ faci
unt. xij. q. ij. quicũq̃.
¶ Decimus caſus eſt rõne hoſtilitatis. Naʒ 48
quẽ poſſum pſequi gladio ⁊ bonis ſpoliare iu/
ſte poſſum etiã licite vſuras ab eo extorquere.
xiiij. queſt. iiij. ab illo. dũmodo nõ ſit ſcanda
lum alijs.
¶ Undecimus caſus rõne oſtentationis. Ex 49
emplũ. do tibi pecuniã ſignatã ad oſtentatio
nẽ vel etiã ad ſupponendũ pignori. ita q̄ vo/
lo illã met quã tibi dedi in numero mihi reſti
tuas: ⁊ vltra eã aliq̃d lucri. Nã talis ↄtractus
licet cũ nõ ſit mutuũ: ſed poti⁹ locatio. vt not.
glo. in. c. ſi feneraueris. xiiij. q. iij. ⁊ in. d. c. con
queſtus. ⁊ facit. l. iij. §. vlti. ⁊ l. ſe. ff. cõmo. Cõ
cordat Sco. in. iiij. diſ. xv.
¶ Duodecimus eſt rõne alteri⁹ contractus a 50
mutuo vero vel interp̃tato. Nam in ſolo mu
tuo vero vel interpretato conſiſtit vſura: q̃n
aliquid ſupra ſortem. id eſt mutuatũ exigitur
quia vſus rei in mutuo nõ eſt ſepatus a con/
ſummatione ipius rei mutuate ſeu dominio.
Ideo exigens aliq̃d vltra ſortem rapit vſum
⁊ ſic dicit̃ vſura. nõ ſic in alijs ↄtractibus. Et
q2 aliq̃n ↄtractus apparẽter nõ videt̃ mutuũ:
⁊ tamẽ eſt ſaltẽ interpretatũ. ppterea de mult̃
queſtionibꝫ ſubinferã que fiũt in diuſis ↄtra
ctibus a mutuo apparẽti.
¶ Et p̃mo circa cambia ſciendũ q̄ oĩa reducũ 51
tur ad tria. ſ. realia ſolũ. ⁊ ſcd̃o ad realia ⁊ p lit
teras. ⁊ tercio ad ſicca.
¶ De cambio reali ſolũ. Utrũ cambiuʒ reale 52
liceat quando rõne eius aliquid lucri accipit̃:
⁊ eſt q̃n quis hʒ ducatos in auro velleʒ mone
tam: vel hñs monetã vellet aurũ vel alterius

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

generis pecuniã campſoꝛ vult tm̄ ꝑ ducato: vtrū ſit vſurariꝰ: R. ꝙ nō. qꝛ nō pt eſſe mutuum in cãpſoꝛe in h̃. vn̄ minuere ſoꝛtē nō pt eſſe vſura: ſed bn̄ augere. tex. eſt no. in. l. rogaſti. §. ſi tibi dedero. ff. ſi cer. pe. poſſet bene eſſe iniuſticia qn̄ exceſſiuū lucrū accipet reſpectu laboꝛis. Et licʒ qdã dicant licere cãpſoꝛibꝫ ſolū qui de h̃ faciūt artē nō alijs. tn̄ ego nō video rōem diuerſitatis cur nō poſſum extimare laboꝛē nūc rōnis vnius ducati vnū ſolidū ſic quilibꝫ aliꝰ. Tn̄ eſt veꝝ ꝙ aliqd plus pn̄t rōnabiliter accipe illi q de hoc faciūt artē. qꝛ maioꝛes laboꝛes poꝛtãt cū ſemꝑ ſint pati.

53 ¶ Utrū cambiū reale ꝑ lrãs liceat. ꝛ fit duobus modis. Primo h̃ mō. Ego habeo h̃ Ianue centū aureos vellem ꝙ mihi rn̄derent rome. ꝯuenio cū cãpſoꝛe vt faciat mihi lrãs quibus dent mihi. xcv. ſolū: reliquū lucret. R. ſʒ Bal. in. c. i. de plus peti. ꝙ licitꝰ eſt tal ꝯtractꝰ ꝛ neceſſariꝰ iuregentiū munitꝰ naturali rōne: eo ꝙ cãpſoꝛ ſubit ꝑicula viaꝝ ꝛ dãna nūcioꝝ penſiones opaꝝ ꝛ ſalarioꝝ factoꝝ. vt no. in. l. ꝑiculi. ff. de nauti. feno. ꝛ. l. traiectice. in prin. ff. de ac. ꝛ ob. ꝛ. l. qui rome. §. i. ff. de ver. ob. vn̄ ſi aliquid lucrat hoc eſt iuſtū cū induſtria accedat rei licite. l. ſi heres. ff. ad. l. falci. preterea numerãti mihi decē licʒ paciſci ꝙ ei nō reddã niſi nouē cū nō poſſit ee vſura minuere ſoꝛtē ſʒ bene augere vt dictū eſt. Poſſet tn̄ eſſe iniuſticia qn̄ exceſſiuū lucrū capet reſpectu laboꝛuʒ ꝛ expenſaꝝ ꝛ ꝑiculi. vl qn̄ pecunias non bonas darent. Fit ſcdo mō cambiū per lrãs ꝛ reale h̃ modo. Eſt vltramontanꝰ qui hn̄s mille ducatos venetos ꝛ intendēs ferre eos venetias: vbi plus valēt ꝛ ibi expendere inuenit cãpſoꝛem in ſua patria hn̄tē tabulã cambij venetijs ꝛ tradit ei ad foꝝ cambij venetiaꝝ. vt ſibi venetijs reddant. Talis ꝯtractꝰ pt eſſe licitus. ꝛ eſt qn̄ nō intendit ꝑpter pꝛioꝛē traditōem habere lucrū: ſed rōne patrie illud repoꝛtat. Si vero ex h̃ ꝙ pꝛius tradit vltra montes qʒ recipiat venetijs intendit lucrū hr̄e: erit vſurariꝰ: cū pꝛioꝛ traditio inducat rōeʒ mutui ꝛ ſpe habendi vltra ſoꝛtē. ꝛ ſic erit vſura.

54 ¶ Utrū cambiū ſiccū ſit licitū: R. ꝙ nō. qꝛ dꝛ ſiccū eo ꝙ in ꝟitate eſt ſiccū a charitate ꝓximi ꝛ ſiccat aĩaʒ a grã dei. ꝛ fit. vij. modis. Primo h̃ mō. Recipio florentie a campſoꝛe decem libꝛas groſſoꝝ: q tūc valent centū floꝛenos cuʒ pacto: ꝙ tenear ipi cãpſoꝛi tantū dare qntum infra decē dies pꝰ celebꝛatū ꝯtractū valebūt libꝛe groſſoꝝ venetijs. q aliqn̄ valent plꝰ aliqn̄ minus. ꝛ h̃ hinc ad mēſem receptiōis coꝝ: vl ſi plus vult tenere de mēſe in menſem renouat modo ꝑdicto. ꝛ tale cambiū eſt illicitū ꝛ vſurarius ꝯtractꝰ. qꝛ eſt ibi mutuū cū ſpe habēdi vltra ſoꝛtē. qꝛ licet aliqn̄ minꝰ valeant: tamen vt in pluribꝫ plus valent: nec excuſatur ꝑpter periculū. vt ſ. patuit. tex. eſt clarꝰ habenti oculos coꝛdis in. d. c. fi. de vſu. Et talis ꝯtractus eſt ad ꝑniciē ciuitatū: experientia teſte q eſt oim magiſtra. c. qʒ ſit. de elec. li. vi. Et ꝙ ſit illicitus cōiter tenet a doc. Scdo fit hoc mō. Habeo hic Ianue centū aureos ꝛ trado eos Petro vt mihi totidē rn̄dere faciat hinc ad menſem rome vbi plus valent: veriſilr ꝛ credit. Et ſimiliter vſurariꝰ eſt. qꝛ eſt mutuū cuʒ ſpe hn̄di vltra ſoꝛtē. c. ꝯſuluit. ꝛ. c. in ciuitate. de vſu. Tercio fit hoc mō. Habeo h̃ Ianue centū aureos qs do Petro indigēti vt mihi rn̄dere faciat a Londres ſeu Bꝛuges hinc ad tres mēſes alterꝰ generis monetã. puta tot libꝛas de ſterlini ꝛ hmōi. Iſte ꝯtractꝰ cōiter eſt vſurariꝰ ſm Hoſti. ꝛ Goff. qꝛ cōiter fit vt inde lucret. Et licet aliqn̄ nihil lucret. tn̄ in extimatiōe hʒ lucrū. Et ſic cū ſit mutuū cū ſpe hn̄di vltra ſoꝛtem erit vſura. Nec rō ꝑiculi excuſabit ſic dictū eſt. Idē dic qn̄ Ianue exiſtēs emit turonēſes recipiēdos in francia in talibꝫ nūdinis ſm Alex. lom. cū tales emant plus vl minus ſm tꝑis dilationē. ꝛ intendãt lucꝝ qd cōiter euenit. Fit Quarto h̃ mō Ianue exiſtēs dat certã monetã alicui vt ſibi reddat in ſcutꝭ Lugdunij tꝑe ferie q ibi fiet. vbi grã. extimat h̃ Ianue ſcutū. xxviij. ꝛ ſic dat tantã monetã ad rationē de. xxviij. ꝑ ſcuto ꝙ aſcēdet ad ſcutos centū: q ſicuti in lugduno vt plurimū valēt. xxx. vel ſaltē plus. de. xxviij. Idē dic d hinc neapolim ad tot carlinos ꝑ ducatꝭ ꝛ hmōi ſʒ Monal. ſunt vſurarij. allegat. c. eijciens. lxxxviij. di. ꝛ. d. c. fi. de vſu. Quito mō fit ſic. Ego indigeo pecunia h̃ Ianue qro mutuo ꝛ nō inuenio niſi hoc pacto ꝙ recipiam ad rōnem cambiorū de Londres vel Bꝛuges: cū ego accipiens nō habeam banchū in Londres vl Bꝛuges: nec mutuans. Ideo mutuat iſto mō. qꝛ velit deferre ſuas pecunias a Londres: ſed vt ſic lucretur ex tali ꝯtractu nunc de Ianua ad Londres. ꝛ de Londres ad Ianuam. Et ſic patet ꝙ non licet. Unde dic ꝙ eſt vſura. Fit ꝛ ſexto modo peſſime. Et dꝛ cambiū recambiuʒ. ꝛ fit h̃ mō. Ego indigens pecunia hic Ianue qro aliquē qui mihi mutuuʒ det. Eſt aliqs q dat mutuū ad rationē cambioꝝ de Londres cuʒ pacto ꝙ ſcribat litteras: ꝛ tamen nō mittit: ſed ipas retinet ꝛ ſm ꝙ lucrat cambia in eundo ꝛ

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

redeundo ita accipiet vltra ſortem. ⁊ vſurarius peſſim⁹ eſt. Septimo modo fit cambiũ in romana curia: qđ quidẽ eſt vſura clara. licet ſub cambio pallietur. ⁊ fit ſic. Clericus ↄſecut⁹ de nouo aliqđ beneficiũ ꝓ expeditione bullarũ ipſius indigens pecunijs petit a campſore ſub mutuo certã ſummã. puta centũ ducatos reſtituẽdos in patria. puta turonie hinc ad ſex menſes monete ibi currẽtis ei quem prefatus campſor ſtatuerit: mutuat campſor. ſed vltra cambiũ exurgens ex varietate valoris monete in diuerſis locis exigit. v. vel. viij. ꝓ centenario. tales campſores vſurarij ſunt indubitãter Et licet quidã conati fuerint defenſare ꝙ licite pt fieri tale cambiũ ſic cũ pmo ſcđo tercio quarto q̃nto ⁊ ſexto modo dictũ. Dicẽdo ꝙ non eſt ↄtractus mutui: ſed pmutatiõis vł emptiõis ſeu ↄtract⁹ innoĩat⁹ ſaltẽ. ⁊ lucrũ ꝓueniat ratione dubij vel patrie. Jđ nõ pt eſſe vſura. Sꝫ ↄtra ipſos eſt text⁹ dicti ca. ſi. a contrario ſenſu vbi dicit. Jlle quoqꝫ q̃ dat decẽ ſolidos vt alio tpe totidẽ ſibi grani vini ł olei menſure reddãtur. q̃ licet tũc plus valeant: tñ vtrũ plus vel min⁹ ſolutionis tpe ſint valiture veriſilr dubitat nõ debet ex hoc vſurari⁹ reputari. hec ibi Ergo a ↄtrario ſi veriſilr plus pſumerent valiture tpe ſolutiõis eſſet vſurari⁹. Et iſte contractus videt emptiõis vł pmutatiõis aut ſaltẽ ↄtractus innoĩatus. qꝛ dat pecuniã receptur⁹ granũ ⁊ hmõi: q̃ magis diſtãt a ducatis qꝫ ſterlini. ꝓpterea tene indubitanter ꝙ eſt ↄtractus mutui interpſtati cũ ſpe habendi vltra ſortẽ celebrat⁹. Nec obſtat ꝙ aliqñ min⁹. qꝛ vt plurimũ ⁊ in extimatiõe intendũt lucrũ ⁊ ineſt. Et licet Archi. flo. in ſumma teneat ꝙ tales ſolũ ſunt vſurarij mẽtales. Tu tñ eos dicas eẽ vſurarios etiã reales. qꝛ mutuũ petenti nõ volũt dare niſi cũ iſto pacto. Et ſic ptꝫ ꝙ ſunt vſurarij mẽtales ⁊ reales. vñ Hoſti. ⁊ Goff. dicit tales vſurarios q̃ntũcũqꝫ ſub ſpecie pmutationis emptiõis vł alteri⁹ ↄtract⁹ pallient: et oĩbus execrabiliores ſunt: q̃ de nũdinis ad nundinas tales ↄtract⁹ faciũt cum excedãt centeſimã ſm Hoſt. cũ quo ↄcor. Alex. lom. Eſt tñ ↄtract⁹ in q̃ nõ dicerẽ ↄtractũ vſurariũ nec illicitũ. videlicꝫ. Eſt aliq̃s qui vellet ire de Janua Londres ꝓ negociatiõe nollet ſecũ deferre pecunias ꝓpter picula q̃rit aliquẽ cui det ſuas pecunias hic Janue q̃ faciat ſibi rñdere totidẽ londres. ſed qꝛ ꝓpter abuſum pſatorum mercatorꝝ nõ põt pſcire determinate q̃t libras de ſterlini valeant ſue pecunie accipit lras ſm curſum cambij a quodã hic Janue cui dedit ſuã pecuniã ⁊ inde lucrat aliq̃d. Dico ꝙ ſi iſte nõ ideo hic dat vt inde p cambiũ lucret. ſed ſolũ vt ſuas pecunias londres habeat: ꝙ tale lucrũ ſibi adueniẽs nõ faciet eũ vſurariũ: cũ adueniat ſibi poti⁹ rõe incertitudinis ſeu patrie qđ excuſat ab vſura. qñ mutuũ nõ ſit ſpe habendi vltra ſortẽ. Si tñ poſſet ſcire preciũ ſue pecunie preciſe. ⁊ ſic habere. ⁊ vellet hmõi lras cambij eſſet vſurarius. qꝛ iaꝫ intenderet lucrũ ex mutuo: nec incertitudo euꝫ excuſaret dicto capitulo ſi.

¶ Utrũ deponens pecuniã apud campſorẽ vł mercatorẽ vel artificeꝫ ꝓ qua qꝛ negociat dat deponenti certũ q̃d ꝓ cẽtenario licite recipiat? R. ſm Bald. in. l. i. C. ꝓ ſocio. Aut talis depoſuit in ſpẽ. ⁊ tũc qꝛ illicite vſus eſt pecunia depoſita tenet oĩe lucrũ reſtituere deponẽti. qꝛ ex re illius locupletior fact⁹ eſt. ar. l. q̃ ſine vſuris. ff. de nego. ge. Sed ego nõ credo in ↄſcia ꝙ teneat de neceſſitate per ea q̃ dixi Reſtitutio pmo de lucro ꝙ vſurari⁹ pcepit ex pecũia vſuraria. qđ nõ tenet reſtituere. Aut vſus eſt licite. qꝛ depoſuerat in numero. ⁊ tũc ſi deponens nõ habuit animũ feneradi. ⁊ campſor liberaliter dat vel ex quadã equitate: ſic licite recipere põt ſine vſura. Si ſcđo dat ex quadã neceſſitate credens ſe obligatũ excuſat deponẽs q̃ꝫdiu bona fides durat. ſ. credẽs ꝙ liberaliter dedit. Nã obligatio antidotorꝝ iuſtã parit receptionẽ p errorẽ ſoluti. l. ſi teſtamẽto. §. i. ff. de fideiuſ. Si ſcđo deponẽs habuit animũ aliq̃d habendi lucri. ſic vſurari⁹ eſt. qꝛ verũ mutuũ ẽ cũ ſpe hñdi vltra ſortẽ cũ ſit in nũero nõ in ſpẽ niſi depoſuiſſet rõne ſocietatis cũ piculo ſuo. ſꝫ quo ad reſtõnem dicvt ſ. Reſtitutio pmo in verbo vſurarius. 55

¶ Utrum deponẽs pecuniã dotalẽ apud mercatorem. ita ꝙ ſit ſalua ⁊ recipiat aliq̃d de lucro ſit vſurarius. vide ſ. dos. §. xi. ⁊ ſocietas. i. §. vij. 56

¶ Circa ↄtractũ emptiõis ⁊ venditiõis. qꝛ ſepe interuenit mutuũ verũ vł interpſtatũ. Jđo plura querunt. 57

¶ Utrum mercator ſeu artifex ſit vſurari⁹ qui illi qui ſtatim ſoluit rem vendit ꝓ minori precio qꝫ illi qui non ſoluit incõtinenti. ſed vult terminũ? R. pſuppono pmo qđ dicit Sco. in iiij. diſ. xv. q. ij. ⁊ Ricar. in. ij. quol. q. xxiij. ar. iij. ꝙ penſatio valoris rerũ vſualiũ nõ põt fieri a nobis niſi p coniecturalẽ ſeu ꝓbabilẽ opinionẽ. Et hoc quidẽ nõ punctualiter ſꝫ ſub q̃dã latitudĩe eq̃litatis. vñ puus exceſſ⁹ eq̃litatẽ illaꝫ nõ corrumpit. ſed tũc ſolũ quãdo eſt ibi 58

tantus exceſſus ꝙ inequalitas clare videt̄. Et
talis exceſſus ꝯtractū viciosū reddit. Et h̄
ꝑſuppoſito. R. ad. q. cū diſtinctione. ꝙ aut ta
lis venditor nō excedit ꝑfatā equalitatꝫ latitu
dinē cū illo qui vult terminū. licet ꝓ minori da
ret ſi ſtatim ſolueret preciū. Et ſic nō eſt vſura
Exemplū: extimatur pecia talis panni ab ali
quibꝫ. x. ab alijs. xi. ab alijs. xij. ſtatim ſoluēti
libenter daret ꝓ. ix. vel. x. nō ſoluenti vult. xij.
nō eſt vſura. cū nō excedat rōne tp̄is equalita
tem latitudinis iuſti precij. Si vero ꝑfatā la
titudinis equalitatē tranſcenderet. vt puta qꝛ
vellet. xiij. vel. xiiij. ſic eſſet vſura. c. ꝯſuluit. de
vſu. Idē dic de eo q̄ nō vult ꝓrogare terminū
debitori niſi aliq̄ dato. d. c. ꝯſuluit.
59 ¶ Quid ſi ex inueterata mala conſuetudine et
paucitate pecunie currentis cōiter vendit̄ ad
temp⁹ plus q̄ȝ inuenire poſſet emptorē ſtatim
ſoluentē: R. ſanct⁹ Tho. in quadā. q. ꝛ Bira.
obdo. in ſuis ꝯtractibꝫ ꝙ ſi tales ſolū hoc faci
unt vt iuſtū preciū extorqueant nō erunt vſu
rarij. vnde ne decipiaris. attende ſi preciū oc/
currens ſit iuſtū an nō. Et hoc tibi demōſtra
re poterit ſi attendat̄ an mercatores ſi vende/
rent tali precio ꝯſideratis laboribꝫ ꝛ ceteris de
bitum lucrū cōiter reportarent. qꝛ ſi ſic eēt pl⁹
non poſſet vendi ſine vſura. Si vero nullū
lucrū cōmuniter haberēt: ſic eſt clarū ꝙ nō eſt
iuſtū preciū: illud qđ taxatur de ꝑſenti ſoluen
ti. ſed hoc ꝓueniat potius ex nimia cupidita/
te pecunias habentiū qui tali ꝑcio volunt eme
re: vt poſtea modo ſuo vendant. Et iō ſi plus
vendunt illo precio ad temp⁹ dūmodo iuſtū
preciū nō excedant qđ deberet valere. ſi tal' cor/
ruptela nō eſſet: nō erit vſura. qꝛ nihil vltra de
bitū exigunt rōne tp̄is. Aduerte etiaȝ ꝙ ſi q̄s
eſſet in tali loco in quo cōmuniter emētes nō
habent pecunias. ſed emūt ad tempus poſſet
vendere aliq̄d plus iuſto precio occurrenti ſi
ne vſura. Ratio. qꝛ mercator poteſt magꝫ exti
mare mercantiā illā que tardius expendit̄ q̄ȝ
que citius. Et ideo ſi plus aliq̄d vendūt ſolū
habendo reſpectū ad lucrū qđ rōnabiliter de/
berent reportare ex tali negociatione nō ex tp̄e
nō ꝯdemnabo eos ſi tm̄ plus ſolū vendūt ad
temp⁹ ꝙ moderatū lucrū reportent penſatꝫ la
boribus ꝛ expenſis ꝛ ceteris hmōi. nō haberet
tm̄ locū iſtud in illo q̄ defert aliquas merces
ad aliquē locū vbi credebat multū vendere et
lucrari poſſe ꝓpt̄ eoꝝ raritatē Sȝ qꝛ alie m̄lte
ſuꝑuenerūt vidēs ꝙ n edū lucꝝ. imo dānū re/
portaret ſi vēderet ꝑcio occurrēti vēdit ad tp̄s
pl⁹ vt ſic n̄ patiat̄ dānū. qꝛ hoc eēt vſura. Si
cut em̄ noluiſſꝫ minuere de precio ſi nulle alie
ſuꝑueniſſent. ita aduemente abundātia ratio
ne tp̄is nō poterit aliq̄d plus vendere. Nam
in caſu iſto habet locū illud qđ dicit̄ Res tan
tum valet quantū vendi pōt. l. i. §. ſi heres. ff.
ad trebel. ꝛ. l. querebat̄. ꝑmo. R. ff. ad. l. falci.
ꝛ. l. ſi q̄s vxore. §. vlti. ff. de fur. Sed in caſibꝫ
ſuꝑioribꝫ limitat̄ verū. ꝙ res tantū valet q̄ntū
vendi pōt. ſ. ſi ꝑdicta abuſiua nō obſtaret Et
ita r̄ndit Tho. ſcđa ſcđe. q. lxxvij. ad. l. precia.
. ff. ad. l. falci. vbi dicit̄. Precia rerū nō ex affe
ctu ſingulorꝫ. ſed cōiter fungunt̄ dicit vexꝫ: ni/
ſi affectio ſit rōnabilis ex parte venditoris. vt
eſt in ꝑdictis duobꝫ caſibꝫ nō iſto vltimo.
¶ Utrum vendens rē alicui qui pecunia indi 60
get vt ſtatim reemat ꝓ minori precio ſit vſu/
rarius: R. ꝙ ſic. qꝛ ꝑinde eſt ac ſi pecuniā mu
tuaret. Et iſte eſt cōtractus peſſim⁹: qui dicit̄
ſtoch ꝛ biſtoch. qꝛ cōiter plus vendūt. Et ſic
vnū gladiū infigunt. ꝛ poſtea min⁹ reemunt.
Et ſic aliū gladiū imponunt. Si tm̄ ſimplici
ter q̄s vendidiſſet ꝓ iuſto ꝑcio non cogitans
reemere. ꝛ emptor nō inueniens emptorē vel/
let venditori vendere ꝓ minori nō eſſet vſura
nus minus emēdo. ſed poſſet eſſe iniuſticia ꝛ
cōiter in eo accidit. Et ideo illicit⁹ ꝯtract⁹.
¶ Utrū vendēs rē ad tp̄s plus q̄ȝ cōmuni ex/ 61
timatione valeat. ſed tm̄ plus valet vel valore
naturali vel ꝓpter vtilitatē ementiū. vel quia
erat multū vtilis vendēti. ꝛ ſm̄ illud exigit ꝑ/
cium ſit vſurari⁹: R. ſm̄ Sco. ꝛ Ricar. vbi s.
ꝛ Tho. ſcđa ſcđe. q. lxxvij. ꝙ res non pōt exti/
mari vt tali precio vendat̄ ſalua iuſticia. Nec
ſm̄ valorē naturalē. qꝛ ſic muſca valeret plus
q̄ȝ totū aurū mūdi ꝛ oīa inaniata. Nec ſm̄ vtili
tatē ementiū. qꝛ ſic herba medicinal' vl' potio
q̄ valet alicui ad liberationē a morte ꝑcio inex
timabili foret vendēda Sȝ oportet extimet̄ cōi
extimatiōe ſm̄ ꝙ dictū ē in. lix. §. Et iō ſi pluſ
tali extimatiōe vēderet̄ rōe tp̄is erit vſura Si
nō rōne tp̄is ſȝ alio reſpectu erit iniuſticia: niſi
vendat̄ ſcienti ꝛ volēti. vt s. emptio. §. vij. Be
ne aūt poſſet pl⁹ extimari q̄ȝ valeat res cōi exti
matione ſine vſura rōne ꝓprie vtilitatꝫ. puta
habeo rē multū mihi vtilē ex q̄ m̄ltū mihi ꝓfi
cio: ꝛ ex ei⁹ abſentia m̄ltū dānificabor. ꝓpterea
liceret inſtāter poſtulāti eā ſibi vēdere nō q̄n/
tū valet cōi extimatōe ſȝ q̄ntum ē mihi vtil' ꝛ
q̄ntū extimat̄ dānū ex ei⁹ carētia. Et iō nō eēt
vſura: q̄ȝuis interueniret tp̄s ſolutiōis fiende
Rō. qꝛ res ſalua iuſticia ꝑ tali ꝑcio vēdi. Et
iō plus qđ accipit̄ nō accipit̄ ex tp̄e ſȝ ex natu
ra rei. licꝫ q̄ ad apparētiā videat̄ vſurari⁹.

62 ¶ Utum vendens vinū vel frumentū ꝛ huiuſ
modi ꝓ precio qḋ currit. cū pacto tñ. ꝙ ſi pluſ
vſqꝫ ad paſca valuerit illud plus vult. ſi vero
minus nō vult minuere preciū: ſit vſurarius?
R. ꝙ ſic. facit. l. penul. C. de ſolu. ꝛ. l. qui bona
. §. ſi q̇s. ff. de dam. infec. no. Archi. xiiij. q. iiij
. §. i. ꝛ Hoſti. in ſum. Facit. l. ſi non fuerint. §.
Ariſto. ff. pro ſocio. Hoc intellige ꝙ ſit vſura
qñ tale pactū facit rōne dilatiōis ſolutionis.
aliter eſſet iniuſticia nō vſura. Unde Sco. in
iiij. diſ. xv. q. ij. ar. ij. ponit duas regulas circa
hanc materiā obſeruandas. Prima eſt ꝙ ven
dens nō vendat tps. q2 non eſt ſuū. Scḋa ꝙ
nō ponat ſe in tuto de lucro vl' ſemꝑ: vel vt in
pluribꝫ. aliter eſt vſura.
63 ¶ Utrū emens a iohāne centū q̄ debet habere
hinc ad tres annos a petro ſeu ꝓ legato ſeu ꝓ
ficto molendini vel qualitercūqꝫ ꝓ. xcv. q̄ tūc
ſoluit de preſenti ſit vſurarius? R. ꝙ aut ad in
ſtantiā iohannis emit: aut ſponte. ſi ad inſtā/
tiam iohannis ſolū. ꝛ ꝓpterea minꝰ emit q̄ꝫ ex
timat veriſimiliter intereſſe ſuū. puta quia vo
lebat d' ipa pecunia negociari negociatōe qua
veriſimiliter lucratꝰ fuiſſet tm̄ deductis peri/
culis ꝛ laboribꝫ. vel q2 tantū minuit quantuꝫ
extimat laborē in rehabendo ꝛ ꝑicula ꝛ hmōi.
ſic non eſt vſura. Nā noſtra intereſt litibus ꝛ
ſumptibꝫ nō vexari. vt in. l. minoribus. ff. de
minoribꝫ. Si vero ſponte ꝛ principaliter fa/
cit ꝓpter lucrū ꝛ minuit preciuꝫ ſolum ꝓpter
hoc. q2 nunc ſoluit vt in futura rehabeat pluſ
ꝓpter ꝑmaturā ſolutionē. ſic eſt vſura. c. fi. de
vſu. Et in hoc conuenit Joh. an. in addi. ad
ſpe. Nec obſtat illud qḋ dicit̄ plus ſoluit qui
ante tps ſoluit. inſti. de ac. §. plus. ꝛ de plꝰ pe.
c. i. q2 illud eſt verū in eo qui ante tps ſoluen/
do patit̄ aliqḋ intereſſe. ꝛ ideo cogens eū pluſ
petit. Unde iſta plus petitio ſiue ſit reſpectu
tpis. q2 cū obliget̄ hinc ad annū ſolū. ꝛ tñ ho/
die exigit̄: ſiue ſit reſpectu rei. puta qḋ debetur
tpe meſſis petitur tempe anteriori q̄ plus va/
let: ſiue ſit reſpectu loci. puta qḋ debet̄ i vno lo
co petitur in alio: ſiue ſit reſpectu cauſe. Ex/
emplū. vt quod debet̄ alternatiue vel nō ē ob/
ligatus petit̄ determinate. tantū ſolū poteſt di
minuere quantū extimat intereſſe ſuuꝫ veriſi/
militer: ſiue lucri ceſſantis: ſiue dāni emergen
tis. alias ꝓpter ꝑmaturā ſolutionē diminue/
re de ꝑncipali eſſet vſura. ſm Tho. ſcḋa ſcḋe.
q. lxxviij. in rñſione vltimi articuli. Idē dic
de illo qui vadit ad artificē debitorē mercato/
ri ꝑ panno de cētū: q̄ debet hinc ad annū ꝛ facit
ſibi dari. xcv. modo ab artifice ꝛ ipe ſe obligat
ſoluere centū in termino mercatori ſm̄ ꝑdictā
diſtinctionē. Aduerte tñ ꝙ ſi talis pecūa ſeu
debitū eſſet litigioſuꝫ nō liceret emere. de quo
dic vt s. ceſſio actionū. ꝑ totū. Item ſi eēt mu
tuum vel cōmodatū factū alicui vſqꝫ ad tres
annos. ꝛ ſupueniret caſus in q̄ mutuans vel
cōmodans indigeret ꝛ vellet ſibi reſtitui non
liceret cōmodatario vel mutuū accipienti ali
q̇d minuere ꝓ intereſſe ſuo: qñ ſil'e intereſſe in/
currit mutuans ꝛ cōmodator: nec aliunde ꝓ/
uidiſſet vt ipm̄ euaderet: ſi tal' cōmodator vel
mutuans nō ſubueniſſet. Et ſic intellige ꝛ li/
mita. l. in rebꝫ. ff. cōmo.
¶ Utrū emens pagas. puta de. lxxviij. ad rati 64
onē. de. xv. ſolidis ꝓ libra. q2 ſic eſt cōis coꝝ ex
timatio Janue ſit vſurariꝰ: cū poſtea ſit habi
turus veriſimiliter hinc ad duos ānos. xx. ſo/
lidos ꝓ libra? R. Quidā multuꝫ errantes co/
nati ſunt ſimpliciter aſſerere nō eſſe ꝯtractuꝫ
vſurariū: ſed ſolū turpe lucrū. Aliq̄ etiā dixe/
runt ꝙ licite fit Moti. Primo. q2 talis nō eſt
ꝯtractus mutui ſed emptiōis in quo vſura eſ
ſe nō poteſt: ſꝫ ſolū iniuſticia. Scḋo q2 ineſt
ꝑiculū ꝛ labor in rehabēdo. Tercio q2 cōis ex
timatio nō plus indicat valere. Quarto q2 ſi
cut plus valet fructꝰ maturus ꝛ ꝑfectꝰ q̄ꝫ acer
bus. ideo licite qñ eſt acerbus minus emitur
Sed certe iſte rōnes nihil valent. q2 licet for/
maliter ſit ꝯtractus emptionis: tñ equiualen
ter eſt mutuū cū ſpe hn̄di vltra ſortem qḋ ſepe
coopitur ſub ꝯtractu emptōis. vt ptꝫ in. c. cō
ſuluit. ꝛ. c. in ciuitate. ꝛ clarius in. c. fi. de vſu.
Nec labor ſeu ꝑiculū excuſat. q2 veriſil'e nō eſt
ꝙ nō habeat totū: ꝛ ſine omi labore in tpe. Jō
minutio ꝑcij fit ſolū tpis. qḋ ptꝫ. q2 q̄nto pluſ
tarde hn̄t ſolui: tanto minꝰ emunt̄ ꝓpter pre/
maturā ſolutionē. Et cōis extimatio eſt corru
ptela patet. Eſt memoria hoīm qui recolūt ꝙ
ſub cōi extimatiōe cadebat ꝙ ꝯtractꝰ vſurariꝰ
eſſet Et ſic ꝑſeueraſſet niſi fuiſſent quidā ma/
giſtri in theologia nō bone cōſcientie q̄ ſine oī
fundamento iuris. imo ꝯtra tex. apertū a ꝯtra
rio ſenſu in. c. fi. de vſu. licitū eſſe ꝯſuluerūt nō
intelligentes ꝙ licet fructꝰ agreſtus minꝰ poſ
ſit emi q̄ꝫ maturus. nō tñ minꝰ q̄ꝫ qñ cōputa/
tis ꝑiculis ſemꝑ plus ſit valiturus q̄ꝫ ematur.
q2 etiā ſi emat̄ tanto minus ꝓpter ꝑmaturam
ſolutionē ꝙ veriſimiliter plus debeat q̄ꝫ minꝰ
valere: certe vſura erit. ꝑ tex. clarū in dictis. c.
ꝑallegatis. Si debet ergo licere optet ꝙ ꝓpter
ꝑmaturā ſolutionē nō minus emat̄. quin poſ/
ſit etiā minus valere. imo plus dicit. d. Pe. d'
ancha. in diſputatiōe montis florētie. ꝙ ſi q̇s

emeret ad duos vł tres annos in ꝑſtita vel lo
ca ꝓdicta ⁊ ꝑcipet magis q̃ʒ dedit ꝙ eſſet vſura
qꝛ nõ eſt vere emptio cũ redditus ſit de proxi
mo reuerſurꝰ ad venditoꝛẽ: nec locatio. qꝛ pe/
cunia ſtatim ſoluit̃ ꝓ alia pecunia. vnde acce
dit ad ꝯtractũ mutui. Et ꝓpterea mihi videt̃
dicendũ ſicut de caſu precedenti ꝙ ſi qs ad in
ſtantiã amici emit pagas ꝓdictas q̇ potiꝰ vel/
let negociari cum ſuis pecunijs q̃ʒ talia emere
ꝙ poterit tanto minꝰ emere q̄n tũ extimat ve/
riſimiliter intereſſe ſuũ. Propter ꝑiculũ vero
vel laboꝛẽ nõ credo poſſet plus de vno ſolido
minuere: cũ iudicio cõmuni non extimet̃: aut
valde modicũ quid. Si ꝟo quis iõ emit ꝑſa
tas pagas vt ſic lucret̃. vſurariꝰ eſt. Et ſic fuã
in ꝯſcientia. qꝛ non inueni q̇ poſſet aliter deter
minare. q̃ʒuis aduocatꝰ fuerim coꝛaʒ doctoꝛi
bus ⁊ mgr̃is ꝓ iſta materia. Concedo tamen
ꝙ foꝛmaliter nõ eſt ꝯtractꝰ vſurariꝰ: ſed bene
equiualẽter. ⁊ in re ⁊ in ꝯſcĩa ⁊ quo ad deũ. ſic
in ſili dicit̃ in. d. c. in ciuitate. ⁊. c. fi.
65 ¶ Fit aliꝰ ꝯtractꝰ qui dicit̃ emptio ſcriptaruʒ
banchi: q̇ fit h̃ modo. Debet qs h̃re ĩ bancho
talis campſoꝛis centũ. ſed qꝛ campſoꝛ non te
netur ſoluere niſi hinc ad tot dies vel menſes
vendit iſtã ſcriptaʒ. Hoc eſt iſta centũ ꝓ. xcv.
alteri ſtatim ſoluenti. De q̇ dic vt de ſuperioꝛi
caſu dictũ eſt.
66 ¶ Utrum emens prediũ vel domũ cuʒ pacto
de retrouendendo vſq̃ʒ ad tot annos. vł ſemꝑ
faciat fructus ſuos ſine vſura tꝑe medio ante
q̃ʒ recomparet̃: R. ꝙ ſic. ſi bona fide abſq̃ʒ frau
de ematur. hoc eſt ꝙ in veritate intendat eme
re. ⁊ ſolũ pactũ de retrouendendo faciat ex cõ/
placentia venditoꝛis. ⁊ ꝙ potiuſ vellet ne ree/
meret: ſʒ ſibi libere dimitteret. Et qđ liceat pa
tet ꝑ. l. ſi fundũ. C. de pac. inter emp. ⁊ ven. et
l. quotiens. ff. de indic. adiec. ⁊ tenet Hug. ſeq̃
tur Archi. in. c. pleriq̃ʒ. xiiij. q. iij. ⁊ Inn. Jo.
an. ⁊ cõiter doc. in. c. ad noſtrã. de emp. ⁊ ven.
Si vero emeret in fraudẽ. qꝛ intendit mutu/
are nõ emere, ⁊ ſi crederet venditoꝛẽ non reem
pturũ nõ emeret. ſic eſſet vſura palliata ſub ta
li venditione. Et ſic ꝑſumit̃ ſm doc. in. d. ca.
ad noſtrã. ex trib⁹ Primo q̄n preciũ eſt modi
cũ reſpectu rei. Facit. l. q̃ʒuis. §. cũ eſſem. ff. ad
vellei. ⁊ hoc maxime q̄n poſuit pactuʒ ꝙ niſi
redimat infra certũ tꝑs non poſſit poſtea ree/
mere. qꝛ videt̃ pactũ. l. cõmiſſorie. ſ. mutuaſſe.
puta centũ ⁊ recepiſſe pignus de centum. xxv.
ita ꝙ niſi redimatur infra tale tꝑs ſit amiſſum
Uerũ eſt ꝙ res nõ tantũ valet ſi vendat̃ cũ ta
li conditione ꝙ ſemꝑ poſſit reemi q̃ʒ ſi vende/
retur ſimpliciter. ar. l. fundi. partẽ. ff. de cõtra.
emp. Scđo preſumit̃ in fraudeʒ. qꝛ nõ ſit pa
ctum vt reſtituat̃ alquid plus q̃ʒ fuerit preciũ
vt no. in. c. illo vos. de pigno. ⁊ Do. An. in. d.
c. in dyoceſi. de vſu. Tercio ſi emptoꝛ cõſueuit
exercere vſuras. l. ꝙ ſi nolit. §. qui aſſidua. ff. đ
edil. edic.
¶ Utrum emens cũ pacto de retrouendendo 67
apponens clauſulã ꝙ nõ vult poſſit redimere
ante quinquenniũ vel decenniũ ſit vſurariuſ:
R. Hoſti. ⁊ Joh̃. an. in. d. c. ad noſtrã. in no/
uella tenent ꝙ preſumit̃ in fraudẽ vſure. Sed
ego dico ꝙ ſi hoc facit bona fide, puta qꝛ vult
impinguare poſſeſſionem. que pinguedo nõ
conſumit̃ vſq̃ʒ ad tot annos. ⁊ ꝓpterea n̄ vult
reemat. niſi ſibi alio modo velit ſatiſfacere de
expenſa: ſic licet. Si vero fit in fraudem vt lu
cretur fructus ex pignoꝛe ſimulato. ſic eſt vſu
ra.
¶ Utrum emens cũ pacto de retrouendendo 68
⁊ locans venditoꝛi ꝓ certo affictu ſit vſurariꝰ:
R. ꝙ non. ſi ſine fraude ſit: vt dictuʒ eſt ſ. Eſ/
ſet tamẽ illicitus ſi ex pacto cõmodũ vel incõ
modũ: excepto ꝯſtituto affictu ꝑtineret ad vẽ
ditoꝛem. Nam h̃ eſt ꝯtra naturã emptiõis cũ
rei empte cõmodum vel incõmodũ debeat ꝑ/
tinere ad emptoꝛem. l. illud. ff. de peri. ⁊ co. re.
ven. niſi affictus eſſet ita modicuſ ꝙ venditoꝛ
releuaret̃ in illo in quo grauat̃ ꝯtra naturã cõ
tractus. Item reddit̃ illicitus q̄n ipe venditoꝛ
nõ poſſet ſe q̄n vellet ab h̃mõi conductione li
berare. quia cũ talis obligatio vendicet partẽ
precij. d. l. partẽ fundi. ⁊ emptoꝛ ſolũ iuſtum
preciũ rei ſoluet. ſic habebit ſupꝛa iuſtũ preci/
um iſtã obligationẽ. Et idẽ dic ſimiliter ſi vel
let ꝙ obligaret ſe ad ꝯducendũ ꝙ eſſet illicituſ
niſi in alio alleuiaret cõductoꝛem. Preſumit̃
tñ vſurarius ex ꝓdictis in antepꝛecedenti. q. ⁊
etiã quãdo ꝓpꝛios fundos venderet ad hu/
iuſmodi ꝯtractus faciendos: cũ non ꝑſumat̃
incontinenti velle ꝯtraria agere. l. nõ ad ea. ff.
de ꝯdi. ⁊ demon.
¶ Utrum emẽs tꝑe meſſiũ granũ vel vinde/ 69
miarũ vinũ ꝓ precio ꝙ tunc valet cũ pacto ꝙ
tot menſure ſibi reddant̃ tꝑe paſcali ſit vſura/
rius: R. Hoſti. in ſum. ⁊ Jo. an. cũ glo. in. d.
c. fi. ꝙ. ſic. xiiij. q. iij. vſura. Nec ob. ꝙ aliquan
do ſunt viliora. quia ad ea que raro eueniunt
non conſiderant leges. l. nam ad ea. ff. de legi.
in auten. vt ſine prohibitione. §. qꝛ vero poſt
multaʒ. ⁊ cõmunis curſus eſt ꝙ ſint charioꝛa
q̇ extimãdꝰ ẽ. c. certificari. de ſepul. ⁊. l. i. §. i. ff.
de fluminibus.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

70 ¶Utrū emens frumentū vinū ⁊ hm̄oi tempo
re quo colligit᷑ vt poſtea charius vendat alio
tẽpore ſit vſurarius? R. ꝙ nõ. Eſt tñ turpe lu/
crum. Primo ſi eſt eccleſiaſtica ꝑſona que h᷒
facit. xiiij. q. iiij. c. quicū̄qꝫ tempore. Secūdo
ſi hoc facit ꝓpter auariciā. ſ. vt chariꝰ vendat
nulla alia neceſſitate penſata vel vtilitate. aut
vt chariſtiā inducat taliter ꝙ homĩes cogant᷑
emere ab eo. ⁊ ipſe ad libitū poſſit vendere. Et
ſic peccat mortaliter. ⁊ credo teneat᷑ reſtituere
damnū ſi qd̄ redit ex hoc cõmunitati ſiue ali/
cui qui alio modo ſibi ꝓuidiſſet: ſi talis ñ im/
pediuiſſet taliter emẽdo. ſicut faciūt illi q̄ ſtāt
in porta ciuitatis vt totū granū nouū emant:
⁊ ꝓcurant ne deferat᷑ in plateā ad vendendū.
Et de iſtis intellige ꝓ̄fatū. c. quicūqꝫ. Si vero
talis emeret ꝓpter bonū cõmune. vt fecit Jo/
ſeph. ſ. vt ꝓuideat ne populꝰ ſuus fame pereat
ſic mereret᷑. Si aūt emeret ꝓpt̄ ꝓuiſionẽ ſuā ⁊
ſuoꝝ ⁊ poſtea nõ indigẽs tanto. illud vendit
qd̄ ſupeſt ꝑcio occurrẽti. Uel ſi facit h᷒ ꝓpter
exercendā iuſtā cõmutationẽ ꝑ modū mercā/
tie. nõ vt cariſtiā inducat. ſed potiꝰ vt lucrum
aliqd̄ ex opere ſuo recipiat ꝓpter ſuſtentationẽ
ſue familie. vl̄ ꝓpter pietatẽ vt diſpenſet ĩ pau
peres. ſic licet dūmodo moderate faciat ⁊ cari
ſtiā nõ inducat. Hec ex Inno. Hoſti. Ray.
Rodoñ. ⁊ ſummiſt̄. ⁊ Pe. de ancha. in. c. i. de
vſur̄. lib. vi.
71 ¶Quid de his qui emūt oues vel boues ⁊ hu
iuſmodi a paupibꝫ quos ñ habẽt? R. Rodo.
ꝙ ſi emens a paupe vl̄ diuite ſcit vel credit ea
nõ habere ⁊ quaſi iā ea tradidiſſet locat ei ꝓ ꝑ/
cio annue penſionis ſic cõmittit vſurā. q̄ꝛ cla/
re patet ꝙ fit ĩ fraudẽ vſuraꝝ. Si vero credẽs
eos habere ſine fraude ⁊ bona fide emptio fiat
non eſt credendū q̄ꝫdiu bona fides durat em/
ptorẽ peccare. nec ad reſtitutionẽ teneri de con
ſumptis bona fide durante. ſꝫ de extantibꝫ vel
in quātū factꝰ eſt locupletior credo teneat᷑ ĩ ca
ſu q̄n omĩno ab alio ñ emiſſet. nec aliqd̄ inter/
eſſe patit᷑ ex tali emptione.
72 ¶Quid de emente equos ⁊ hm̄oi ſibi redden
dos a venditore in certis nūdinis ꝓ minori ꝑ
cio q̄ꝫ valeāt tp̄e ꝯtractꝰ? R. Rodo. ꝙ eſt vſu/
ra. niſi veriſimiliter dubitet᷑ vel credat᷑ plꝰ vel
minus ſint valituri tp̄e ſolutõis. vt patet ex
ſupradictis.
73 ¶Utrū locans rẽ quā extimat cū pacto ꝙ qua
litercūqꝫ perdat᷑ ſeu deterioret᷑ vult ꝑciū rei ſue
recupare cū aliquo lucro ſit vſurariꝰ? R. ꝙ ſic
q̄ꝛ vt no. Bar. in. l. ſi vt certo. §. nūc videndū
ff. cõmo. ⁊ l. i. eo. licet extimatio nõ faciat ſem
per venditionẽ. tñ cū tali pacto facta videt᷑ fa/
cere venditionẽ. Et ideo perinde eſt ac ſi ven/
didiſſet. quia ꝑciū expectat exigit vltra ſortē.
Et ſic vſura eſt: aut ſaltẽ ꝯtractus illicitus eſt
⁊ pernicioſuſ. Et ideo reſtituere tenet᷑ qd̄ vltra
ſortẽ accipit.
¶Utrū mutuās granū vetꝰ ⁊ hm̄oi. vt poſtea 74
recipiat nouū ſit vſurariꝰ? R. Hoſtiẽ. ⁊ Goff.
volūt ꝙ ſit vſurariꝰ ſolū quādo facit h᷒ vt me/
liorationẽ recipiat. Sꝫ ſi facit ne frumentum
pereat. ⁊ vt accipiẽti gratiā faciat nõ erit vſura
rius. Dūmodo ſc̄m Rodo. nõ auferat liberta/
tem debitori liberādi ſe vetꝰ ſoluẽdo ⁊ placet.
q̄ꝛ ſi ſine aliqua iniuſticia ⁊ ꝑiudicio alteriꝰ cõ
ſequor vtilitatem meā nõ ero tibi iniurioſus.
maxime quādo tẽpore ſolutõis veriſil̄r nõ ex/
timat᷑ plus valituꝝ. alias nõ liceret. Idẽ dicẽ
dū ſc̄m Monal. ſi aliq̄s haberet equū de quo
nihil facit acciperet mutuo ab aliq̄ centū cū ta
li pacto ꝙ teneat equū ſuū ⁊ paſcat euꝫ ⁊ vtat᷑
eū ſine ꝑiudicio equi. ꝙ talis accipiẽs nõ erit
vſurariꝰ. Ratio q̄ꝛ nullū damnū facit ꝓximo
imo alleuiat eū paſcẽdo equū. Idẽ dic de do/
mo pignorata mutuanti q̄ vtiliſ eſt ſibi: q̄ꝛ eā
locare nõ vult vel nõ poteſt ⁊ mutuās cuſto/
dit domū a ruina. Propterea addit ꝙ in iſtis
caſibꝫ ꝯſiderandū eſt ꝑ̄ter mutuū. Utrū pareſ
ſint vtilitates hinc inde. Et ſi pares ſint. non
erit vſura. vt in caſibꝫ ꝑ̄dictis. q̄ꝛ in quo habet
equū alleuiat aliū ab expẽſa. ⁊ q̄ habet domuꝫ
ꝯſeruat eā. cū dñs nullū lucꝝ ex ipſis eſſet ha/
biturus. qd̄ bene no. q̄ꝛ facit ad multa. Nõ tñ
extendes iſta ad lucrū ꝙ quis facit ex pecunia
mutuo accepta.
¶Utrū dans decẽ vlnas panni ꝓ alijs decẽ in 75
futuro dandis ſit vſurariꝰ? R. Rodo. ꝙ non.
q̄ꝛ eſt cõtractꝰ permutatõis. ⁊ cū dicit᷑ de mẽſu
ra. intellige de menſura modij ⁊ lagene ⁊ cete/
roꝝ vaſoꝝ. quibꝫ grana vel liq̄da menſurant᷑
¶Utrū habẽs pecuniā quā timet in futuro tp̄e 76
minorari iuxta ordinatões dñoꝝ vel ciuitatū
poſſit ſine vſura ipſam dare alicui hoc pacto
vt ſibi reddat᷑ in equali ꝑcio in q̄ eſt q̄n ei dat?
R. ſc̄m Alex. lom. in quol̄. q. de vſu. ꝙ ſic. ſi il/
le q̄ recipit mox expendere vult in tp̄e in q̄ tm̄
valet. q̄ꝛ nil vltra ſortẽ recipit. Nā potuiſſꝫ eti
am aliq̄d emere qd̄ poſtea vendẽs rehabuiſſet
equiualẽs pecunie. ⁊ placet mihi. Nā quāuis
in mutuo nõ liceat ſperare lucꝝ. tñ vitare dā/
num ſine damno alteriꝰ licet. licet aliq̄ teneāt
ꝙ ſit vſura.
¶Utrū ciuis a quo cõmunitas eiꝰ indigẽs pe/ 77
cunia accipit centū ꝯtra eius voluntatẽ licite

ſine vſura poſſit recipe̅ certū quid. puta octo li
bꝛas ꝓ centenario qḋ ſibi annuatī ipa cōmu
nitas ꝯſtituit. R. diuerſi diuerſa ſcripſerūt. ſꝫ
ſaluo melioꝛi iudicio. mihi videt̄ diſtinguen
dū: ꝙ aut cōmunitas ipa habet annuos reddi
tus: aut nō. Si habet ſicut eſt ciuitas Janue.
⁊ de ipis redditibꝫ aſſignat certā partē tali a q̄
pecunias habuit ſm ꝓpoꝛtionē pecunie habi/
te. ita ꝙ tm̄ habeat omi anno de tali reddit.
ſm ꝙ redditꝰ ipe bene vel male rn̄det. ſic licite
talis accipit: qꝛ talis cōmunitas talē pecuni
am accepit nō nomine mutui: cū nunq̄ꝫ velit
eā reddere. ſꝫ ꝓ p̄cio talis partis ſuoꝝ redditu
um quos ꝓ ſolutōe pecunie habite vēdit tali
ciui. Et ſic eſt emptio redditū ciuitat q̄ fieri
poteſt ſine vſura. vt s. dictū eſt. §. xliij. Nec
ob. ꝙ p̄fati ciues nō intendebāt emere. qꝛ licet
nō intenderēt emere. tamē cōmunitas potuit
eis dare ꝓ p̄cio talē redditū inſolutum. Et ſic
erit emptio ⁊ venditio. ſicut poſſet eis aliquā
poſſeſſionē dare in ſolutū ꝯtra eoꝝ voluntatē:
ſicut fit ſepe. Et ſm hanc viā intelligo Joh. de
ſaxonia i ſua ſum. ⁊ Joh. an. ⁊ do. Anto. ⁊ cō
muniter moderniores i. c. in ciuitate. q̇ dicūt
licite tales illud lucꝝ accipe. Et ſm h̄ loca Ja
nue. mons floꝛētie ⁊ inp̄ſtita venetiaꝝ ſunt li/
cita ⁊ ſine vſura. Si vero cōmunitas n̄ habet
redditꝰ: vl' ſi habet iā exauſit in ꝯtractu ſupꝛa
dicto vl' alio modo. ſic talis ciuis nō p̄t aliq̇d
vltra ſoꝛtē accipe ſine vſura. qꝛ quicq̇d accidit
ſoꝛti i mutuo vſura eſt. niſi affuerit iuſtū ⁊ ve
re intereſſe qḋ p̄t extimari etiā ex dubio euētu
ſm ꝯditōes pſonaꝝ ⁊ negocioꝝ ſm Tho. q.
ij. q. lxij. ar. iiij. Vn̄ dicit ꝙ dupliciter q̇s dā/
nificat̄. Primo modo cū ei auferꝫ id qḋ actu
habebat: ⁊ tale damnū eſt reſtituēdū ſm recō/
penſatōeꝫ equalē. Secūdo modo damnificat̄
impediēdo ne adipiſcat̄ qḋ erat in via habēdi.
⁊ tale damnū nō opoꝛtet recōpenſare i equali.
qꝛ minus eſt habere aliq̇d virtute q̄ꝫ h̄re actu
Et ideo q̇ erat in via habēdi aliq̇d habet illud
ſolū in virtute vel potētia. Et ꝓpterea ſi redde
ret̄ ei vt haberet actu. nō haberet ſimplū: ſꝫ mľ
tiplicatū qḋ nō eſt de neceſſitate reſtitutōnis.
Tenet̄ tn̄ aliquā recōpenſationē facere ſm cō/
ditionē pſonaꝝ ⁊ negocioꝝ. hec ille. Et ſic pa
tet qn̄ nō poteſt poni intereſſe certū ꝓ incerto.
vt dicit do. Anto. in. c. ſalubꝛiter. de vſur̄. Et
ſic intellige Alex. lō. ſanctū Bernardinū cū ſi
milibꝫ q̇ tenent nō licere ſine vſura aliq̇d acci/
pere. Et hec bene no.
78 ¶ Quid de ſponte dantibꝫ cōmunitati vt tale
quid annuatim habeāt. R. Lau. de ridol. in
ſuis ꝯtractibꝫ. ꝙ ſi q̄nq̄ꝫ ꝯcurrant: ꝙ licet. Pri
mū ꝙ redditꝰ nō ſit exceſſiuꝰ ſꝫ ꝯueniēs. Se/
cundū ꝙ redditꝰ fiat de bonis ⁊ ſup bonis cō/
munitatis. qꝛ ſi fieret relatio tm̄ ad pſonā cō/
munitatis eſſet illicitū. Terciū ꝙ nō deſt facul
tas reſoluēdi ꝯtractū ꝓ maioꝛi vel minoꝛi pre
cio. ſꝫ ſolū occurrēti. Quartū ꝙ tempꝰ ſit incer
tū: qꝛ ſi redditꝰ ⁊ tpa foꝛent certa. tūc vbi eſſet
maioꝛ quātitas percepta ex tēpoꝛe q̄ꝫ illa q̄ dat̄
ciuitati videret̄ cōtractꝰ vſurariꝰ. Quintū ꝙ
tales ementes nō ſint vſurarij. iſtud eſt verꝫ q̄
ad p̄ſumptionē ſolū. Et ideo ſi vere emit in fo
ro anime licet. Iſtis aūt nō ꝯcurrentibꝫ nō li
cet. Nec eſt ſimile de coacte dantibꝫ cōmuni/
tati: qꝛ de rōne vſure eſt vt cōmittat̄ circa mu/
tuū voluntariū nō violentū. Et ꝓpterea in ta
libꝫ nō eſt ratio foꝛmalis vſure. ſꝫ bene i iſtis
volūtarijs q̇ intendūt mutuare nō emere.
¶ Utrꝫ ementes iura p̄fatoꝝ ciuiū qui licite a 79
cōmunitate certū q̇d annuatī ex redditibꝫ ci
uitatis recipiūt. vt dictuꝫ eſt: ſint vſurarij. R.
ꝙ nō ſm do. Anto. ⁊ Joh. de ſaxo. vbi s. Ra/
tio qꝛ emunt redditū in pecunia iā cōſtitutuꝫ:
Itē idē redditus creſcit ⁊ decreſcit: nec eſt ma/
ioꝛ q̄ꝫ redditꝰ poſſeſſionis imobilis. Iteꝫ ſtat
periculo emptoꝛis ⁊ multa alia q̄ vide in Pe.
de ancha. in. c. vſuraꝝ. de vſur̄. lib. vi. q̇ his cō
coꝛdat. Limito tamē p̄dicta vera niſi cōmu/
nitas ipa notabiliter lederet̄ ex ipis emptōni/
bus q̄ cū pupillo cōparet̄. vt. l. rē publicā. C.
de iure rei publice. Ideo eiꝰ adminiſtratoꝛes
nō poſſent eā damnificare nec factū eoꝝ vale/
ret in damnū reipublice. vt. l. oꝛdinis. C. ḋ de/
cre. decu. ⁊. l. p̄ſes. C. de trāſac. ⁊. l. ambitioſa.
ff. de decre. ab oꝛ. fa. Ideo nō valeret talis ven
ditio nec emptio facta ab illis q̇ h̄ ſciunt ſꝫ te/
nerent̄ reſtituere totū qḋ receperūt.
¶ Utrꝫ liceat mutuare cōmuni meo vl' alicui 80
dn̄o ꝓ aliquo officio habēdo. ex quo ſpero ꝯſe
qui magnū honoꝛē ⁊ lucrū. R. ſm Joh. de ſa/
xo. vbi ſupꝛa. ꝙ nō ſine vſura. qꝛ mutuās ſic
recipit expſſe ex mutuo vltra ſoꝛtē. Ego tn̄ cre
do ꝙ ſi ex officio nō habeo cōſequi. niſi lucruꝫ
qḋ debito modo debet̄ tali exercitio cū nō poſ/
ſim illḋ habere niſi mediāte mutuo. ſi ſum ap/
tus ad tale officiū exercendū. ꝙ poſſuꝫ mutuū
dare vt illud habeaꝫ ſine vſura: qꝛ qḋ accipio
lucri nō reſpicit mutuū ſꝫ exercitiū pꝛincipali
ter. licet ſecūdario poſtea mutuū qḋ lucrū ſe/
cundario ſperare ex mutuo nō eſt vſura. vt s.
dictū eſt. §. i. Si tamē ex ſtatuto vel antiqua
ꝯſuetudine volens habere tale officiū teneret̄
aliquid ſoluere. ⁊ vt talē ſolutionem euitaret

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

mutuū daret eſſet vſurari⁹.
81 ¶ Utrū mutuās ſup pignore aliquo cum tali
pacto. q donec debitor ſibi reſtituerit pecuniā
ipē creditor habeat fruct⁹ pignoris: R. q vſu/
rarius eſt. c. illo vos. d̄ pigno. Et q̄d teneat re
ſtituere habes s̄. pign⁹. §. xij.

Uſura. ii. de eius phi bitōne ꝛ pe nis tam ꝯtra vſurarios q̄ꝫ cōtra fautores eoꝝ.

1 ¶ Utrū vſura ſit peccatū mortale: R. ſm om̄es
tam theologos in. iiij. diſt. xv. q̄ꝫ canoniſtas
in. c. q̄m multi. xlvij. diſt. ꝛ in. c. ſup eo. d̄ vſu.
ꝛ in multis alijs locis q ſic. Nā vſura eſt ma
lum nō ſolū in ſe ſicut homicidiū qd̄ poſſet ex
aliqua circūſtantia fieri ſine peccato. vt in iu/
dice ſeruato ordine debito ꝛ hmōi. ſed etiā eſt
maluꝫ ſm ſe. Et ideo cū nulla circūſtantia pt
bene fieri de poteſtate ordinata etiam a deo. Et
hoc probatur. ſ. q ſit malum in ſe ꝛ ſm ſe tali
ratione. q2 eſt cōtra ratiōnē naturalis ꝓprieta
tis pecunie ad qd̄ ſequit vlteri⁹ q vendit ibi
illud qd̄ nō eſt. Et hec eſt ratio phi. v. ethi. et
primo pol'. vbi ꝓbat q ꝓprius vſus pecunie ꝛ
principalis ē ei⁹ ꝯſumptio ſiue diſtractio. q2
eſt inuenta ad cōmutatōes faciēdas. Et ideo
ſm ſe eſt malū ꝓ vſu pecunie mutuate preciū
recipe. q2 hoc eſt vendere bis. vel vendere qd̄
nō eſt. Probat ꝛ alia ratōne ſm Sco. in. iiij.
diſt. xv. q. ij. ar. ij. ſic. Pecunia mutuo acce/
pta trāſit in dominium debitoris ita q fit ſua.
Et ideo magna eſt inequalitas q aliq̄s in re
ſui ꝓximi lucrū querat cū nullū damnū inde
quicq̄d de re ꝯtingat incurrit. Multe alie ra/
tiones aſſignant a doctoribꝫ. Sꝫ q ſit pecca/
tum mortale meli⁹ ꝓbat autoritate diuine le/
gis. Ezechiel'. xviij. ibi ad vſuras dantē ꝛc. ꝛ
in pſ. xiiij. ibi qui pecuniā non ꝛc. Ergo ex q̄
nō viuet nec habitabit in regno dei demōſtrat
eſſe peccatū mortale. ꝓhibet etiā Exo. xxij. Si
pecuniā cōmodaueris ꝛc. Facit. c. ſuper eo. de
vſur. Uñ ſi quis pertinaciter aſſerat vſuras ex
ercere nō eſſe peccatū. vt heretic⁹ eſt puniēdus
ꝛ ꝓcedi debet cōtra infamatos vl' ſuſpectos de
hmōi errore. ſicut cōtra infamatos de hereſi.
cle. ex graui. de vſu. Nec etiā de iure ciuili ho/
die cōceduntur. imo ſunt ꝓhibite. vt no. glo. in
c. quid dicā. xiiij. q. iiij. ꝛ in. c. q2 in om̄ibꝫ. de
vſur. Quia imꝑator dicit ſe amplectere quat
tuor cōcilia. quoꝝ vnū. ſ. nicenū eas ꝓhibet. in
d. c. quoniā multi. vt in auten. de eccl'ia. titu.
circa principiū. Itē leges imitant canones in
matrimonijs ꝛ vſuris. vt in autē. vt cleri. apud̄
ꝓpri. epōs cōue. ij. q. iij. §. hinc colligit. ꝛ de
no. ope. nū. c. intelleximꝰ. ꝛ in caſu in quo videt̄
tur permitti nō eſt vſura. ſꝫ ratōne intereſſe il/
lud pl⁹ exigit. Nec ob. Deuteronomij. xxiij.
Nō feneraberis fratri tuo ſed alieno. q2 in ve/
ra lr̄a nō habet illud ſꝫ alieno. ſꝫ fuit ꝑ iudeos
appoſituꝫ. aliter cōtradiceret ſibi ſcriptura. vt
patet Exod̄. xxij. ꝛ Deutero. ij. Uel dic q fuit
ꝑmiſſio. ſicut ꝛ libellus repudij ne mai⁹ malū
facerēt. vt patet Iſa. lvi. Itē nec illud Deute.
xv. Feneraberis multis gentibꝫ. ꝛ ipē a nullo
fen⁹ accipies. q2 ibi ponit ꝯſequens ꝓ antece/
dente quaſi dicat tantā habundantiā habebiſ
q poteris mult; fenerari ſi volueris. ꝛ tu a nul
lo mutuari indigebis. Itē nec illud. c. ab illo
xiiij. q. iiij. qd̄ intelligit nō vſura. ſed recupa/
tio debiti li vſura. Et ſic licet dūmodo non ſit
ſcādalū. vt s̄. patet Uſura. i. §. xxiij. ꝛ. xlviij.
¶ Utrū liceat accipe ſub vſuris: R. vt colligo 2
ex Rich. in. iiij. diſt. xv. q. v. ar. v. ꝛ Tho. ij. ij.
q. lxxviij. ar. iiij. ꝛ Innocē. ꝛ Joh. an. in. c. di
lectus. de ſimo. ꝛ Pa. poſt Hoſtiē. in. d. c. ſup
eo. de vſur. Hug. ꝛ Archi. in. c. mouet. xiij. q.
i. Qd̄ aut ille q̄ accipit ſub vſura. hoc facit ꝓ
opere illicito. Et ſic nullo modo licet. imo ſm
Archi. ꝛ Rodoñ. peccat mortaliter. Aut facit
ꝓ ope licito. Et ſic diſtinguo: q2 aut tale eſt ex
treme neceſſitatis. Et ſic tenet Innocē. in. d.
c. ſup eo. q ſi nō poſſum inducere ꝓximuꝫ ad
mutuandū gratis. ꝛ ego fame perirē niſi mu/
tuet. q licet mihi inducere eū ad mutuanduꝫ
ſub vſuris vt maius malū euitet. ſ. homicidi
um. Et licet prima fronte videat hoc dictum
mirabile: eſt tamē rationabile. Nec eſt hoc ꝓ/
curare peccatū. ſꝫ volenti cōmittere peccatū ꝑ/
ſuaſio eſt. vt ſaltē min⁹ peccet. qd̄ licet. xiij. di.
duo. Si aūt opus non eſt talis neceſſitat; ex/
treme tunc ſubdiſtinguo. Aut ille parat⁹ eſt
dare ſub vſuris. ꝛ ſic licet accipe ab eo ſub vſu
ris ſolū ꝓ om̄i ope taliter neceſſario. qd̄ ſi omit
terem notabiliter dānificarer vl' notabilē pate
rer penuriā ego vel alter vl' ꝓpter ſubuentionē
neceſſitatis ſue vel alteri⁹ ſm Rich. ꝛ Tho.
vbi s̄. vel ſm Archi. vbi s̄. etiā ꝓ ope vtili. ex
quo habeo cōſequi vtilitatē. vel ſm Hoſtiē. ꝛ
Pa. Innocē. Anto. de bu. Jo. de ana. in. d. c.
ſup eo. etiā ꝓ om̄i ope indifferēti ꝛ placꝫ. quia
ſm Aug. in enchi. De⁹ vtit om̄ibꝫ peccat; ad
aliqd̄ bonū ſic ſilr nos poſſumus. Aut ille nō
eſt parat⁹ dare ſub vſuris. Et ſic nō licet indu
cere eū ad mutuandū ſub vſuris. niſi cū pecca
to mortali inducentis. excepto caſu maioris

mali euitandi.vt dictū eſt ſm Innocē.
3 ¶ Quib; penis ſubijciunt̄ vſurarij? R.ꝙ vltra
penas quibus puniunt̄ a deo:ſi ſunt vſurarij
manifeſti incurrūt multas penas a iure eis in
flictas.
4 ¶ Prima:ſunt infames infamia iuris.C.ex q.
cau.irro.infa.l.improbū.Uñ vt dicit do.An
to.in.c.Raynuciuſ.de teſta.Etiā de iure ciuili
hodie om̄is vſurarius eſt infamis.⁊ ita dicit
etiā notorie Bar.in.d.l.improbū.⁊ per h̄ fu/
iſſe determinatū.ꝙ ſi frater me⁹ ↄſtituit vſura
riū heredē.ꝙ ego poſſum rumpe teſtamentū
p querelā inofficioſi.C.de inoffi.teſta.l.frēs.
⁊ ꝙ ſic de facto obtinuit ⁊ ↄſuluit:multo magiſ
ſunt infames de iure canonico.vt i.c.infames
iij.q.vij.⁊.vi.q.i.infames.
5 ¶ Secūda:ꝙ ad cōmunionē altaris nō ſunt
admittendi.c.q: in om̄ib;.de vſur̄.Et intelli/
git abbas ⁊ ſequit̄ Pa.in.d.c.q: in om̄ib;.ꝙ
nō debēt admitti ad eccleſiā.qñ celebrant̄ diui
na.q: aſſiſtentes in eccleſia tūc dicunt̄ admit
ti ad cōmunionē altaris.⁊ placet.vt ↄfuſi reſi/
piſcant.vt dicim⁹ de excōmunicato.in.c.pia.
de excep.lib.vi.
6 ¶ Tercia:ꝙ nō admittunt̄ ad oblatōes offerē
dū.d.c.q: in omnib;.
7 ¶ Quarta:ꝙ nō ſepeliant̄ in eccl'iaſtica ſepul/
tura.d.c.q: in om̄ib;.que pena cū duab; pce/
dentib; eſt lateran̄.ↄcilij poſita in.d.c.quia i
om̄ib;.Et addit̄ ibidē.ꝙ ſi q̇s cleric⁹ ↄtraue/
nerit.ſ.recipiēdo vſurariū ad cōmunionē vel
oblationē ipo facto eſt ſuſpēſus ab executōne
ſui officij ſm Pa.in.d.c.q: i om̄ib;.qm̄ ſicut
hoc verbū ſubiaceat inducit ſententiā ipo facto
vt no.glo.in.c.vnico.de iniur̄.lib.vi.Facit.c.
ſi quis ſuadente.xvij.q.iiij.Ergo forti⁹ iſtud
verbū maneāt.⁊ tādiu donec ad arbitriū epi
ſatiſfecerint.Et ſilr̄ in vſurarijs infligunt̄ ipo
iure ſm eundē Pa.in.d.c.q: cū in eo nullum
verbū ponat̄ p qd̄ ſententia hoīs exigat̄.Berñ.
vero ⁊ Hoſtiē.ibidē vident̄ tenere ꝙ nec ↄtra
clericos nec ↄtra vſurarios irrogant̄ ipo facto
Sz primū puto veri⁹.Sepeliētes vero taleſ
vſurarios ſunt excōmunicati ipo facto.vt in
cle.eos.de ſepul.de quo s̄ Excōmunicatio.vij.
caſu.xxxv.niſi cauerint idonee ipi ſm qd̄ īfra
dicā.vel ſi nō potuerūt.⁊ ſigna m̄ cōtritionis
oſtēderint heredes eoꝝ inq̄ʒtū hereditas ſuffi
cit.vt in.d.c.q̄ʒq̄ʒ.no.de vſu.li.vi.
8 ¶ Quinta pena eſt:ꝙ nō poſſunt recipi ad cō/
feſſionē ſuoꝝ peccatoꝝ donec de vſuris fuerit
ſm facultates eoꝝ plen⁹ ſatiſfactū.vel idonee
cautū illis quib; debēt reſtitui vſure extorte ſi

ſunt p̄ſentes.vl' alijs q̇ poſſunt eis acq̇rere vel
eis abſentib; loci ordinario vel ei⁹ vicario vel
p̄ſbitero parochie in qua habitant vſurarij vl'
tabellioni de mādato ordinarij.ita ꝙ certa q̄ʒti
tas exprimat̄ in cautione ⁊ manifeſta ſi appa
ret.vel ſi nō apparet manifeſta exprimat̄ illa
q̄ʒtitas q̇ ad arbitriū ei⁹ qui cautionē recipit
videt̄.q̇ ſi ſciēter minorē receperit tenebit̄ ipe d̄
ſuo:multo magiſ ſi nullā.hoc habet̄ in.c.q̄ʒq̄ʒ
de vſur̄.lib.vi.Et no.hic ꝙ noīe idonee cauti
onis intelligunt̄ pignora vl' fideiuſſores.l.ſi
mādato ticij.§.fi.ff.manda.que ſi nō poſſent
dare ſm Bar.⁊ Joh̄.an.iurabūt ſe hoc dare
nō poſſe ⁊ facturos qd̄ pmittunt.de ſen.excō.
c.fi.§.illis.lib.vi.Aduerte etiā ꝙ illi q̇ poſſūt
nobis acq̇rere ſunt filij q̇s habem⁹ in poteſta/
te noſtra.Itē ſerui pprij.Itē ſerui i quib; ha/
bem⁹ vſumfructū.Itē ſerui alieni q̇s bona fi/
de poſſidem⁹ tanq̄ʒ ſeruos.vt inſti.p q̇s pſo.
no.acq̇.§.i.Procurator aūt dño abſenti hāc
pſonalē obligationē nō acq̇ret.p.l.quēadmo
dū.ff.de acq̇.poſ.⁊.l.generaliter.⁊.l.ꝙ meo.e.
ti.ſm Bar.⁊ Joh̄.an.in.d.c.q̄ʒq̄ʒ.Itē no.ꝙ
p loci ordinariū ſm Joh̄.an.vbi s̄.intelligo
epm̄ de iure.⁊ idē de decano archipſbitero vel
abbate q̇ alias de ↄſuetudine iuriſditionē ha/
beret in ſpūalib; in loco in quo vſurari⁹ degit.
Itē qd̄ dicit de rectore parochie in q̇ vſurari⁹
habitat:multo forti⁹ intellige de rectore paro/
chie debitoris leſi cū ſit quaſi iudex ⁊ miniſter
ei⁹.ſm Bar.⁊ Joh̄.an.Facit.l.eū p quo.ff.de
in ius vocan.Itē ſcito ꝙ per h̄ qd̄ dicit de mā/
dato ordinarij arguit Joh̄.an.ꝙ tabellio in h̄
caſu nō acq̇rit actionē extraneo ex ſua ſtipula
tione:niſi faciat iſtud d̄ mādato ordinarij.Et
hec bene notabis ↄtra multos ↄfeſſores.
¶ Sexta pena eſt ꝙ null⁹ debet intereſſe coꝝ te 9
ſtamētis niſi ſatiſfecerint.vt dictū eſt in pcedē
ti.q.d.c.q̄ʒq̄ʒ.
¶ Septima pena eſt:teſtamēta coꝝ ſunt nul/ 10
la ipo iure ſi n̄ ſatiſfecerint.vt dictū ē.d.c.q̄ʒq̄ʒ
¶ Sz nunq̇d idē eſt de codicillo ſicut de teſta 11
mento? R.Bar.⁊ Joh̄.an.ibidē ꝙ ſic.⁊ de q̇/
libet vltima volūtate alia.vt patet ex pncipio
d.c.q̄ʒq̄ʒ.q: large codicill⁹ teſtatio mētis dicit̄
xiij.q.ij.§.ſed aliud.
¶ Sz q̇d ſi facit teſtamētū ⁊ poſtea cauet ido 12
nee.vt ſupra dictū eſt.nūq̇d valebit? R.Bar.
tenuit ꝙ nō p regulā nō firmat̄.de reg.iur.li.
vi.q: ab initio nullū fuit.Sed magis placet
opi.Joh̄.an.q̇ tenet ꝙ ſufficit ꝙ ante mortem
caueri idonee.Ratio.q: teſtamentū ↄfirmat̄
in morte.Itē q: om̄ia iura fauēt teſtamētis.l.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

f.C.de ſa.ſan.eccle. Facit in ar.l.i.§.ij.ff.ꝺ leg.
iij. Ubi legata ad pias cauſaſ relicta facta a fi
lioſa.⁊ a ſeruo.licet tpe teſtamēti inſpecti ñ va
leant:ſi tñ emancipatꝰ vl'manumiſſus pſeue
rat in eadē volūtate valebūt. Itē accipe cauti
onē eſt qñcunqȝ accipe.ſicut ⁊ dare eſt qñcūqȝ
dare.l.q.i.eos.⁊ pfata regula nō firmaꝛ de ſo
lo tractu tpis loquiꝛ.

13 ¶Octaua pena eſt ꝙ nulla vniuerſitas vl'col
legiū vl'ſingularꝭ pſona.vſurarios nō oriun
dos de terris ipſoꝝ exercētes vel exercere volē
tes pecuniā fenebrē permittāt habitare i terris
ipſoꝝ.ſȝ ꝙ expellāt nunqȝ de cetero admittēdo
in.c.vſuraꝝ.de vſu.li.vi. Et incurrūt penā in
terdicti vniuerſitas vel collegiū. Epi vo ⁊ ſu
periores ſuſpēſionis. Epis inferiores eccl'iaſti
ci excōmunicationis ipo facto.ſi domos pfa
tis ad exercendū fenꝰ locauerint vel ſub quo
cunqȝ alio titulo ꝯceſſerint.etiā venditōis ſm
Joh.an.quā penā ſi p mēſem ſuſtinuerint in
durato animo terre eoꝝ qȝdiu in ipis moranꝛ
ſunt ipo facto interdicte. Alij laici debēt p ex
cōmunicationē ad h idē cōpelli.nō obſtante
quocūqȝ eoꝝ priuilegio. Et de h vides. Excō
municatio.vij.caſu.xxxij.

14 ¶Sȝ qd dicemus de dñis ⁊ cōmunitatibꝫ q
ꝯcedūt iudeis vt poſſint exercere vſuras ⁊ lo
cant eis domos ⁊ faciūt ꝯuentōes cū eis ſup
vſuris exercēdis ⁊ vt iudices cogāt debitores
ſm ꝯuenta ⁊ hmōi:R. do. Andreas barbatꝰ
⁊ Pau.de ca.ꝯſilio.ccclxxvi.⁊ Pe.de anch.cō
ſilio.ccxxx.⁊ quidā alij conati ſunt tenere ꝙ li
cite facere poterāt.dūmodo autoritas ſeu licē
tia ab ordinario obtineaꝛ. Et h qꝛ accedit ad
bonū cōmune totiꝰ reipublice. Itē qꝛ ſic eſt cō
ſuetudo de cuiꝰ initij memoria nō exiſtit ꝯtra
riū.⁊ tolerantia romanoꝝ pontificū pſertim i
terris tpaliter eccl'ie ſubiectis.⁊ ideo videꝛ va
lere. Itē qꝛ iſta ꝯceſſio nō eſt peccati nutritiua
ex parte xpianoꝝ.vt in.c.ſuper eo.de vſur. Ex
parte vero iudeoꝝ nihil nobis de his q foris
ſunt.vnde dicit tex.in.c.q ſincera.xlv.diſt.ſu
peruacue rei videꝛ dare operā q arcere nitiꝛ iu
deos a peccato.vtpote dānatos ꝓpter pfidiā.
Et ideo toleranꝛ in eoꝝ ritibꝫ. Hec ſunt in ſū
ma eoꝝ motiua. Sed ſalua eoꝝ reuerentia de
monſtrabo ꝙ nedū vere ſȝ apte erronee ꝯſulue
runt. Uñ p clariori itelligētia no.ſm Girar.
de ſenis.⁊ refert Joh.an.in mercurialibꝫ.in re
gula peccatū.lib.vi.ꝙ triplex eſt permiſſio cō
tra legē. Prima ſimplex indulgēs penā ſoluꝫ.
ſed nō culpā. Et hoc modo permittit eccleſia
pſtibula ꝓpter maius malū ſeu peccatū euitā
dum.vt in.c.deniqȝ.iuncta glo.in vbo veniā.
iiij.diſt.⁊ in.c.veniēs.iuncta glo.fi.q cle.vel
vo. Secūda permiſſio eſt tollens impedimē
tum.⁊ iſto modo eccl'ia tolerat ritus iudeorū
ꝓhibens xpianis ne eos impediāt.ꝺ.c.qui ſin
cera.⁊.c.ſicut de iudeis. Tercia permiſſio eſt p
ſtans iuuamē ſm quē modū eccleſia pmittit
clericū occidi a ſeculari iuſte.qꝛ cū degradat ⁊
tradit.vt in.c.degradatio.de penis.li.vi. Et ꝺ
hac habes in.c.nouimꝰ.de vbo.ſig.⁊.i. Chor.
v. Prima fit ꝓpter maiꝰ malū euitandū. Se
cunda ꝓpter bonū ꝙ inde cōſequi ſperaꝛ.vt.ſ.
iudeos tolerādo lucrari poſſit.vt i.ꝺ.c.q ſince
ra.⁊ vt nobis veritas in eoꝝ ritibꝫ fiat.nō.vt
dicit Aug. Tercia vero nō poteſt fieri niſi de
eo qꝺ licitū eſt Nā licitū eſt ꝙ maleficia nō re
maneāt impunita.c.vt fame.de ſen.excō.⁊ i.l.
ita vulneratꝰ.ff.ad.l.aquil. Ideo merito tra
dit clericū. Franciſcꝰ in.ij.ſenten.dicit ꝙ duo
ſunt genera maloꝝ.vt dicit glo.ſup illō. Ab
occultis meis mūda ⁊c. Quedā ſunt noſtra
q a nobis oriunꝛ.⁊ his nullo modo cōſentire
debemꝰ nec directe nec indirecte. Quedaȝ vo
ſunt aliena q fiūt ab alijs.⁊ his nunqȝ ꝯſenti
re debemꝰ directe ꝯſenſu approbatōis. Aliqñ
tamē licet ꝯſentire indirecte ꝯſenſu permiſſio
nis.ſicut deus permittit aliqua mala ex cauſa
rationabili. Sine vo cauſa ratōnabili nō li
cet. Uñ dicit ꝙ recipe mutuū ſub vſuris ex ra
tionabili cauſa:puta neceſſitatis vel vtilitatꝭ
licet.alias nō. Hec ille. Ex quibꝫ ego ꝯcludo
ad queſtionē ꝙ tales peccant mortaliter.⁊ ſūt
excōmunicati ⁊ teneꝛ ad reſtitutionē omniū
vſuraꝝ ex tali cōuentōe ſolutaꝝ ſi iudei nō re
ſtituēt. Nā licet principes ⁊ cōmunitates poſ
ſint permittere vſurarios prima permiſſione.
vt tenet Bal.⁊ Bar.in.l.cūctos populos.C.
de ſum.tri.ꝙ tamē ego nō admitto ſimpliciter
qꝛ maius malū eſt vſura q eſt peccatū morta
le qȝ qꝺlibet damnū tpale vel corpale qꝺ euita
tur ꝓpter vſurā. Et ideo nō poteſt permitti ꝓ
pter maius malū euitandū. Solū ꝯcederem
dictū Bal.⁊ Bar.quādo maiora peccata ſi ñ
permitterenꝛ ſimpliciter haberēt ꝯſequi.vt pu
ta homicidia ⁊ hmōi.alias nō credo excuſenꝛ
etiā ſimpliciter permittēdo.ar.c.poſt miſera
bilē.eo.ti.vbi pcipiꝛ eis vt cōpellāt iudeos re
ſtituere vſuras. Ergo a fortiori.ne exigant p
uidere teneꝛ. Nā faciliꝰ impediunꝛ facienda
qȝ tolerenꝛ iā facta.vt in.c.quēadmodū.de iu
reiurā.⁊.l.patre furioſo.ff.de his qui ſunt ſui
vl'alie.iur. Nihilominꝰ permiſſione ſecūda p
mittere nō poſſunt cū nullū bonū ſequaꝛ.imo

multa mala. vt patet vltra experiētiā.p.c.vſu/
rarū.de vſur.lib.vi. Et multo min⁹ permiſſio
ne tercia.vt eſt in ꝓpoſita.q. Nā null⁹ poteſt
peccatū cōmittere ſeu coopari vt cōmittat pro
quocūqꝫ bono obtinēdo ſeu malo euitādo ab
alio.c.ſuper eo.de vſur. Facit.c.i.xxij.q.ij.ꝛ.c.
forte.xiiij.q.v.ꝛ.c.qđ ait.xiiij.diſt.in glo.ꝛ i
c.nō magno.ne cle.vľ mo. Liceret bene alicui
quādo eidē imponeret̄ neceſſitas duoꝝ malo
rum pene ſed nō culpe. Itē liceret volenti face
re vnū de duob⁹ malis culpe ei perſuadere vt
minus faciat ꝛ maius dimittat ſed nō tercia
permiſſione ſed ſolū prima ꝛ ſecūda. Intelli/
go quādo aliter nō poſſet cōpeſci quin vnū fa
ciat.alias nō.ꝛ ita loquit̄.c.duo.xiij.diſt. Et
ideo cū tales nedū cōſentiant imo cooperant̄
vſurarie p̄uitati exercēde.patet ꝙ peccāt mor/
taliter ꝛ etiā ſunt excōmunicati ex quo paciſcū
tur cū iudeis vt poſſint exigere vſuras.aut ꝙ
eis iuſticia fiat de vſuris exigēdis.multo ma/
gis ſi ad h̄ interponūt decretuꝫ. Talia em̄ pa/
cta vel decreta facta ab illis qui habēt poteſta
tem ꝯdendi leges vel ſtatuta dicunt̄ leges vľ
ſtatuta.vt in.l.ex.§.ille.ff.de dona.inter vi.ꝛ
vxo.ꝛ in.l.ceſar.ff.de publica.ꝛ vtrobiqꝫ per
Bar.ꝛ per eundē Bar.in.l.iiij.§.actor.ff.đ re
iudi. Ratio qꝛ faciētes talia pacta nedū inten
dunt ſe obligare.imo principaliter volūt ob/
ligare oīes de ciuitate ꝛ diſtrictu.ꝛ obligant̄
etiā illi qui nō aſſenſerunt. Ergo ſunt ſtatuta
cū ex pactis meris nō obligent̄:niſi ꝯſentien/
tes.vt in.l.i.ff.de pac. Sed ſtatuētes vel p̄ſu/
mētes iudicare ꝙ vſure ſoluant̄ ſunt excōmu
nicati.cle.i.de vſur.que cū indiſtincte loquat̄
habet locū etiā de decretis factis cū iudeis.vt
tenet Laudun⁹ ibidē cū glo.ꝛ do.Car.ꝛ Io.
de imo. Facit qđ no.Hemi.in.c.i.de vſur.lib.
vi.qui vult ꝙ pene eiuſdē.c.ligāt etiā locātes
domos iudeis.ꝛ idē tenet do.Lau.de rido.in
tractatu de vſur.q.cxlvi. Et ꝙ teneant̄ ad re/
ſtitutionē patet:qꝛ cauſam efficacē dant dam
no ꝓximi ꝛ ſine qua non damnificarent̄.ideo
tenent̄ in ſolidū ſi illi nō reſtituent.vt patet s̄.
Reſtitutio.i.in verbo vſurari⁹.§.viij. Aduer/
te tamē ſm Laudunū ꝛ Pau.in cle.i.de vſu.
ꝙ ſi ſupradicti ꝓhiberēt ne maiores vſuras exi
gerent dū nō ꝯſentiāt đ minorib⁹ nō incurrēt
penā excōmunicationis. Et ſic tu ſerua qđ ſu
pra dixi.vt etiā cōſuluit.d.Ale.de neno. In
centius ꝛ multi p̄clariores docto.in ſciētia ꝛ
ꝯſcientia qꝫ s̄.allegati.q̇ ꝯſuluerūt ꝯtrarium.
Nec ob.coꝝ motiua. Et primo autoritas epi.
qꝛ nō poteſt diſpēſare ꝯtra ius cōmune editū
p ſacꝝ ꝯciliū.niſi ex cauſa neceſſaria ꝛ veriſiľr
nō p̄cogitata per ſacꝝ ꝯciliū.ita no.Bal.in.l.
oīes populi.ff.de iuſti.ꝛ iur.ꝛ s̄.dixi diſpēſa
tio.§.v.q nō eſt hic in ꝓpoſito.ꝛ multo min⁹
obſtat ꝯſuetudo.cū ſit corruptela:qm̄ ꝯtinet
in ſe peccatū.c.flagicia.xxxij.q.vij. Nec tolerā
tia ſummoꝝ pontificū. Nā papa nō p̄t diſpen
ſare cū aliquo etiā iudeo vt mutuet ſub vſuris
đ.c.ſup eo.qꝛ vt ꝓbaui vſura eſt malū in ſe ꝛ
ſm ſe. Et ideo ꝓ nullo bono p̄t licere.vt in.d.
c.ſup eo.patet. Multo min⁹ p̄t coopari neqꝫ
auxiliū dare vt vſure exigant̄.qꝛ agētes ꝛ con
ſentiētes digni ſunt morte.ad Ro.i. Si ergo
nō poteſt exp̄ſſe nec etiā tacite. Et ideo de tali
tolerātia dicit̄.qđ permittim⁹ nō approbam⁹
c.hac ratione.xxxi.q.i. Et ſic dicit̄ etiā multa
p patiētiā tolerant̄.q ſi i iudiciū deduceremus
caſſarent̄.c.cū iā dudū.de p̄ben. Nō ob.etiā ꝙ
nil ad nos ptinet de his q̇ foris ſunt.c.multi.
ij.q.i.qꝛ hoc veꝝ niſi in duob⁹ caſib⁹. Prim⁹
qn̄ illi q̇ ſunt foris ledūt xp̄ianos.vel iniuriā
tur eis qꝛ ſic ptinet ad eccleſiā. Ita no.Inno.
ꝛ docto.in.c.ſup his.de voto.ꝛ Hoſti.ꝛ Io.
an.ꝛ cōmuniter alij in.c.gaudem⁹.de diuor/
tijs ꝙ ſi infidelis delinq̇t ꝯtra legē nature vel
ꝯtra ius diuinū p̄t puniri a iudice eccľiaſtico
Et ſic eſt in ꝓpoſito. Et ideo impedit ſe eccľia
vt patꝫ i.đ.c.poſt miſerabilē. Secūd⁹ caſus i
quo nō valet eſt qn̄ cooperamur alicui coꝝ in
peccato.qꝛ ptinet ad nos.ſicut etiā in ꝓpoſita
q. Intelligit̄ igit̄ ꝓprie nihil ad nos ſm glo.
in.c.iudei.de iudeis.ſ.vt eis penā ſpūalem in/
fligam⁹.vel vt faciam⁹ eis canones:aut xp̄ia/
nam ꝯuerſationē imponam⁹ eis inuitis.c.de
iudeis.xlv.diſt. ꝓpterea ſi attēdas totū titulū
de vſur.tā in decretalib⁹ qꝫ in ſexto ꝛ cle.eccľia
nō tolerat aliqua tolerātia vſurarios.nͨ vult
tolerent̄ a principib⁹ xp̄ianis.vt patet in dictꝫ
c.poſt miſerabilem:ꝛ.c.vſurariū. Imo ꝙ vſure
exigant̄ a xp̄ianis p iudeos eſt valde ignomi
nioſuꝫ.cū xp̄iani ſint filij.ꝛ angarient̄ a iude/
is q̇ ſunt ſerui.c.ꝛ ſi iudeos.de iudeis. Nec va
let ꝙ xp̄iani efficient̄ vſurarij qđ erit mai⁹ ma
lū.qꝛ ꝛ ſi grauī⁹ peccet xp̄ianus in eodē genere
peccati qꝫ infidelis vno reſpectu.tm̄ iudei gra
uius peccāt alijs reſpectib⁹ ꝛ in maius nocu/
mentū xp̄ianitatis.qꝛ vltra vſurā habēt odiū
ꝯtra xp̄ianos q̄s ſpoliāt. Itē ſepi⁹ q̇ lucrati ſūt
a xp̄ianis exportāt ad partes infideliū.nō ſic
xp̄iani q̇ vt ſepi⁹ reſtituūt.
¶ Nona pena eſt:ꝙ ſi vſurari⁹ ſoluit alteri vſu 15
ras nō poteſt repetere:niſi prius ipe reſtituat il
las quas extorſit ipe vel ille cui⁹ heres eſt.vt i

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

c.Michael.de vſu.Fallit h̄ in clerico vł ꝓcu
ratore q̄ nomine eccleſie repetūt vſuras quas
ſoluerunt.quibꝫ non p̄t opponi q̄zuis ipi ſint
vſurarij ſcḋm Pa.in.d.c.Michael.

16 ¶ Decima pena eſt ꝙ quāuis cedat bonis vſu
rarius nō habet ei reſpect⁹ ne egeat vt habet in
alijs debitoribꝫ.vt in.c.Odoard⁹.de ſolu.⁊ i
c.ij.de pigno.ita no.glo.in.d.c.qꝛ in oibꝫ.

17 ¶ Undecima pena eſt ꝙ ad moduꝫ raptoꝝ ⁊
fuꝝ nō ſolū tenent reſtituere rē quā acceperūt
ꝓ vſuris.vt in.c.cū tu.de vſu.ſꝫ ⁊ fruct⁹ q̄s per
ceperūt ⁊ qui percipi potuerūt a vero dn̄o.ſcḋm
Rich.in.iiij.xv.diſt.⁊ cōiter om̄es docto.ꝓ q̄
facit.l.videam⁹.§.i fauiana quoqꝫ.ff.d vſu.
Ratio:qꝛ eſt malefidei poſſeſſor ſine titulo.vt
in ſe.q.latius patebit.Et ideo ſic tenet ſicut ſ
dixi de poſſeſſore malefidei.Reſtitutio.i.i ver
bo poſſeſſor.

18 ¶ Utꝝ ſolutū ꝓ vſuris trāſeat in dominium
vſurarij:R.diſtinguēdo.ꝙ aut ſūt res ꝯſum/
ptibiles vſu.vt q̄ ꝯſiſtunt in numero ponde/
re ⁊ mēſura.vtputa pecunia granū vinū ⁊ hu
iuſmodi.⁊ cū iſta recipiāt functionē in genere
ſuo.l.ij.§.i.ff.ſi cer.pe.abſqꝫ dubio i iſtis trāſ
fert dominiū qn̄ ſunt ꝑmixta ſeu ꝯſumpta.l.
ſi alieni nūmi.ff.de ſolu.⁊.l.nā ⁊ ſi fur.ff.ſi cer.
pe.⁊.l.ſi frumentū.ff.de rei ven.Aut tale ſolu/
tum ſunt res mobiles q̄ ſeruādo ſuari poſſūt
vel imobiles.Et in his aut tranſeāt in domi/
niū vel ne fuerūt opiniones.Glo.⁊ Inno.in
c.Michael.de vſu.tenet ꝙ vſurari⁹ tenet ad
reſtitutionē ex q̄ſi ꝯtractu ꝑ ꝯditionē indebi/
ti.Et ſic ꝯſequēter ꝙ dominiū ſit trāſlatū.cuꝫ
nemo ꝯdicat rem ſuā p̄terqꝫ a fure.l.fi.in fi.ff.
vſufru.quēad.ca.⁊ inſti.de ac.§.ſic itaqꝫ.Idē
vident tenere glo.in.c.ſi q̄s vſurā.xiiij.q.iiij.
⁊ in.c.ſi ep̄m.xvi.q.vi.⁊ in.c.ex trāſmiſſa.d de
ci.⁊ in.c.debitores.de iureiurā.⁊ p̄ōt eſſe ratio.
qꝛ qn̄ traditio habet cōſenſum dn̄i tradentis
trāſfert dominiū.l.ꝯtract⁹.⁊ ibi ꝑ glo.C.de fi
de inſtru.⁊ in.l.multū.C.ſi q̄s alteri vel ſibi.
⁊ notat in.l.traditōibꝫ.C.de pac.Et licet tra/
dat voluntate coacta.tn̄ volūtas eſt ſufficiēs
ad trāſlationē dominij.l.ſi mulier.ff.q̄d me.
cā.xv.q.i.merito.Sꝫ his nō obſtantibꝫ.ſal/
ua ſemꝑ melioꝛi determinatōne.iuxta illud.l.
claudi⁹ felix.in fi.ff.q̄ po.i pi.ha.Dico ꝙ nul
lo modo trāſfert dominiū.Q̄d ꝓbo ſic.Ex nu
da traditōe nō trāſfert dominiū.l.nunqꝫ nu/
da.⁊ ibi ꝑ glo.ff.de acq̄.re.do.⁊.l.traditōibꝫ.
C.de pac.Sꝫ ſolutū ꝓ vſura nuda tradit.pa
tet ſic inſpiciant om̄es tituli ex quibꝫ res alte/
rius acquirit quo ad dominiū q̄ ſunt iſti.ꝓ
empto.ꝓ mutuo.ꝓ trāſacto.ꝓ herede.ꝓ dereli
cto.ꝓ legato.ꝓ dote.ꝓ ſuo.ꝓ donato.ꝓ vſuca
pto.ꝓ p̄ſcripto.ꝓ cōmiſſo.ꝓ iudicato.ꝓ pena
ꝓ ſocio.ꝓ ſoluto.de quibꝫ habes ſ.vſucapio.
.§.v.quoꝝ nullo veſtit.Si dicis ꝙ veſtit ti/
tulo ꝓ ſoluto ratōne pacti ſeu ꝓmiſſionis.Ad
hoc dico ꝙ tale pactum ſeu ꝓmiſſio eſt nulla.
nec orit aliqua obligatio naturalis vel ciuilis
vt patet in.d.c.debitores.⁊ ibi h̄ tenet prima
glo.⁊ Joh.de Imo.⁊ Pa.Ratio qꝛ cū lex reſi
ſtit nō orit obligatio etiā naturalis etiā ſi alte
ri ꝯtraheēti tm̄ reſiſtat.l.cuꝫ lex.⁊ ibi Bar.ff.de
fideiuſ.Sꝫ cū vſura ꝓhibeat pagina vtriuſ/
qꝫ teſtamēti.c.ſuꝑ eo.de vſu.⁊ etiā ſi ꝯtra na/
turā.vt ꝓbat Ariſt.i.poli.Igit ſequit ꝙ tale
pactū ſeu ꝓmiſſio ſoluēdi vſuras nō inducit
obligationē.Ergo nō p̄t dici ꝙ veſtiat ꝓ ſolu
to.Si aſſeris ſaltē ſoluit credēs ſe debere.⁊ ſic
ꝑ errorē q̄d ſufficit ad trāſlationē dominij.vt
no.in.c.fi.de ſolu.negat h̄.qꝛ cōmuniter ſciūt
ſe nō obligatos.Si dicis ergo ſoluūt ſcienter
indebitū.⁊ ſic trāſfert dominiū:cuꝫ p̄ſumant
donare.l.cui⁹ ꝑ erroꝛeꝫ.ff.de reg.iur.Ad hoc
R.Hoſti.ꝙ eſt veꝝ ꝙ ſolutū ſcienter indebite
p̄ſumit donatū in ſolutōe nō improbata a iu
re.ſꝫ nō in illa q̄ improbat a iure vt eſt in caſu
noſtro.Sequit ergo ꝙ n̄ eſt donatio vera.qꝛ
nemo ſic intendit.nec p̄ſumpta quia impro/
bata a iure.nec ſolutio debiti veri vel putatiue
veri ergo nuda traditio.Et ſic nō trāſfert do/
miniū.Hoc idē ꝓbatur per glo.in.d.l.traditi
onibꝫ q̄ vult ꝙ ad hoc vt traditio trāſferat do
miniū requirit.Primo ꝙ ſit facta cū cauſa.vt
d.l.nunqꝫ.⁊ ꝙ cauſa ſit idonea.§.ꝑ traditionē
inſti.de re.diui.⁊ a dn̄o.l.traditio.ff.de acqui.
re.do.q̄d nō eſt in ſoluto ꝓ vſuris.quia ⁊ ſi ſit
cauſa.tamē nō idonea.ꝓbat etiā hoc ideꝫ iſta
ratione.Ex ꝯtractu nullo ⁊ cui lex reſiſtit nū/
qꝫ trāſfert dominiū.l.nō dubiū.C.de legi.te/
net Bar.⁊ cōmuniter docto.l.i.§.ſi vir vxori
ff.de acq̄.poſ.Cū ergo ꝯtract⁹ vſurari⁹ ſit hu/
iuſmodi.vt patet in.c.ij.⁊.iij.⁊.c.cōſuluit.de
vſu.Ergo nō tranſfert dominiū.Et hāc opi.
vident tenere cōmuniter docto.in.c.in litteris.
⁊ ibi Joh.an.⁊ do.Anto.in.c.quāqꝫ.de vſur.
lib.vi.⁊ ipſi Johā.an.⁊ Gemi.⁊ Fede.in ſuo
ꝯſilio.xxi.⁊ Ange.in ſua diſputatōne que in/
cipit Aſtenſis miles circa fi.qui dicūt ꝙ vſu/
rarius tenet ex delicto ad reſtitutionē ⁊ dam/
nato ac reprobato pagina vtriuſqꝫ teſtamēti
vt dictū eſt.⁊ patet in.c.tua nos.ibi in crimi/
ne ⁊c.Ergo patet ꝙ nō acquirit dominiū.qꝛ
qui tenet ex delicto ad aliquā rem reſtituendā

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

non eſt dominus. vt patet in fure. l. in re furti ua. ⁊. l. ſi nō manifeſtus. ff. de cōdi. fur. Hanc etiaꝫ ſequunt̃ cōmuniter theologi. Et hec eſt tenenda pſertim in foro cōſcientie. quia ſicut dicit Archi. in. c. ſi quis vſuram. xiiij. q. iiij. ſicut vi cōpulſiua rem alienaꝫ rapiens fictione iuris ciuilis efficit̃ domin9 rei. tamē iure pprio penes priorem dominū rei dominiū remanet. l. metū aūt preſentē. §. iulianus. ff. qd̄ metus cā. Sic ſaltem dicendū eſt in ſoluto pro vſuris. Et bene facit tex. ibi dum dicit. qꝛ res in bonis eſt eius qui vim paſſus eſt. Nec obſtāt glo. in cōtrariū adducte. quia poteſt dici ꝙ ibi non figunt pedes. patet: quia voluerunt etiā inducere hypothecā ſup omibus bonis ꝓ vſuris reſtituendis. vl' dicendū ꝙ loquuntur in reb9 cōſumptibilib9. Nō obſtat etiā ratio adducta in cōtrariū quoniā nō ſoluꝫ requirit̃ traditio ⁊ cōſenſus tradentis. ſed etiā titulus verus vel putatiue verus. vt ſupra ꝓbatū eſt. Et ſi quis vult cōtendere ꝙ fictōne iuris ciuilis efficitur domin9. tamē iure diuino ⁊ canonico oportet cōcludere ꝙ dominiū rei remaneat apud ſoluentē niſi aliud ex eis volūtate diſponat̃. Et ſic per idē eſt in ɔſciētia quo ad omnem effectū ac ſi nō eſſet tranſlatū dominium Hoc patet. qꝛ ſi res extat ſemp vſurari9 tenet̃ eam reſtituere cū fructib9. vt ſupra dictum eſt Reſtitutio. i. in verbo vſurari9. §. iij. Nec poteſt dare tantundē ſeu extimationē cōtra voluntatē domini: cū iura aſtringūt eū ad reſtituendū ꝙ tam praue acceperūt. c. cū tu. d̄ vſu. ibi donec reddāt qd̄ tam praue acceperūt. Facit in ar. ad hoc. l. ij. in princi. ff. ſi cer. pe. ⁊ tex. clarus in. c. ſi res. xiiij. q. vi. Si vero alienauit. tunc de equitate canonica tercius poſſidēſ poteſt cōueniri. ⁊ ab eo dicta res aduocari officio iudicis. vt notabiliter tenet Bal. in. l. rem quā. C. de iur̃. do. nulla habita diſtinctōe an poſſideat titulo oneroſo vel lucratiuo. Nam dicta diſtinctio bene debet fieri in re empta ex pecunia vſuraria. vt per glo. in. d. c. cum tu in fi. Sed in re ipa formaliter data ꝓ vſuris nō cadit dicta diſtinctio. ſed poteſt peti a quocūqꝫ poſſidente etiā titulo oneroſo ex quo res eſt affecta illo vicio. Facit. l. ſi cū exceptōe. §. aliquādo. ⁊. l. metū. §. iulian9. ff. qd̄ me. cā. iūcta equiparatōe Archi. in. d. c. ſi qs vſurā. de q̄ ſupra dictū eſt.

19 ¶ Sed quero quis dicat̃ manifeſtus vſurarius vt ſubijciatur penis ſupradictis? R. vt colligo ex Joh. an. ⁊ Pa. in. c. quia in omib9. et Joh. an. ⁊ Archi. in. c. i. de vſu. lib. vi. Ille dicitur manifeſtus. Primo qui eſt notorius de iure. puta quia cōuictus vel cōdemnatus de vſuris: ſeu corā iudice ſponte cōfeſſus. c. cum olim. ⁊. c. ſuper quibuſdā. de verb9. ſigni. Secundo qui eſt notorius d̄ facto notorietate facti. puta tenet altare paratū vel mutuat in camera omibus volentib9. ſicut meretrix in proſtibulo patet cuilibet. ar. de coha. cleri. ⁊ muli. c. tua. ⁊. c. fina. ita dicit Bar. in. l. ij. ff. de fur. ⁊ Bal. in. l. heredes palam. ff. de teſta. Iteꝫ tercio dicitur manifeſt9 ſm glo. in. c. ij. de vſu. li. vi. quādo quis corā ſacerdote ⁊ teſtib9 cōfeſſus in articulo mortis eſt ſe vſurariū. ⁊ mādauit reſtitui vſuras et reſignauit libros. Quā glo. Federic9 cōſilio. viij. dicit veram. quādo ſimul omia prefata cōcurrunt. alias cōfeſſio ſola extraiudicialis non faceret manifeſtum. Facit. c. venerabilib9. §. ſecus. de ſen. excō. lib. vi. Nec ſolū mandatū de vſuris reſtituendis alias manifeſti nō aliq̄ pdictoꝝ modoꝝ. ſꝫ vl' ꝑ famā tm̄: aut alio modo a pdictis nō incurrunt ipo iure pfatas penas ſm cōiter doct. niſi publicent̃ ꝑ ordinariū loci.

¶ Quid requiritur ad publicationē faciendā 20
R. ꝙ ſufficiunt certa argumenta cuꝫ fama. d. c. tua. ⁊ licet nullus accuſator appareat: nihilominus ordinarius ꝓcedere poteſt ex officio. Aduerte tamē ſm Pa. in. c. ad noſtrā. d̄ emp. ⁊ ven. ꝙ ſi eſt publicū ⁊ indubitatum ꝙ plus quis vendit ad credentiā qꝫ pro precio ſtatim ſoluendo ꝙ inſtrumentū coꝝ eſt nullū ipo iure ꝓpter diſpoſitionē. c. quāqꝫ. de vſur̃. lib. vi. quia tales ſunt vſurarij. vt patet ī ſimili. in. c. nauiganti. de vſur̃. ⁊ ſunt publici. ex quo publice hoc exercent. vt patet in libris coꝝ. Nec obſtat ꝙ ſunt ficti. qꝛ in. d. c. ad noſtraꝫ. pena cōtra vſurarios ſtatuta exercet̃ etiā contra fictos vſurarios. quoniā in veritate ſunt vſurarij. Facit. l. nō dubiuꝫ. C. de legi. Item no. ſm Fede. cōſilio. viij. ⁊ ſequit̃ Pa. in. c. cū in dyoceſi. de vſur̃. ꝙ licet quis ī vita nō fuerit declaratus vſurari9 ⁊ fecerit teſtamentū. nihilominus poſt mortem poterunt fieri ꝓbatōnes ad declarandum ꝙ erat manifeſt9. Ita tenet Joan. in. c. i. de vſur̃. lib. vi. in nouella. ⁊ Hemi. ibidem. Et omes iſte erunt bone ꝓbationes. puta ſi differebat ſolutionē vt plus venderet. vt in. c. in ciuitate. de vſur̃. Item ſi emit poſſeſſiones cū pacto de retrouendēdo ꝓ maiori precio. vl' ſm Bal. in. c. i. de feu. dato. inui. le. co. quādo emit cū pacto de retrouendēdo poſt qnquenniū ⁊ nō ante ſi eſt ɔſuetus ſimiles ɔtractus facere preſumit̃ vſurari9. ar. d. c. illo vos

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

de pigno. Itē preſumit̄ vſurarius quādo fa/
cit facere q̄s cōfeſſionē corā epiſcopo ꝙ inſtru
mentū eſt de vero ⁊ puro capitali. quia cenſet̄
colluſio in fraudē vſurarꝫ ꝓſumptione ꝓfati. c.
illo vos. ſm Bal. in. l. i. C. de colluſione. dete.
qḋ. c. in hoc articulo ꝓualet cōfeſſioni. Et ſic
fuit obtentuꝫ corā epiſcopo tudertino contra
vnū qui multas cōfeſſiones tales fecerat fieri
Itē quādo pars dicit in inſtrumēto ꝙ nō per
ſimulationē. ſed per verā veritatē talē ꝯtractū
facit: orit̄ ꝓſumptio vehemētiſſima ſm Bal.
in. l. ij. C. plus valere. qḋ agit̄. Facit glo. in. l.
ſi quis ſub conditōe. ff. de condi. inſti. Et qḋ
no. glo. peregrina. in. l. cū allegas. C. de vſur.
⁊ pulcrum dictū Ange. in. l. ſicut. §. ſuperua/
cuum. ff. quibꝰ mo. pig. vel hypo. ſol. Item ꝓ
batur vſurariꝰ ex libris ſuis vel ꝑ inſtrumen/
ta ſm Archi. in. c. qui ſincera. xlv. di. ⁊ ꝓbat
ꝑ ar. d. c. dicit etiā Bal. in. l. dona. C. ḋ dona.
ꝙ manifeſtus vſurariꝰ ꝓbatur etiā per priua/
taꝫ ſcripturā. Itē quādo eſt cōmunis opinio
ꝙ ſit vſurariꝰ. vt dicit Bal. in. l. i. in. iij. colū.
C. de ſa. ſan. eccle. Itē quādo tot ⁊ totiens fe/
neratus fuit ꝙ nō poſſit niſi eſſe liquidū in po
pulo. vt dicit Bal. in. l. i. in. iij. colum. C. ḋ fal
ſa cā adiec. le. Itē qñ ex ꝯiecturis apparet vſu
rariꝰ ⁊ indicijs. vt dicit Bal. in. l. cū ꝓponeba
tur. in princi. ff. ḋ lega. ij. ⁊ in. l. ciues. C. ḋ ap.
Et breuiter dic ꝙ iudex habet arbitrari ex ad/
ditis coherentijs ꝙ ſit manifeſtꝰ. puta q2 pu/
blice feneratur ꝙ ꝓ vſurario habet̄ cōmuniter ⁊
reputat̄ ꝙ alias fuit declaratus. ⁊ ſimilia. Ita
dicit Bal. in addi. ad Spe. in ti. de ap. in. §.
an aūt ſit manifeſtꝰ. Dicit etiā Fede. ꝯſi. viij.
ꝙ eſt manifeſtū. de q̄ in. d. ꝯci. lugdun̄. dicit̄.
Cuiꝰ ꝓbatio eſt euidēs ⁊ manifeſta. vbi gl̄a.
Defectꝰ viſus ⁊ auditꝰ ⁊ ſciētie nō palā appa
ret omibus. ⁊ tamē ſubijciēdo examini fit eui/
dens ⁊ manifeſtus. vt in. c. ij. de ꝓſump. Sic
quādo ꝑ modicā examinatōe ꝓmptam ⁊ faci
lē. puta ꝑ libros rationū ⁊ hmōi fit euidēs di
cit̄ manifeſtꝰ. Et ideo aduocati ⁊ ꝓcuratores
q̄ defēdūt eorꝫ ꝯtractꝰ feneraticios peccāt mor/
taliter. ꝑ. c. i. cū ibi no. ḋ offi. del. ⁊ ꝑ. c. i. ḋ vſu.
li. vi. ⁊ tenent̄ ad reſtitutōeꝫ. vt. s̄. Reſtitutio
i. in v̄bo vſurariꝰ. §. viij. Propterea bn̄ dicit
tex. in. l. i. §. fi. ff. ḋ dote ple. Rei ſatis demon/
ſtrate fruſtra fit demōſtratio. hec ibi.

Uſus clauium

vide s̄. Claues eccl'ie. ⁊ s̄. Cōfeſ/
ſio. v. ⁊ quo ad excōmunicatōeꝫ.

vide s̄. Abſolutio. iij. ⁊ s̄. Interrogatōes i fi.

Uſus

eſt ius vtendi rebus alienis ſalua rerꝫ ſb
ſtantia ſm Azo. in ſum.
¶ Uſuariꝰ dicit̄ cui tantuꝫ re ad 1
vſum quotidianū vti licet. inſti. ḋ vſu ⁊ ha. §.
i. vnde nō ſolū vſurariꝰ poteſt ſumere quantū
ſibi expedit. ſꝫ etiā ſibi ⁊ familie ſue. l. plenū. in
fi. ff. de vſu ⁊ habi.
¶ Quid ſi vſus domꝰ ſit relictꝰ marito? R. po 2
terit habitare in ea etiā vxor parētes filij ſerui
⁊ liberti. ⁊ hoſpites i domo recipe. Idē dic in
muliere etiā ſi vidua erat ⁊ poſtea nupſit. ff. ḋ
vſu ⁊ habi. l. cui vſus. ⁊. l. ceterꝫ. ⁊. l. nō ſolū.
¶ Quid ſi pecoris vſus ſit relictꝰ alicui? R. ꝙ 3
neqꝫ lana neqꝫ lacte neqꝫ agnis vti poterit. ſed
ad ſtercorizādū ⁊ modico lacte vti poterit. ff.
de vſu ⁊ ha. l. plenū. §. ſꝫ ⁊ ſi pecoris.
¶ Utrū ille cui legat̄ vſus ſilue poſſit incidere 4
⁊ vendere ſicut vſufructuariꝰ? R. ꝙ ſic. q2 ali/
ter nihil habiturꝰ eſſet ex legato. ff. de vſu ⁊ ha
bi. l. diuus.

Uſuſfructus

eſt ius alienis rebꝰ vtendi fru
endi ſalua rerū ſubſtantia. q2
eſt ius in corpe quo ſublato et
ipm tolli neceſſe eſt. ff. de vſufruc. l. i. inſti. e. ti.
in princi. Differt vſufructuarius ab emphi/
theota. quia ille habet vtile dominiū: iſte ſolū
ius vtendi. Item differt ab vſuario. Naꝫ is
cui nudus vſus fundi dat̄. nihil habet vlteriꝰ
in eo niſi vt oleribꝰ pomis feno ⁊ hmōi vtat̄
ad vſum quotidianū. ⁊ in eo moret̄. ſed nulli
alij ius qḋ habet aut vendere aut locare aut
gratis cōcedere pt̄ ſꝫ vſufructuariꝰ ſic. inſti. de
vſu ⁊ habi. §. i. Multo magis differt ab vſu
nō iuris ſꝫ facti q̄ fratres minores vtunt̄ in q̄
vſuariꝰ nullū ius habet. ſꝫ tm̄ factū ꝓ neceſſi/
tate vite. de v̄bo. ſig. c. exijt q̄ ſeminat. li. vi. ⁊ ꝓ
pterea addit̄ verbū fructꝰ.
¶ Qualiter ꝯſtituat̄ vſufructꝰ? R. pactionibꝰ 1
⁊ ſtipulatōibꝰ ⁊ familie herciſcūde cōpoſitōne
⁊ ꝯſenſu. Itē in teſtamēto legādo. vt. ff. de vſu
fru. l. oīm. ⁊. l. vſufructꝰ pluribꝰ. Iteꝫ cū q̄s le
gat habitationē i domo ſua eſt ꝑinde ac ſi le/
garet vſufructū habitatōis. vt eſt caſus in. l.
cū antiq̄tas. C. ḋ vſufru. Et iō pt̄ locare vt ibi
⁊ cōmodare. l. i. §. inter cōmodatū. ff. cōmo.
¶ In q̄bꝰ rebꝰ cōſtituit̄ vſuſfructꝰ? R. in oībꝰ 2
rebꝰ q̄ vſu nō ꝯſumunt̄ ꝓprie. vt. ff. eo. l. oīm.
In rebꝰ v̄o q̄ vſu cōſumūt̄ n̄ ꝓprie vſuſfructꝰ

ꝯſtituit̃ ſed vtilitatis cauſa receptũ eſt. vt etiã in his ꝯſtituat̃. ergo ꝯſtituit̃ in pecunia vino grano ⁊ hmõi. inſti. co. §. ꝯſtituit̃. Uñ no. ꝙ illud qđ nõ renaſcit̃ nõ dicit̃ eſſe in vſufructu l. diuortio. §. ſi fundus. ⁊ §. ſi vir in fundo. ff. ſolu. ma. Ideo lapis q̃ nõ renaſcit̃ nõ eſt i vſufructu ⁊ creta ⁊ hmõi. qđ no. qꝛ legato vſufructu nõ veniũt talia. Itẽ arbores cedue vt ſalices vt hmõi ſunt in vſufructu. ſꝫ arbores fructifere nõ poſſent cedi ꝑ vſufructu.

3 ¶Ad quid tenet̃ vſufructuarius? ℞. tenet̃ p̃ſtare cautionẽ ꝙ in rebꝫ que vſu nõ ꝯſumunt̃ arbitrio boni viri ipis vtet̃ ſalua rez ſubſtãtia ſicut quilibet bon⁹ vir vtit̃ ⁊ fruit̃ re ꝓpria. Et ſecũdo ꝙ finito vſufructu reſtituet ꝓprietario id qđ ſupeſt. In rebꝫ vero q̃ vſu ꝯſumunt̃ debet p̃ſtare cautionẽ de his exhibendis i ea qualitate vel ſi vult cõſumere ꝙ p̃ſtabit extimatio nẽ illoꝝ bonoꝝ. d. c. vlti. in glo. de pigno. hoc notat̃. ⁊. ff. de vſufru. eaꝝ reꝝ q̃ vſu ꝯſumunt̃. l. i. ij. ⁊. iij. ⁊. d. §. ꝯſtituit̃.

4 ¶Sed q̃d de his rebꝫ q̃ vſu nõ ꝯſumunt̃ ſed minuunt̃ vt vegetes ⁊ ſil'ia q̃ vſu veteraſcũt ⁊ minuunt̃ nõ aũt ipo facto. ſicut vinũ oleũ. ⁊ ſimilia? ℞. Pa. in. d. c. fi. ꝙ cauebit de reſtituẽdo qđ ſuperit finito vſufructu. vt patet in. l. i. ff. vſufruc. quẽadmodũ caueat vbi eſt caſus. facit. l. i. ff. de vſufru. eaꝝ reꝝ. vbi iſta duo ponunt̃ vt diuerſa. ſ. q̃ vſu ꝯſumunt̃ ⁊ q̃ vſu minuunt̃. Et ideo iura q̃ volũt vt extimatio p̃ſtetur. loquunt̃ in his q̃ vſu cõſumunt̃. vt in. l. ſi vini olei. ff. de vſufru. eaꝝ reꝝ. Ergo nõ debent extẽdi ad ea q̃ nõ ꝯſumunt̃ ſꝫ minuunt̃. qꝛ aliter vſufructuario eſſet p̃iudiciũ. Et facit pro h̃ exemplũ in re cõmodata q̃ vſu minuit̃ vbi dãnum pertinet ad dñm nõ ad cõmodatariũ. l. cũ qui. ff. cõmodati.

5 ¶Utꝝ vſufructuari⁹ nõ p̃ſtans cautionem a principio ⁊ recipiẽs fruct⁹ teneat̃ eos reſtituere? ℞. Pa. in. c. cũ ꝯſtet. đ pigno. docto. cõmuniter diſtinguũt cõcordãdo glo. iuris ciuilis q̃ ſunt ꝯ̃rie ſic. aut bona fide recipit. puta qꝛ nõ fuit exacta cautio. nec malicioſe diſtulit p̃ſtare. ⁊ habet locũ glo. in. l. vxori. ff. đ vſufru. leg. q̃ tenet ꝙ nõ tenet̃ reſtituere. Aut exact⁹ nõ p̃ſtitit cautionẽ vl' fuit i mala fide malicioſe cũ ſciret ſe obligatũ ⁊ ñ p̃ſtitit ſic tenet̃ reſtituere tãq̃ꝫ indebite ꝑceptos. qꝛ nõ facit ſuos. Et ſic intelligẽda eſt glo. in. l. ſi cui⁹. ff. de vſufru. Facit. l. ſꝫ ⁊ ſi. §. ſcire. ff. de peti. here. Ubi errãs i iure facit fruct⁹ ſuos nõ malefidei poſſeſſor

6 ¶Sꝫ nunq̃d teſtator poterit remittere ne cautio p̃ſtet̃? ℞. Pe. in. l. i. C. đ vſufru. ⁊ in. l. ſcire C. vt i poſ. lega. ꝙ ſic in rebꝫ q̃ vſu ꝯſumunt̃. In rebꝫ vero que vſu nõ ꝯſumunt̃ nõ poteſt. Ratio qꝛ daret materia delinquẽdi nec curaret vti ſicut bon⁹ vir. Sꝫ in alijs ceſſat cũ ſolũ teneat̃ ad extimationẽ. qđ veꝝ eſt. niſi ꝓprietas fuiſſet eidẽ vſufructuario legata vſq̃ꝫ ad certũ diẽ ⁊ vſufruct⁹ pure qꝛ h̃ caſu cautio nõ eſt p̃ſtãda. vt in. l. ſi vſufruct⁹. §. plane. ff. vſufruc. quẽadmodũ caueat.

¶Utꝝ ſufficiat cautio iuratoria? ℞. ꝙ ſi vſufructuari⁹ eſt ꝑſona ſuſpecta ñ ſufficit. al's ſic. ⁊ h̃ ſequit̃ Pa. in. c. cũ ꝯſtet. de pigno. ar. in. c. ꝑ veſtras. de dote poſt diuor. reſti. vbi bonus tex. in ſili. ⁊ in aut. general'r. C. de epi. ⁊ cle. 7

¶Utꝝ vſufructuari⁹ teneat̃ ad expẽſas in re đ qua habet vſumfructũ? ℞. Ludo. de ro. in no. ꝙ ſic ad expẽſas paruas. ⁊ ad collectas. ⁊ ad refectionẽ de collecta ꝙ teneat̃ heres. l. q̃ro. ff. de vſufru. lega. l. apud iulianũ. §. heres. ff. đ leg. i. ⁊. l. hacten⁹. ff. de vſufru. Qđ limita niſi qñ collecta tanta eſſet ꝙ equaleret ꝑceptõni fructuũ. qꝛ ſolũ teneret dñs glo. eſt in. l. q̃ ꝯcubinam. §. q̃ ortos. ff. đ lega. iij. quã ſequunt̃ Dy. ⁊ Bar. in. l. his verbis. §. idẽ teſtator. ff. de lega. iij. Idẽ dic in expẽſis ꝓ refectione. niſi eſſet ei legat⁹ vſuſfruct⁹ generaliter omniũ rerũ. qꝛ ſic teneret̃ ad om̃es expẽſas vel renunciare. d. l. hacten⁹. ⁊ qđ ibi no. de fide inſtru. c. H. ꝑpetuus. in glo. 8

¶Sꝫ q̃d de vſuario? ℞. idẽ ibidẽ ꝙ aut dñs participat incõmodo rei cui⁹ mihi legat⁹ eſt vſus. puta qꝛ dom⁹ eſt ampla ⁊ tũc tenet̃ dominus tm̃. Aut nõ participat ſꝫ ſol⁹ vſuari⁹. Et ſic tenet̃ ad expenſas. l. ſi domus. ff. de vſu ⁊ habita. 9

¶Quero quid erit qñ teſtator reliq̃t vxorẽ dominã ⁊ vſufruatuariã oim̃ bonoꝝ ſuoꝝ q̃ꝫdiu vixerit vl' vitã vidualẽ duxerit. Dic vt s. legatũ. i. §. xlvij. p̃t tñ talis vxor laudare ⁊ laudemiũ recipe. nec ꝑ h̃ videt̃ ꝯditio heredis deterior. ſicut nec eccl'ie ſi p̃lat⁹ bñficia vacãtia cõferat vl' electos ꝯfirmet. cũ talia nõ poſſit retinere ad man⁹ ſuas. de inſti. c. fi. de offi. archipreſbi. c. fi. ⁊ feuda antiq̃ ꝯcedat. c. ij. de feudis. 10

¶Sꝫ nunquid ex vſufructu legato grauabit̃ heres in legitima? ℞. ꝙ nõ nec quo ad ꝓprietatẽ nec q̃ ad vſufructũ. C. de inoffi. teſta. l. qm̃ ⁊ autẽ. nouiſſima. ⁊. l. ſcim⁹. §. cõmuni autẽ. Idẽ dic in trebellianica q̃ ad aliũ heredẽ vel alios quibꝫ legitima debet̃. qꝛ detrahẽt quartã ſuam heredes de tali vſufructu legato. niſi ſit ipſe heres cui vſuſfructus eſt legatus. etiam dicta. l. vxori. et. ff. de vſufru. l. omnium. ⁊. l. ſi 11

mihi ⁊ tibi.
12 ¶Utꝝ ille cui eſt relictꝰ vſufructus omniū
bonoꝝ teneat̃ ſoluere es alienū de ipſis bonis?
R. ſm Hoſtiē. ꝙ ſic. Secus ſi ſolū eſſet reli/
ctus vſufructꝰ aliquaꝝ reꝝ. ff. de vſufru. lega.
l. fi. Pau. de caſt. cōſilio. ccclxxxv. dicit ꝙ pro
prietariꝰ tenet̃ principaliter. ſ. ad vendendū d̾
bonis ꝓ ſolutōne eris alieni. ⁊ ſic vſufructuari
us ſecūdario participabit in ſolutōne ⁊ ſic mi
norem vſumfructū habebit. ꝓ quo facit. l. fi.
§. ſi autē es alienū. C. de bonis q̄ liber. ⁊ eſt veri
or opinio.
13 ¶Quomodo amittit̃ vſufructus? R. ꝙ quat
tuor modis. Primo ꝑ mortē vſufructuarij. d̾
pigno. c. fi.
14 ¶Secūdo per maximā ⁊ mediā capitis dimi
nutionē non autē ꝓpter minimā. Et maxima
minutio capitis eſt cū aliquis ſimul ⁊ liberta
tem ⁊ ciuitatē amittit. ꝙ accidit hiſ qui efficiū
tur ſerui pene ꝓpter delictū ſuū. vel qui ꝓpter
ingratitudinē redigunt̃ in ſeruitutē. Media
eſt cū ciuitas amittit̃ ⁊ libertas retinet̃. qd̾ acci
dit cū aqua ⁊ ignis interdicit̃. vel in inſulā de/
portat̃. Minima eſt cū ciuitas ⁊ libertas reti
net̃. ſed ſtatꝰ mutat̃ qd̾ accidit his q̄ ſui iuris
erant. facti ſunt iuris alieni. vl̾ ecōtra. inſti. de
capi. di. Prime due ſunt mortes ciuiles. ff. ꝓ
ſocio. l. ſocietas. Tercia nō q2 oīa iura tran
ſeunt ad patrē cui arrogatuſ ſe donat. inſti. de
adop. §. ſꝫ hodie. C. de ſa. ſan. eccle. auten. in/
greſſi. de teſta. c. q2 ingredientibꝫ.
15 ¶Tercio amittit̃ ſi res perierit ĩ qua erat vſuſ
fructꝰ. inſti. eo. §. finit̃. ff. q̄. mo. vſuſfru. amit.
l. i. ⁊ ꝑ totū. ⁊ hoc ſi erat ꝯſtitutus. d. l. i. Quia
ꝙ nō eſt amitti nō poteſt in glo. ibidē cū ꝯcor
dantijs ſuis.
16 ¶Quid ſi vniuerſitati ſit vſufructꝰ legatꝰ vl̾
ciuitati? R. durabit ſpacio centū annoꝝ. ff. eo.
ti. l. an vſufructꝰ. niſi in ciuitate aratꝝ induca
tur ita ꝙ deſinat eſſe ciuitas vl̾ vniuerſitas. ff.
q̄. mo. vſu. amit. l. fi.
17 ¶Utrum cū plures ſunt vſufructuarij ⁊ vnꝰ
morit̃ reuertat̃ ad ꝓprietariū? R. ꝙ nō. ſed ac
creſcit alteri vſufructuario. ff. de vſufru. accre.
per totum. ff. qui. mo. vſu. amit. l. excepta. ſo/
lū ergo redit ad ꝓprietariū qn̄ oēs deficiūt.
inſti. eo. §. i.
18 ¶Quid ſi vſufructus relinquatur alicui do
nec filius pupillus ad pubertatē venerit ⁊ pu
pillus moritur ante pubertatē? R. ꝙ vſufru/
ctus durabit vſqꝫ ad etatē completā. Si ve/
ro ſit relictus ſub incerto tpe. puta donec ta/
lis furioſus reſipuerit ⁊ anteqꝫ reſipiſcat mori
tur. ſic durabit toto tpe vite vſufructuarij q2
poſſibile fuit vt toto eiꝰ tpe in furia ꝑſeueraret
vt in. l. ambiguitatē. C. eo.
¶Quarto amittit̃ vſufructꝰ ꝑ nō vſum non 19
ſimpliciter. ſꝫ eo modo quo etiā dominiū rei
perdit̃. vt per p̄ſcriptionē. vt s̄. p̄ſcriptio dictū
eſt. ⁊ no. in. l. ex. C. eo.
¶Sed ad quem reuertetur vſufructus quā/ 20
do per capitis diminutionē amittit̃? R. ſi eſt
filius ad patrē. ſi ſeruus ad dominū. ſi pater
vel aliꝰ trāſibit ad filiū aut heredē eius nō ad
ꝓprietariū. vt in. l. fi. C. eo. Intellige q̄diu vi
uet ille cui vſufructus fuerat legatꝰ. ar. predi
cte. l. ambiguitatē.
¶Utrum cū vſufructus vniuerſaliter gregiſ 21
vel armenti eſt legatꝰ ſi moriatur teneat̃ vſu/
fructuarius reficere? R. ꝙ ſic ex agnatis gregū
tenetur ſummittere alia loco mortuoꝝ capitū.
Secus ſi tantū in animalibꝫ legetur vſufru
ctus. quia non tenetur reficere ſi moriant̃ ſine
ſua culpa. ff. eo. l. vetus. inſti. de re. diui. §. ſed
⁊ ſi gregis. Idē dic ꝙ debet in vinearū mortu/
arum ⁊ arboꝝ locum alias inſtituere ⁊ colere.
Nā quaſi bonus paterfa. debet vti. vt in. d. §.
ſed ⁊ ſi gregis.
¶Utrum vſufructus legatus filio exiſtenti 22
in poteſtate patris amittatur per mortem eiuſ?
R. Bar. in. l. ex litteris. C. de vſufru. ⁊ habi. ꝙ
non extinguitur quia p̄ſumit̃ cōtemplatio/
ne patris legatuſ. ſed remanebit patri. Si ve
ro pater premoriatur. ſic p̄ſumitur cōtempla
tione filij legatus ⁊ nō extinguet̃. ſed erit filij
aduenticiū.
¶Utrum vſufructuarius poſſit cedere vl̾ vē/ 23
dere cōmoditatem vſufructus? R. Bar. in. l.
intereſt. C. de vſu. ⁊ habi. ꝙ ſic. ſed nō ius vſuſ
fructus. Similiter ille cui legata eſt in teſta/
mento domus ad inhabitandum poterit al/
teri locare ⁊ finietur ſolum morte ipſius cui le
gata eſt. l. habitatio. ff. de vſu. ⁊ habi. ⁊ inſti.
eo. §. fi.

Vxor

Vxor dicit̃ mulier poſtq̄ cō/
traxit ꝑ verba de p̄ſenti
licet nondum cōſummauerit. et
hoc in omnibus fauorabilibus.
Sed in odioſis appellatione vxoris venit ſo
lum illa que matrimonium cōſummauit. vt
in. l. non ſicut. C. de bo. que liber. no. Pa. in. c.
tercio loco. de preſump. vide ſupra Sponſa/
lia. §. i.
¶Utꝝ vxor ſit in p̄tāte mariti? R. ſm Bal. de 1
ꝯſue. feu. ti. an maritus ſuccedat vxori ĩ bene.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

ꝙ nō iure romano. niſi q̄ ad debitum carnis ⁊
operādū. vt no. glo. C. de ↄdi. inſer. l. ſi vxorē.
⁊ no. iſti. ad tertullianū. §. i. in fi. C. de ſer. fugi.
l. fi. ⁊ adde qđ no. inſti. đ pa. poteſtate. in glo.
ordinaria. tex eſt in. l. i. §. fina. ff. de iniur. ⁊ ibi
glo. ⁊ tex. in. l. is cui⁹ ope. §. fi. ff. de adul. Erit
ergo ſub poteſtate patris. d. l. ſi vxorē. ⁊. l. ſi/
cut. ff. de ope. liber. ſʒ iure lōbardo erit ſub po/
teſtate viri. ſed apud nos vacat. Aliqui tamē
tenent ꝙ đ iure canonico eſt ſub ptāte viri. ar.
c. mulieres. de ſen. excō. ſʒ nō credo.
2 ¶ Utrū vxor cedat loco viri? R. Pa. in. c. lit/
teras. de reſti. ſpol. tenet ꝙ ſic quantū ad opan
dum alle. l. ſicut patronus. ff. de ope. liber. Fa/
cit. l. ſed ſi vir. in princi. ff. de dona. inter vi. et
vxo. ⁊. c. hec imago. ⁊. c. mulierē. xxxiij. q. v.
Sʒ ſaluo meliori iudicio. dico ꝙ aut opat̄ in
bonis viri p̄ ſuo vſu. vtputa in lana viri vt ſi
bi faciat veſtimentū. vel in lino vt ſibi faciat
lintheamina p̄ vſu. ⁊ ſic dico ꝙ cedit lucro vi
ri. quia nō minus tale veſtimentū erit viri q̄ʒ
ſi nihil operis in eo feciſſet. nec preciū laboris
a viro in hoc caſu poterit petere. Et ſic loquit̄
d. l. ſed ſi vir. Et idem dico de re heredis viri
apud quē alimentat̄. Aut laborat in reb⁹ viri
vt inde habeat lucrū vel in alijs quibuſcunqʒ
vtputa eſt textrix vel filat vel eſt negociatrix.
⁊ hmōi. Et ſic nō cedit lucro viri. ſed ſibi acq̄
rit. niſi in caſu quādo nō habet dotē ſufficien/
tem ad alendū ſe ⁊ cōmunes liberos cū mari/
to. vbi marit⁹ nō habet alia bona ſufficientia.
Sed ſi habet dotē ſufficientē ad alendū ſe et
cōmunes liberos vel ſaltē ſe. quādo maritus
habet alia bona ſufficiētia. ſic credo nō teneat̄
cedere lucro mariti. ſed poteſt in eius bonis vl̄
alijs labore vt habeat preciū laboris. ⁊ ſibi acq̄
ret. ⁊ hoc videt̄ ſequi Bar. ⁊ ſic limitare glo. i
d. l. ſicut patronus. in. l. gaio. ff. de admi. lega.
Facit. C. de dona. inter vi. ⁊ vxo. l. ⁊ ſi de pecu/
nia tua. Probat̄ idē quia vxor nō tenet̄ labore
p̄ viro. ſi habet dotē ſufficientē p̄ parte onerū
ſupportanda. vt patet ar. c. per veſtras. de do/
na. inter vi. ⁊ vxo. ⁊ in. l. ſi cū dote. ff. ſolu. ma.
⁊ no. idē Pa. in. c. litteras. de reſti. ſpol. vbi de
terminat ꝙ nec etiā cauſatiue poteſt vir eā cō/
pellere ad laborandū ſubtrahēdo. ſ. alimenta.
Ergo ſibi poterit laborare. Si vero nō porta/
uit dotē ſufficientē ad ſuſtentanda onera ma/
trimonij ſaltem p̄ parte ſic credo ꝙ debeat labo
rare p̄ ipſis oneribꝰ ſupportādis. ⁊ ſi nō vult
vir poteſt ei denegare alimenta. ⁊ ſic tene. Nec
obſtāt iura que vident̄ velle ꝙ ſimpliciter ce/
dat lucro viri. quia. d. l. ſicut. que dicit ꝙ debʒ
eſſe in officio viri debet intelligi. ſ. ad debitum
reddendū: ⁊ glo. ibidē intelligenda eſt ſm qđ
dixi. dū laborat in re viri p̄ vſu ſuo. alias non
habet veritatē. nec iure p̄batur. ſi alio modo i
telligit̄. ⁊ ſimiliter. c. hec imago. ⁊. c. mulierē.
in quibꝰ dicit̄ ꝙ eſt pene famula viri. ⁊ ꝙ eſt de
dominio viri intellige nō ſimpliciter. ſed ſm
quid inquātū eſt ſub eius cura. ⁊ debet regi ab
eo ⁊ quo ad debitū ↄiugale. alias nō. quia nō
tranſit in poteſtatē viri. vt ſupra dictū eſt. vel
dic ꝙ p̄dicta debent intelligi de operibꝰ obſeq̄a
libꝰ in domo. puta coquina vel faciendi lectū
aut ſcopandi. ⁊ hmōi. de quo vide ſupra Pe/
culiū. §. xxxi.
¶ Utrū maritus poſſit verberare vxorem? R. 3
ſm Hoſtiē. ⁊ Goff. in. c. quemadmodū. đ iu
reiuran. ꝙ ſic. ex magna cauſa ⁊ leui verberati
one. ar. in. l. p̄ceptoris. ff. ad. l. aquil. đ homi.
ad audientiā. Sʒ ſine cauſa vel grauiter ver/
berans vir punit̄ ad dandū ei terciā partē do/
natōis p̄pt̄ nuptias. vt i autē. vt liceat ma. et
aui. §. ſi qs aūt p̄priā. ⁊. C. de repudijs. auten.
ſʒ nouo iure. vnde in. l. ↄſenſu. C. de repu. dici
tur ꝙ verbera ingenuis aliena ſunt. Facit glo.
vij. q. i. in. c. ſicut.
¶ Utrum vir poſſit interficere vxorem adulte 4
rantem? R. l. ciuilis penā non imponit. l. gra/
cus. C. de adulte. xxxij. q. ij. inter hec ſi inue/
nit in actu adulterij. ſed lex diuina ſic dicit.
Nō occides. Et ideo nō licet. vide homicidi/
um. i. §. vi.
¶ Utrum vxor poſſit agere ad reſtitutionē do 5
tis viuente viro? R. ſm Pa. in. c. ex litteris. đ
pigno. ꝙ ſic ſi vir incipit male vti ſubſtantia
ſua ⁊ male verſari. ⁊ dicitur male verſari. quā
do exulat a patria ſua p̄pter maleficiū p̄priū ʒ
⁊ maxime cū peruenitur ad diſtractionē bono/
rum. d. c. per veſtras. videt̄ tex. in. l. vbi. C. de
iure do. etiā ꝙ poſſit petere donationē p̄pt̄ nu/
ptias. licet alij q̄ ad donationē p̄dictā ↄtrariū
teneant. Itēʒ pt̄ petere vbi matrimoniū venit
ſeparandū quo ad thoꝝ. vt in. c. i. de dote poſt
diuor. reſti.
¶ Utꝝ vxor habēs viꝝ p̄digū licite poſſit ab/ 6
ſcondere aliqua bona eo inuito. vide furtū. §.
xxxv.
¶ De dote. vide ſupra dos. de dona. inter vi. 7
⁊ vxo. ſupra Donatio. de debito. vide debitū.
de voto. vide ſupra Uotum. ij. §. viij. de para
fernalibus vxoris habes ſupra parafernalia.
¶ Utrum poſſit de rebus viri prouidere filijs 8
primi matrimonij? R. ꝙ nō. niſi ſm ꝙ poteſt
elemoſinas facere. vt ſupra Elemoſina. §. vij.

Universitäts- und
Landesbibliothek Düsseldorf

9 ¶Utrū vxor teneat̃ ſeq̃ viꝝ ſuū? R. ſm ꝙ colli/go ex no. in. c. ſi quiſ neceſſitate. xxxiiij. q. ij. ꝙ aut trāſfert domiciliū Et ſic tenet̃ eū ſequi. Et hoc veꝝ niſi pactū fuiſſet vt nō transferret. q2 ſic nō teneret̃ niſi poſt pactū aliqua neceſſitas aduenerit q̄ impediret maritū ibi manere. pu/ta infirmitas vel capitalis inimicicia. q2 ſic te/net̃ ſequi n̄ obſtāte pacto. ar. c. vnaqueq3. xiij. q. ij. Si vero nō trāſfert domiciliū. ſic nō te/net̃ eū ſequi ſm Hoſtiē. Sil'r nō tenet̃ eū ſeq̃ ſi eſt vagabund⁹. ſm glo. in. d. c. vnaqueq3. ni ſi ſciēs eū vagabundū ↄtraxit cū eo. q2 ſic tene tur. Hoc totū limito veꝝ. q̄n ex cauſa honeſta vel trāſfert domiciliū vel eſt vagabund⁹. Se cus ſi ex cauſa inhoneſta vel ſi vellet eā trahe re ad peccatū vl' immineret ſibi ꝑiculū vite. q2 ſic nō teneret̃ eū ſequi. vt ſentit glo. in. d. c. ſi q̇s. Facit. l. ꝙ niſi. ff. de ope. liber. vbi patet ꝙ liber/tus nō tenet̃ ſequi dominū vagabundū ad p̄/ſtandū ei opas. vide in. c. de illis. de ſpon.

Ypocriſis Uide ſup̄ Siml'ato

Ypoteca Uide pign⁹.

Yronia Uide in l'ra. h.

Yſtrio Uide in l'ra. h.

Zelus ꝑprie eſt triſticia de bono alterius nō ex
3 eo ꝙ ille habet. ſed ex eo ꝙ ſibi de/eſt dicit philoſoph⁹. ij. ethicoꝝ. Et ſi eſt iſte zelus circa bona honeſta eſt lau/dabilis ſm illud. i. Choꝝ. xiiij. Emulamini cariſmata meliora. Si vero eſt d̄ temporalib9 ſic poteſt eſſe cū peccato ſicut auaricia. Si aūt quis dolet de bono alteri⁹ q2 eū excedit in tali bus bonis. ſic eſt inuidia. Accipit̃ etiā aliquā do zelus ꝑ feruore ſeu cōmotione diuine cha ritatis. vt in ps̄. Zelus dom⁹ tue comedit me ꝛc̄. Et iſte zelus poſtremo dictuſ fuit q̇ me ad p̄fatam angelicā ſummā cōponendam coegit ad laudem domini noſtri ieſu chriſti: cui eſt honoꝛ ꝛ gl'ia i ſecula ſeculoꝝ Amē. Laus deo.

¶Humano angelicas quicūq3 audire loq̄las
Ore cupis: p̄ſens perlege lectoꝛ opus.
Hic ſacros canones: hic ꝛ ciuilia iura.
Hic ſancte inuenies religionis opes.
Maxima multoꝝ qd̄ vix dabat ante libroꝝ
Sarcina: id angelica dat tibi ſūma breuis
Angel⁹ eſt auctoꝛ: ſacri dec⁹ oꝛdinis ingens
Seraphici: ꝛ tante religionis honos
Auctoꝛē atq3 opus impſſum felicia dona:
Clauiſſina tulit terra beata viro.
Nec carleta minus gens felix vnde creatus
Angelus: angelicis dign⁹ adeſſe choꝛis.

Finit ſumma ange

lica de caſib9 ↄſcientie per fratrē Angelū de cla uaſio cōpilata: maxima cū diligentia reuiſa: ꝛ fideli ſtudio emendata: ſicut ipm̄ opus per ſe ſatis atteſtabit̃: Argentine impſſa per Marti num Flach inibi conciuem Anno dn̄i. M. cccc. lxxxix. In vigilia omniū ſanctoꝝ.

LANDES- UND STADT- BIBLIOTHEK DÜSSELDORF

Universitäts- und Landesbibliothek Düsseldorf